

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

Haziran 2017- Haziran 2018

10. Dönem 29. Olağan Kurucular Kurulu

02 Haziran 2018, Ankara

İÇİNDEKİLER

■ TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI HAKKINDA	3
TİHV Kurucuları	4
Aramızdan Ayrılan Kurucularımız	5
TİHV Çalışma Ekibi	6
■ SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
■ ÇALIŞMALAR	13
1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	13
1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış	13
1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	15
1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim	16
1.4. Sosyal Destek Çalışmaları	17
1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar	17
1.6. Araştırma Çalışmaları	18
1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler	18
2. İşkencede Hesap Verilebilirliğin Arttırılmasına Yönelik Çalışmalar	21
2.1. Hukuki Destek Çalışmaları	21
2.2. Alternatif Tıbbi Değerlendirme Çalışmaları	21
2.3. İstanbul Protokolü Eğitimleri	21
2.4. İstanbul Protokolüne Yönelik Çalışmalar	21
3. İşkencenin ve Diğer İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar	23
3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınları ve Açıklamaları	23
3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları	27
3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması	30
3.4. İletişim Çalışmaları	31
4. Özel Projeler ve Diğer Çalışmalar	32
4.1. Cezasızlıkla Mücadelede İstanbul Protokolü Projesi	32
4.2. İşkenceye Karşı Veri Tabanı (GATE) Projesi	34
4.3. Türkiye, Filistin ve İsrail’de İşkencede Cezasızlıkla Mücadele Projesi	34
4.4. Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü Projesi	35
4.5. İnsan Hakları Savunucu olan Akademisyenleri Destekleme Projesi	38
4.6. Risk Komitesi	41
4.7. TİHV Temsilcilik ve Merkezlerinin Çalışmaları	42
5. Gelecek Çalışma Dönemine Dair	51
■ MALİ RAPOR	52

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI HAKKINDA

İşkence görenlerin yaşadıkları travma ile baş ederek fiziksel – ruhsal – sosyal iyilik haline ulaşmalarına ve işkencenin önlenmesine katkı sağlamak amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

TİHV, İnsan hakları savunucuların başta işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları olmak üzere insan hakları ihlallerinin yoğun ve kitlesel olarak yaşandığı 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde işkencenin önlenmesi ve işkenceye maruz kalmış kişilerin tedavi ve rehabilitasyonuna yönelik çaba ve arayışlar sonucu kurulmuştur. Tüm bu çabalar sonucu İnsan Hakları Derneği ve Türk Tabipler Birliği'nin katkıları ile 1990 yılında kurulmuştur.

TİHV, hiçbir ayırım gözetmeden tüm işkence görenlere ve yakınlarına yüksek nitelikli tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmakta, işkencenin hesap verilebilirliğin artırılması ve işkence görenlerin adalete erişimlerine yönelik çalışmalar yürütmekte ve işkencenin önlenmesine yönelik bilimsel çalışmalar, programlar, politikalar, öneriler geliştirmektedir.

Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri ve Cizre ve Van'da Referans Merkezleri bulunan Türkiye İnsan Hakları Vakfı kurulduğu yıldan 2017 yılının sonuna kadar 16.878 işkence gören kişi ve yakınına tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmuştur.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, başta Türkiye ve Ortadoğu olmak üzere yirmiden fazla ülkede işkencenin belgelenmesi ve önlenmesine ilişkin çalışmalar yürütmüştür. İşkencenin etkin soruşturulması ve belgelenmesinde tek uluslararası belge olan BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezanın Etkin Soruşturulması ve Belgelenmesi Kılavuzu (İstanbul Protokolü)'nun hazırlanmasında öncü bir rol oynamıştır.

Türkiye ve diğer ülkelerde sağlık ve hukuk alanında çalışanlara yönelik işkencenin etkin soruşturulması ve belgelenmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanan İstanbul Protokolü Eğitimlerinin organizasyonunda önemli bir rol oynamıştır.

2008 yılında Adli Tıp Uzmanları Derneği ve Türk Tabipleri Birliği'nin katkılarıyla, işkencenin tıbbî olarak belgelendirilmesine ilişkin bu kapsamda dünyada bir ilk olan İŞKENCE ATLASI'nı yayınlamıştır.

TİHV KURUCULARI

Vakfedenler (1990)

İHD Genel Merkezi	Muzaffer Erdost	Haldun Özen
Akın Birdal	Nart Bozkurt	<i>(05 Mayıs 2002 tarihinde kaybettik)</i>
Alpaslan Berktaş	Nevzat Helvacı	Halit Çelenk
<i>(17 Mart 1996 tarihinde istifa etmiştir)</i>	Okan Akhan	<i>(05 Mayıs 2011 tarihinde kaybettik)</i>
Aziz Gürsoy	Ömer Faruk Yenigün	İhsan Atar
Bekir Doğanay	Şükran İrençin	<i>(29 Ekim 2010 tarihinde kaybettik)</i>
Doğan Taşdelen	Veli Lök	Leman Fırtına
Fevzi Bahattin Argun	Yavuz Önen	<i>(02 Nisan 2015 tarihinde kaybettik)</i>
Gencay Gürsoy	Zeki Tavşancıl	Mahmut Tali Öngören
Haşim Aydıncağ	Ata Soyer	<i>(13 Ekim 1999 tarihinde kaybettik)</i>
Hüsnü Öndül	<i>(19 Mart 2013 tarihinde kaybettik)</i>	Mustafa Ekmekçi
Lalezar Mürşitpınar	İbrahim Emil Çelik Sandalcı	<i>(21 Mayıs 1997 tarihinde kaybettik)</i>
Mehmet Selim Ölçer	<i>(10 Mart 1993 tarihinde kaybettik)</i>	Nusret Fişek
Mehmet Vural	Ergin Atasü	<i>(03 Kasım 1990 tarihinde kaybettik)</i>
Murat Yetkin	<i>(09 Mart 1998 tarihinde kaybettik)</i>	Veli Devocioğlu
		<i>(09 Haziran 2015 tarihinde kaybettik)</i>

Kurucular Kurulu Tarafından Seçilen Kurucular

Şahika Yüksel	(12 Şubat 1991)	İoanna Kuçuradi	(30 Mart 2002)
Sabri Dokuzoğuz	(17 Mart 1996)	Sabih Ataç	(30 Mart 2002)
Ümit Erkol	(29 Mart 1998)	Önder Özkalıpçı	(30 Mart 2002)
Türkcan Baykal	(29 Mart 1998)	Metin Aksoy	(30 Mart 2002)
Şebnem Korur Fincancı	(29 Mart 1998)	Muhsin Bilal	(30 Mart 2002)
Necdet İpekyüz	(29 Mart 1998)	Hürriyet Şener	(04 Nisan 2004)
Mustafa Çinkılıç	(29 Mart 1998)	Turgut Tarhanlı	(04 Nisan 2004)
Yusuf Alataş	(29 Mart 1998)	Necmi Erdoğan	(04 Nisan 2004)
Günseli Kaya	(17 Ekim 1999)	Emirali Türkmen	(04 Nisan 2004)
Tanıl Bora	(17 Ekim 1999)	Levent Kutlu	(04 Nisan 2004)
Sezai Berber	(17 Ekim 1999)	Coşkun Üsterci	(26 Mart 2005)
M. Sezgin Tanrikulu	(17 Ekim 1999)	Mehmet Antmen	(26 Mart 2005)
Cem Kaptanoğlu	(17 Ekim 1999)	Nejat Taştan	(26 Mart 2005)
Sedat Aslantaş	(17 Ekim 1999)	Selahattin Demirtaş	(26 Mart 2005)
Yücel Sayman	(26 Mart 2000)	Ülkü Özen	(26 Mart 2005)
Lütfi Demirkapı	(26 Mart 2000)	Barış Yavuz	(15 Mart 2014)
Nadire Mater	(26 Mart 2000)	Öztürk Tükdoğan	(15 Mart 2014)
Mithat Sancar	(26 Mart 2000)	Ümit Biçer	(15 Mart 2014)
Gül Erdost	(26 Mart 2000)	Özge Yenier Duman	(15 Mart 2014)
Osman Baydemir	(25 Mart 2001)	Zeki Gül	(15 Mart 2014)
Metin Bakkalcı	(25 Mart 2001)	Eren Keskin	(28 Mart 2015)
Berna Arda	(25 Mart 2001)	Feray Salman	(28 Mart 2015)
Tahir Elçi	(25 Mart 2001)	Mehmet Emin Yüksel	(28 Mart 2015)
<i>(28 Kasım 2015 tarihinde kaybettik)</i>		Müge Yetener	(28 Mart 2015)
Nihat Bulut	(25 Mart 2001)	Nilgün Toker	(28 Mart 2015)

ARAMIZDAN AYRILAN KURUCULARIMIZ

Dr. Nusret FİŞEK
1914 - 1990

Emil Galip SANDALCI
1922 - 1993

Mustafa EKMEKÇİ
1924 - 1997

Ergin ATASÜ
1940 - 1998

Mahmut Tali ÖNGÖREN
1931 - 1999

Haldun ÖZEN
1933 - 2002

İhsan ATAR
1929 - 2010

HALİT ÇELENK
1924 - 2011

Ata SOYER
1955 - 2013

Leman FIRTINA
1926 - 02 Nisan 2015

Veli DEVECİOĞLU
1928 - 09 Haziran 2015

Tahir ELÇİ
1966 - 28 Kasım 2015

TİHV ÇALIŞMA EKİBİ

■ Mart 2015-Mart 2018 Dönemi Asıl Yönetim Kurulu Üyeleri

Şebnem KORUR FİNCANCI (Başkan), Metin BAKKALCI (Genel Sekreter), Levent KUTLU (Sayman-18 Mart 2018 tarihine kadar), Nihat BULUT (Sayman-05 Ağustos 2018 tarihinden itibaren), Berna ARDA, Barış YAVUZ, Coşkun ÜSTERCİ, Ümit BİÇER, Sezai BERBER, Mehmet ANTMEN (18 Mart 2018 tarihinden itibaren), Hasan ANLAR (05.08.2017 tarihine kadar)

■ Mart 2015-Mart 2018 Dönemi Yedek Yönetim Kurulu Üyeleri

Gamze YALÇIN, Özge YENİER DUMAN, Tanıl BORA

■ Mart 2015-Mart 2018 Dönemi Asıl Vakıf Denetçileri

Mehmet VURAL, Mustafa ÇİNKILIÇ, Sabri DOKUZOĞUZ

■ Mart 2015-Mart 2018 Dönemi Yedek Vakıf Denetçileri

Necdet İPEKYÜZ, Haşim AYDINCAK

■ Genel Merkez

Metin BAKKALCI, Cihan Deniz ZARAKOLU, Melahat BÜYÜKTANIR, Hülya ARAS, Handan TAZE, Sabri DOKUZOĞLU (01 Ocak 2018 tarihinden itibaren), Nilay NAYMAN (04 Ocak 2018 tarihinden itibaren), Halil Onur İPEK (16 Mart 2018 tarihinden itibaren), Hülya ULUĞTÜRKEN (01 Mayıs 2018 tarihinden itibaren), Damla ÇUBUKÇU (04 Aralık 2017 ile 18 Mart 2018 tarihleri arası), Senem DOĞANOĞLU (18 Mart 2018 tarihine kadar), Ayşe Cankız ÇEVİK (18 Mart 2018 tarihine kadar), Levent KUTLU(18 Mart 2018 tarihine kadar), Öznu BOZTAŞ (18 Mart 2018 tarihine kadar), Ayşe Rüya KARACAN EŞ (11 Mayıs 2018 tarihine kadar)

■ İstanbul Temsilciliği

Elçin TÜRKDOĞAN, Ayşe ÇETİNTAŞ YÜKSEL, Canan KORKMAZ, Enver Baran GÖRSEL, Ceren ASLAN, Ümit EFE, Şükriye BİDER, Deniz AKYIL SOKULLU, Bilal YILDIZ, Ümit BİÇER, Pınar CEYLAN (23 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Ercan ATAY (17 Ocak 2018-1 Haziran 2018 arasında), Elif YILDIRIM (17 Şubat 2018 tarihinden itibaren), İdil KARŞİT (05 Mart 2018 tarihinden itibaren), Mehmet AKIN (11 Aralık 2017 ile 04 Mart 2018 tarihleri arası), Cansu TURAN (30 Haziran 2017 tarihine kadar)

■ İzmir Temsilciliği

Aytül UÇAR, Coşkun ÜSTERCİ, Zekiye Ayata, Habibe GÜNEŞ (01 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Mediha ÖZENMİŞ (30 Kasım 2017 tarihine kadar)

■ Diyarbakır Temsilciliği

Mehmet Zeki PARLAK, Murat ABA, Serkan DELİDERE, Azize EKER, Güldar ÖNERARI, Berivan ÇİLEN ŞAHİN, Elif TURAN, Rengin ERGÜL (31 Aralık 2017 tarihine kadar)

■ Cizre Referans Merkezi

İdris ÜZEN, Serdar KÜNİ (17 Temmuz 2017 tarihinden itibaren)

■ Van Referans Merkezi

Ayfer HORASAN (01 Kasım 2017 tarihinden itibaren), Sevim ÇİÇEK (01 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Adil YALÇIN (17 Şubat 2018 tarihinden itibaren),

■ Akademisyenleri Destekleme Projesi

Zeynep BARKOT, Nermin BİTER, Cansu AKBAŞ DEMİREL, Güldem ÖZATAĞAN, Ali Serdar TEKİN, Hediye Aslı DAVAS, Hanifi KURT, Lülüfer KÖRÜKMEZ KURT (02 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Zeynep Sedef VAROL (22 Aralık 2017 tarihinden itibaren)

■ Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü Projesi

Nilgün TOKER KILINÇ (20 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Alper YALÇIN (01 Şubat 2018 tarihinden itibaren), Ezgi KOMAN (01 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Eylem YILDIZER KUZHEY (02 Şubat 2018 tarihinden itibaren), Bünyamin ŞEKER (01 Aralık 2017 tarihinden itibaren), Bahar OKTAY (23 Aralık 2017 tarihinden itibaren)

SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN (1 OCAK 2017 –MAYIS 2018) DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Genel Değerlendirme

Daha dün gibi, TİHV'nin üç yıllık 9. çalışma dönemine üç yıl önce hep birlikte gerçekleştirdiğimiz 28 Mart 2015 tarihindeki Kurucular Kurulu toplantımız ile başlamış idik.

Çatışmasızlık dönemi hala sürmekte idi. 2013 Ocak'ında başlayan son çatışmasızlık sürecinin başından itibaren o dönem Kurucular Kurulu toplantılarında da hep paylaştığımız gibi bir yanı ile güçlü umut duyguları taşır iken, bir yanı ile son derece temkinli idik ve bu nedenle gündelik hayata daha etkin müdahil olmanın yollarını arıyor idik.

Bir yanı ile daha dün gibi yaşadığımız duygusu ama aynı zamanda yaşanması yüzyıllar sürdü duygusu yaratan ve her halde hepimizin hafızasında yerini alan bu üç yıllık dönem (2015-2018) geçivermiş oldu.

TİHV'in üç yıllık 9. Çalışma döneminde yaşananlara ilişkin kısa bir özet;

- i. 28 Mart 2015 tarihinde 26. Kurucular Kurulu toplantısı yapıldı.
- ii. 27 Mart 2015 tarihinde (Kurucular Kurulu'ndan sadece bir gün önce)"İç Güvenlik Paketi yasalaştı.
- iii. 5 Haziran 2015 tarihinde HDP'nin Diyarbakır mitingine bombalı saldırı yaşandı.
- iv. 7 Haziran 2015 tarihinde Genel Seçim yapıldı.
- v. 20 Temmuz 2015 tarihinde Suruç katliamı gerçekleşti (2015 yılında en az 4, 2016 yılında ise en az 20 kez yüzlerce sivilin yaşamını yitirdiği bombalı/silahlı saldırı gerçekleşmiştir).
20 Temmuz 2015'den sonraki birkaç gün içinde, esas olarak Kürt meselesinin demokratik ve barışçıl çözümüne yönelik içtenlikle adımların atılmaması nedeniyle "çatışmasızlık" döneminin son buldu ve binlerce insanın yaşamını yitirdiği çatışma dönemi başladı.
- vi. 16 Ağustos 2015 tarihinde günler/haftalar/aylar süren süresiz ve gün boyu sokağa çıkma uygulamalarının

başladı. 16 Ağustos 2015'ten 1 Mart 2018 tarihine kadar geçen süre içerisinde yüzbinlerce insanın zorla yerinden edildiği toplam 11 il ve en az 49 ilçede resmi olarak tespit edilebilen en az 299 sokağa çıkma yasağı ilanı gerçekleşti.

- vii. 1 Kasım 2015 tarihinde Genel seçimler "tekrarlandı".
- viii. 14 Temmuz 2016 tarihinde "Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" çıkarıldı. 15 Temmuz 2016 tarihindeki askeri darbe girişiminin sadece bir gün önce resmi gazetede yayınlanan bu kanun ile TSK mensuplarının ve tüm güvenlik görevlilerinin soruşturulmasını ve yargılanmasını Başbakan, Savunma Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı'nın izni şartına bağlayarak, özellikle sokağa çıkma yasağı uygulamaları süreçleri dahil, "terörle mücadele" iddiası ile tüm personelin suçlarına bağışıklık kazandırarak, soruşturma süreçlerinin zorlaştırılması ve cezasızlığın geriye de dönük olarak yasal zırhının pekiştirilmesi hedeflendi.
- ix. 15 Temmuz 2016 tarihinde askeri darbe girişimi yaşandı.
- x. 21 Temmuz 2016 tarihinde OHAL ilan edildi. 95 yıllık Cumhuriyet tarihinin 43 yılı "resmi" olağanüstü rejim uygulamaları ile geçen ülkemizde 2016 yılında ilan edilen OHAL sürecinde bugüne kadar 31 KHK çıkarılmış, OHAL süresi ile sınırlı olmayanlar dahil her düzeyde düzenleme girişiminde bulunulmuş, 300 civarında kanunda kalıcı değişiklikler yapılarak yasal sistem tamamen değiştirilmiş, OHAL rejimi kalıcı hale getirilmiştir. İHOP tarafından hazırlanan raporda da yer verildiği gibi 20 Mart 2018 tarihi itibari ile hakkındaki ihraç kararı devam edenlerin kişi sayısı 112.679, kapatılmış dernek sayısı 1419, kapatılmış vakıf sayısı 145 ve kapatılmış medya ve yayın kuruluşu sayısı ise 174'dür. 16 Temmuz 2016 tarihinden 20 Mart 2018 tarihine kadar, OHAL döneminde hakkında tutuklama kararı verilerek tutukevlerine konulan kişi sayısı en az 228.137 kişi olmuştur. Bunlar yetmezmiş

gibi OHAL KHK'larından 667 ve 668 sayılı KHK'lar başta olmak üzere birçok KHK'da OHAL süresince işlem gerçekleştiren devlet görevlilerinin hukuki, idari, mali ve cezai sorumlulukları olmayacağı düzenlenerek cezasızlık tamamen güvenceye bağlanmış ve devlet görevlileri bakımından her türlü keyfilik önü sonuna kadar açılmıştır.

xi. 24 Aralık 2017 tarihinde 696 sayılı KHK ile cezasızlık, ilk kez sivilleri de kapsayacak biçimde genişletildi. Bir başka deyimle, bireylerin cezalandırma yetkisine sahip bulunduğu dönemlere geri dönülmesine yol açan ve bu anlamda suç işleyen cezalandırma yetkisinin sadece devlete verildiği hukukun üstünlüğü ilkesinin, hukuk devletinin inkârı anlamına gelen bir düzenlemenin kategorik farklılığının anlamı son derece önemlidir.

xii. 16 Nisan 2017 tarihinde Anayasa değişikliği "halk oylaması" yapıldı. Temel hak ve özgürlerin önemli ölçüde güvenceden yoksun bırakıldığı OHAL koşullarında, dolayısı ile toplumun müzakere sürecine özgürce ve yeterince katılım sağlamasının mümkün olmadığı bir ortamda, yaklaşık 200-250 yıllık bir tarih olan modern anayasa anlayışının ruhunu/özünü oluşturan kuvvetler ayrılığı ilkesinin sağladığı güvenceyi tümüyle ortadan kaldıran, aslında tüm yetkilerin tek elde toplanıp "durumun gerektirdiği ölçüde" ve "geçici" olması gereken OHAL rejiminin, istisna olmaktan çıkarılarak kalıcı hale getirilmesine yol açacak bir anayasa değişikliğinin "halk oylaması" sonucunu kabul edildiği ilan edildi.

xiii. 24 Haziran 2018 – "Erken/öne alınmış/baskın genel seçimlerin" yapılacağı öngörülmüyor.

Bu üç yıllık dönemin ana karakteristik özelliği esas olarak gün geçtikçe giderek daha fazla kökleşen "otoriter" bir siyasi iktidar varlığının sonucu demokrasi ve insan hakları değerlerinin yaşamsal bir tehlike ile karşı karşıya olduğu gerçeğidir. Ve bugün içinde yaşadığımız insan hakları ortamına ilişkin kapsamlı değerlendirmelere pek çok açıklama ve raporda yer verilmiştir. 24 - 26 Kasım 2017 tarihinde gerçekleştirilen 14. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın sonuç bildirgesinde yer verilen alttaki paragraf bu ortamın kısa bir özeti niteliğindedir.

"Modern bir toplum olarak ortak ve bir arada yaşamın asgari şartı yurttaşların birbiri ile hak taşıyıcılığı üzerinden ilişki kurabilmeleridir. Bugün gelinen noktada OHAL rejimi ile yurttaşlar "haklara sahip olma hakkı"ndan mahrum bırakılarak, yani yurttaş olma hakkından yoksun kılınarak birbirleri ile ilişkilenebilir hale getirilmişlerdir. Aslında insanın hak taşıyıcısı yurttaş olmaktan çıkarılması kişi (insan) olmaktan da çıkarılması anlamına gelmektedir. Türkiye'de apaçık bir gerçeklik halini alan bu durum, dünya

genelinde de bir insan hakları krizinin yaşandığını gösterecek boyutta artış ve yaygınlaşma eğilimindedir. Dünyanın çok büyük kısmında ekonomik, kültürel, dinsel, etnik vb. her türden "savaş" referansıyla ilan edilen bir olağanüstülük haliyle kendisini açığa vuran bu kriz, aslında bir insanlık krizidir."

Bu krizin hem Türkiye özelinde hem de dünya genelinde tezahürü ise şiddetin her türünün sistematikleşmesi, yaygınlaşması ve hayatın tek gerçeği olarak toplumlara dayatılmasıdır.

Bir kez daha yinelemek isteriz ki, ne yazık ki insan hakları mücadelesinin kazanımlarını onlarca yıl geriye götüren bu süreci önleyemedik. Bununla birlikte, bu kötücül sürecin önlenmesine ve insan hakları ortamının güçlendirilmesine yönelik çok farklı kesimden insan hakları aktivistlerinin olağanüstü çabaları herhalde göz önünde tutulmalıdır. Hele de bu süreçte pek çok dostumuzun, ne yazık ki, yaşamını yitirdiği, gözaltına alındığı, tutuklandığı, hüküm giydiği, ülkeyi terk etmek zorunda kaldığı, kamu görevlerinden ihraç edildiği, pek çok soruşturmaya maruz kaldığı, kurumlarının kapatıldığı ya da baskı altına alınmaya çalışıldığı gerçeği göz önüne alındığında bu olağanüstü çabalarının kıymeti hem dün hem bugün hem de yarın için açık olsa gerektir. Bu kapsamda, "aralıksız sokağa çıkma yasağı" uygulamaları ile ilgili TİHV'e yönelik halen sürmekte olan soruşturmalar, başta başkanımız Şebnem Korur Fincancı, TİHV temsilcisi Serdar Küni, TİHV kurucusu ve İHD eş başkanı Eren Keskin olmak üzere çok sayıda arkadaşımıza yönelik çeşitli soruşturma, dava ve kimi sonuçlar özel gündemimizde yer almaktadır.

Her ne kadar bunca çabaya karşın derin tahribat yaratan bu süreç bugüne kadar önlenememiş ise de makul bir sürede bu sürecin önlenileceğinin üç temel dayanağı üstünde düşünmek yararlı olsa gerektir. Birincisi tarihsel boyut içindeki kısa bir zaman diliminde yaşıyor olduğumuz gerçeğinin ötesinde, tüm bu kötücül süreç sağlık alanında sıkça dillendirdiğimiz gibi insan eliyle gerçekleşiyor olduğu, dolayısı ile "kader" olmadığı için kısa bir süre içinde önlenmesi mümkündür. İkincisi 1980'lerdeki doğrudan "resmi" OHAL ortamında kendini var eden ve ortaya çıkışından itibaren "olağanüstü koşullarda insan haklarını savunma ve geliştirme" çabasında olan insan hakları hareketinin biriktirdikleri önemli bir imkân olsa gerektir. Kuşkusuz bu imkânın kıymeti, insan hakları hareketinin uzun tarihini ve bizzat kavramlarını eleştirel bir gözle, taze deneyimler ışığında ele alarak bu hareketi acilen güçlendirme ve etki zeminini olabildiğince geliştirme çabası ile yakından ilişkilidir. Üçüncü olarak ise son dönemde sadece insan hakları sınırlı olmayıp yaşana bu tahribatı aşmak üzere toplumun çeşitli kesimlerinde gözlenen yaratıcı arayış çabaları son

derece kıymetlidir. Öte yandan, pek çok düzeyde bir tür “çürüme”nin derinleştiği bu ortamın sürdürülebilmesi nesnel sınırlarının olduğu gerçeği yukarıda yer verilen üç dayanağının gereklerinin yerine getirilebildiği ölçüde kendi başına bir başka dayanak anlamına gelebilecektir.

Tüm bu derin tahribat yaratan sürecin sonlandırılması başarılı olduğunda bile olumsuz sürecin etkilerinin bir hayli sürebileceği gerçeği de her halde göz önüne tutulmalıdır. Bu nedenledir ki, bugün hak savunucuları açısından hem dayanışma ve iş birliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi hem de yaptıkları çalışmalarda etkinliklerini arttırmaları varoluşsal bir mesele olarak özel gündemimizdir.

Doğal olarak bu özel gündemin gereklerinin yerine getirilmesi doğrultusunda, TİHV 2015-2019 Strateji Planını da göz önüne tutularak özel çaba gösterildi. Bu doğrultuda son aylarda sizlerle paylaşıldığı gibi özellikle son dönemde kabul edilmiş olan üç projemizin katkısı ile TİHV çalışmalarının hacmi, en azından önümüzdeki iki yıllık süre için, iki buçuk kat oranında arttı. Özel olarak içinde bulunduğumuz koşullar da göz önüne alındığında, TİHV ortamı “iş” hacminin “niceliksel” olarak yaklaşık iki buçuk kat artmasının gereklerini yerine getirebilmek için doğal olarak çalışma süreçlerinin organizasyonunun ve görev dağılımlarının daha da berraklaştırılması gerekmektedir. Öte yandan, önümüzdeki süreçte çalışmalarımızın “niteliksel” olarak da kuvvetlendirilmesine yönelik “sahici” programların geliştirilmesi konusu öncelikli gündemimiz olmuştur.

2. Çalışma Raporuna Konu Olan Dönemde (1 Ocak 2017 –Mayıs 2018) İşkence ve Diğer Kötü Muamele

2015’in Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da ve askeri darbe girişiminin bastırılma gerekçesiyle halen sürmekte olan OHAL sürecinde işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında görülen belirgin artış çalışma raporu döneminde de sürmüştür.

2.1. Resmi Gözaltı Merkezlerinde İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulamaları

2017 yılında TİHV’e başvuran 616 kişiden (2016 başvuru sayısı 487 idi) 40 başvuru yakını dışında doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalan 576 başvurunun 304’ü (%53) emniyet müdürlükleri, 77’si ise (%13) polis karakolu gibi resmi gözaltı merkezlerinde işkenceye maruz kaldıkları gerekçesi ile başvurmuştur. Bunun yanı sıra 199 (%35) kişinin aynı zamanda güvenlik güçlerinin araçlarında işkenceye maruz kalmış olduğu da göz önünde tutulmalıdır. Her zaman ifade edildiği gibi TİHV tedavi

merkezlerine başvuranların sayıları ve özellikleri ile ülke sathında işkenceye maruz kalanlar arasında doğrusal bir ilişki kurulması uygun değil ise de bu veriler de resmi gözaltı yerlerdeki işkence uygulamalarının yaygınlığı ve ciddiyeti konusunda önemli göstergelerdir.

TİHV merkezlerine başvuranlara dayalı bu değerlendirmenin benzeri, özellikle Birleşmiş Milletler (BM) İşkence Özel Raportörü’nün 27 Kasım-2 Aralık 2016 tarihindeki Türkiye ziyaretine dayalı olarak hazırladığı, 18 Aralık 2017 tarihinde yayınlanan raporunda da yer almaktadır. Söz konusu raporda durum değerlendirme ve tespitinin ötesinde somut olarak 31 öneri de yer almaktadır. BM İşkence Özel Raportörü bu rapor ile yetinmemiş, 27 Şubat 2018 tarihinde bu konudaki derin kaygılarını bir kez daha açıklama ihtiyacı duymuştur. Benzer değerlendirmelere BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’nin Mart 2018 tarihinde yayınlanan “Güneydoğu’daki güncelleştirmeler dâhil OHAL’in Türkiye’de insan haklarına etkisi” başlıklı raporunda ve Avrupa Komisyonu tarafından 17 Nisan 2018 tarihinde yayınlanan “Türkiye Raporu” nda da yer verilmektedir.

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi’nin (CPT) 29 Ağustos-6 Eylül 2016 tarihlerinde Türkiye’ye gerçekleştirdiği “özel amaçlı/ad-hoc” ziyareti sırasında yaptığı gözlem ve tespitler hakkında tamamlanmış raporun yayınlanmasına hükümet tarafından hala izin verilmemesi Türkiye’deki işkence sorunu ile ilgili bir başka göstergedir.

2.2. Resmi Olmayan Gözaltı Yerlerinde İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulamaları

Yine 2017 yılında TİHV başvurularının 244’ünün (%42) açık alan ve gösteri sırasında, 88’inin ise (%52) ev ve iş yeri gibi mekânlarda işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldıkları göz önüne alındığında son yıllarda belirginleşen resmi olmayan gözaltı yerlerinde işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının oldukça vahim bir boyuta ulaştığı görülebilmektedir.

Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de (AİHM), 10 Nisan 2012 tarihinde aldığı bir kararla “kontrol altındaki kişi ve gruplara” yönelik olarak yaygın uygulanan “göz yaşartıcı gaz” kullanımını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) işkence ve diğer kötü muamele yasağını düzenleyen üçüncü maddesinin ihlali olarak değerlendirmiş ve Türkiye’yi mahkûm etmiş idi.

AİHM ise 7 Nisan 2015 tarihinde Cestaro v. İtalya (başvuru no: 6884/11) kararı ile İtalya’da 2001 yılında güvenlik güçlerinin protestoculara yaptığı muamelenin “işkence” boyutuna ulaştığına ilk kez hükmetmiş idi. Mahkemenin 22 Haziran 2017 tarihinde bir başka kararında (GALLO

ET AUTRES c. İtalya (başvuru no. 43390/13)) yaklaşımını yinelemesi bu konuda önemli bir içtihat oluşturmuştur.

Ayrıca, BM çevrelerince 2013 yılından itibaren soyut olarak yer verilen bu konu ile ilgili olarak 20 Temmuz 2017 tarihinde BM İşkence Özel Raportörü tarafından yayınlanan “Gözaltı dışı zor kullanımı ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma yasağı” başlıklı özel raporu, bizlerin uzun bir süredir üzerinde durduğumuz bu konuda, uluslararası ortamlarda da bir berraklığa kavuşmasına katkı sağlamıştır. Özel olarak yakalama ve gösterilerde müdahaleleri de kapsayan “gözaltı dışı yerlerdeki” uygulamalara yönelik söz konusu bu raporun 47. paragrafında yer verilen “resmi olarak deklarasyonlarda yer alan “işkence” tanımına uygunluk için gerekli olan ek koşullar mevcut olmasa bile, belirli bir amaç doğrultusunda kaçma imkânı olmayan, “çaresiz” bir kişiye yönelik acı veya ıstırap yaratma amaçlı kasti zor kullanımı, her zaman ağırlaştırılmış zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma (işkence) olarak kabul edilecektir.” cümlesi konu ile ilgili önemli bir değerlendirmedir.

2017 yılındaki Kurucular Kurulumuz adına yapılan açıklamamızda da yer verildiği gibi hâlâ abluka altında olan Ankara’da Yüksel Caddesi’nde bulunan insan hakları anıtında her gün en az iki kez yaşanan işkence düzeyine ulaşan pervasız uygulamalar bu konuda ülkemizde gelinen düzeye ilişkin ağır acı veren bir örnektir. Bilindiği gibi özellikle OHAL uygulamalarını kader olarak kabul etmeyip itiraz eden, başta ihraç edilen kamu emekçileri olmak üzere onur ve vicdan sahibi yurttaşlar ülkenin dört bir yanında günlerdir, aylardır dertlerini anlatabilmek, işlerine, ekmeklerine ve haklarına kavuşabilmek için sıradanlaşan kötülüğe karşı direnmekteler. Bu insanlardan ikisi, Nuriye Gülmen ve Semih Özakça onlarca kez gözaltına alınıp, kolluk güçlerinin şiddetine maruz kaldıktan kendilerini ifade edebilme amacı ile açlık grevine başlamış idiler. Mücadelelerine başka düzeylerde sürdürebilmek amacı ile 324. gününde (Esra Özakça’nın ise 248. gününde) sonlandırdıkları açlık grevi süreci tüm dünyada olduğu gibi TİHV’in de, birikimine dayalı olarak, özel gündemi olmuştur.

2.3. Cezaevlerinde İşkence ve Diğer Muamele Uygulamaları

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü tarafından cezaevlerine yönelik istatistiki bilgiler uzun yıllardır düzenli olarak yayınlanmakta idi. Ne var ki, son yıllarda bu düzenli yayınlanma alışkanlığından vazgeçildiği ve web sitelerindeki en son verilerin olarak 2 Ekim 2017 tarihine ait olduğu görülmektedir. Adalet Bakanlığı verilerine göre 2005 yılında 55.870 olan tutuklu ve hükümlü sayısı, 2 Ekim 2017 itibari ile 228.993’e

yükselmiştir. Ülkemiz tarihinde örneği olmayan bir şekilde sadece 12 yıl içinde tutuklu ve hükümlü sayısının yaklaşık dört misli artması, son yıllarda ülkemizde yaşanan gelişmelerin de bir düzeyde özeti niteliğindedir. Son yıllarda cezaevleri nüfusunun giderek artması kendi başına hem fiziksel koşulların kötüleşmesine hem de hak mahrumiyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

Kaldı ki, özellikle 2015 Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında ve askeri darbe girişiminin bastırılma sürecinden itibaren OHAL sürecinde tutuklu ve hükümlülere yönelik cezaevlerindeki işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları da, ne yazık ki, olağanüstü düzeyde artmıştır. Cezaevine girişte ve sonrasında devam eden kaba dayak, her türden keyfi muamele ve keyfi disiplin cezaları, hücre cezaları, sürgün ve sevk uygulamaları, tek kişi ya da küçük grup izolasyon/tecrit uygulamaları, kadın, LGBTİ+ bireylere ve çocuklara yönelik özel uygulamalar, sağlık hizmetine erişimin kısıtlanması, cezaevi reviri ziyaret hakkının reddedilmesi, adli tıp kurumuna, adliyeye ve hastaneye götürülürken kelepçe takılması dâhil kötü muamele uygulamaları, mahpusların sağlık sorunlarının zamanında ve etkili bir şekilde çözülmemesi, 1 Mart 2018 tarihli son İHD verilerine göre 401’i ağır olmak üzere toplam 1154 hasta mahpus ile ilgili sağlık hizmetine erişiminde önemli kısıtlamaların varlığı, bağımsız ve nitelikli değerlendirmelere dayalı tıbbi değerlendirme raporu alma güçlüğü ve Adli Tıp Kurumu’nun bağımsız olmaması gibi ciddi sorunların varlığı önemli başlıklardır.

24 Aralık 2017 tarihli 696 sayılı KHK ile, TMK kapsamındaki suçlardan dolayı tutuklu ve hükümlü bulunanların duruşmaya sevkleri için cezaevi dışına nakillerinde tek tip elbise giyme zorunluluğu getirilmiştir. Cezaevleri ile ilgili bunca sorunun varlığında son dönemde gündeme getirilen ve kendi başına onur kırıcı bir ceza anlamına gelen “Tek Tip Elbise Uygulamasının Dayatılması” bugün ve gelecek açısından son derece ciddi sakıncalara yol açabilecektir. Bu uygulamanın başlatılmadan sonlandırılmasına yönelik çabalar kurumlarımız açısından çok özel bir gündem olmuştur.

2 Ekim 2017 itibari ile 228.993 kişinin cezaevlerinde olduğu bilgisinin yanı sıra yine Adalet Bakanlığı verilerine göre Nisan 2018 itibari ile 467.673 kişinin de denetimli serbestlik kapsamında olduğu gerçeği ülkenin genel atmosferi ile ilgili önemli bir başka göstergedir.

2.4. Zorla Kaçırma ve Kaybetme Örneklerinin Geri Dönmesi

Yakın tarihimizin ve aslında uygarlığımızın bir karadeliliği olan zorla kaybetme örneklerinin özellikle son OHAL döneminde yeniden yaşanması son derece endişe vericidir.

İHD'nin 30 Mayıs 2017 tarihinde açıkladığı verilere göre çoğu Ankara'da olmak üzere 11 zorla kaçırma ve kaybetme vakası yaşanmıştır. Bu kişilerden 4'ü daha sonra serbest bırakılmış, bunlardan biri intihar etmiştir. Bunun yanı sıra özellikle Ankara'da ve bölgede çok sayıda kişi kaçırılarak tehdit edilmiş, bu sırada işkence ve kötü muameleyle maruz bırakılmıştır. Aynı şekilde İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) 'zorla kaybetme' olması muhtemel beş insan kaçırma vakasını Ekim 2017 tarihinde rapor etmiştir. Bu vakalardan birinde Ankara'da kaçırılan (42 gün gizli bir yerde alıkonulduğunu ve burada işkence gördüğünü iddia eden) bir kişinin sonradan polis tarafından gözaltında tutulurken bulunduğu belirtilmiştir.

"Kayıp" yakınları açısından "işkence ve zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele" yasağının ihlali anlamına da gelen bu konu uzun yıllardır sürdürülmekte olan "Gözaltında Kayıplarla Mücadele" çabalarının kıymetini daha da arttırmaktadır. Bu konu kurumlarımız açısından da öncelikli bir konudur.

2.5. Mevzuatta İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yasağı

İşkence ile mevzuatta 2005 yılından itibaren gözlenen olumsuz düzenlemeler, daha önceki raporlarımızda yer verildiği gibi, özellikle 2015 Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında ve askeri darbe girişiminin bastırılma sürecinden itibaren ilan edilen OHAL süresince her düzeyde sistematik bir şekilde belirginleşmiştir. Bu düzenlemelerin sonuçları OHAL uygulamasına son verildikten sonra da tüm geçerliliğini koruyacak şekilde daha belirgin bir biçime bürünmüştür.

2.6. Özgürlüğün Sınırlanması Sürecinde İşkenceye Karşı Temel/Usul Güvenceleri

İşkencenin önlenmesinde önemli rolü olan ancak yıllardır uygulamada büyük ölçüde ihmal edilen usul güvenceleri, işkence ile ilgili mevzuatta özellikle son dönemdeki olumsuz düzenlemeler ve siyasi iktidar temsilcilerinin söylem ve tutumlarının da etkisiyle önemli ölçüde tahrip olmuştur. Bu yasal düzenlemelere de dayalı olarak, kişiye gözaltı hakkında bilgilendirme, üçüncü taraflara bilgilendirme, avukata erişim, hekime erişim, uygun ortamlarda uygun muayenelerinin gerçekleştirilmesi ve usulüne uygun raporların düzenlenmesi, hukukilik denetimi için süratle yargısal makama başvurulabilme, gözaltı kayıtlarının düzgün tutulması, bağımsız izlemelerin mümkün olması başlıklarında toplanabilecek usulen güvencelerin son dönemde büyük ölçüde ortadan kaldırıldığını ve bu konuda bütünüyle keyfi bir ortam yaratıldığını ifade etmek mümkündür.

2.7. Ulusal Önleme Mekanizması İşlevini de Üstlendiği İddia Edilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Uzun yıllardır bütünüyle içi boşaltılmış (Paris Prensipleri

ve OPCAT ilkelerine hiçbir şekilde uyumlu olmayan) ulusal insan hakları kurumları öyküsünün son örneği 20 Nisan 2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren yasa ile oluşturulmuş olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olmuştur. Son dönemde işkence başta olmak üzere bunca yoğun hak ihlallerinin yaşanmasına karşın kurumun anlamlı sayılabilecek bir faaliyeti konusunda hiçbir bilgi edinilememektedir. Bu arada 11 Kasım 2017 tarihinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanlığı Yönetmeliği, 24 Kasım 2017 tarihinde ise Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği yayınlanmıştır. Her iki yönetmelik de yasal dayanağı nedeniyle Paris Prensipleri ve OPCAT ilkeleri ile uyumlu olmayan bir şekilde düzenlenmiştir.

2.8. Cezasızlık Kültürü

Cezasızlık hâlâ işkence ile mücadelede en önemli engeldir. Faillere hiç soruşturma açılmaması, açılan soruşturmanın kovuşturmayla dönüşmemesi, dava açılan vakalarda işkence yerine daha az cezayı gerektiren suçlardan iddianame düzenlenmesi, sanıklara hiç ceza verilmemesi ya da işkence dışında cezalar verilmesi ve cezaların ertelenmesi gibi nedenlerle cezasızlık olgusu işkence yapılmasını mümkün kılan en temel unsurlardan birisi olarak hala karşımızda durmaktadır. Cezasızlığın tamamen güvenceye bağlanması ve devlet görevlileri bakımından her türlü keyfiliğin önü sonuna kadar açılması anlamına gelen yasal düzenlemeler siyasi iktidarın kimi temsilcilerinin söylemlerinin de sonucunda, cezasızlık sorunu son dönemde daha da derinleşmiştir.

Adalet Bakanlığı'nın 2016 yılı resmi istatistiklerine göre TCK 94. maddeden yani **işkenceden** açılan dava sayısı 42 olup daha az bir cezayı düzenleyen eziyet suçundan açılan dava sayısı ise 340'tır. Buna karşılık "polise mukavemet" olarak adlandırılan TCK 265. maddeden açılan dava sayısı ise 26.195'tir. Görüldüğü gibi, OHAL koşullarında bile, polise mukavemet etmeyi gerektirecek hiçbir durum olmadığı halde (bütün olaylarda polis tazyikli su, biber gazı ve kaba güç kullanarak zaten göstericileri dağıtmaktadır, göstericilerin polise direnmesi söz konusu değildir) bu kadar çok polisin korunması için açılan davalar aslında işkence ve kötü muamele uygulamalarını perdelemek için açılmış davalardır. Bu istatistikler OHAL koşullarında cezasızlığın ne denli güçlü olarak uygulandığını göstermektedir.

17 Mayıs 2018 tarihinde AİHM'in Roboski katliamıyla ilgili başvuruyu "kabul edilemez" bulması ise cezasızlık sorununun uluslararası mekanizmalar boyutunda geldiği düzey konusunda da unutulamayacak bir eşiği göstermektedir. 28 Aralık 2011 tarihinde herkesin tanıklığında gerçekleşen bir katliamı bile "tarihe gömmeye" girişimi

anlamına gelen bu AİHM kararı, başta AİHM olmak üzere ağır bürokratik yapılara dönüşmüş olan uluslararası mekanizmaların günümüzün kriz rejimleri karşısındaki durumu konusunda çok özel bir örnek oluşturmuştur.

3. Sonuç Olarak

Şiddetin her türünün sistematikleştiği ve sıradanlaştığı, uzun yıllardır sorgulanan hukukun üstünlüğü kavramının, 15 Temmuz 2016 askeri darbe girişiminin bastırılma gerekçesiyle halen sürmekte olan ve dahası OHAL rejiminin kalıcı hale getirildiği OHAL sürecindeki gelişmelerle tamamen işlemez hale geldiği, kâğıt üstündeki kadarı ile bile mevcut olmayan anayasal ilkelerin, yasal kural ve güvencelerin tüm işlevlerini yitirdiği, sorumlu kamu görevlilerinin her türlü cezasızlık güvencesinden yararlanır hale geldiği bir ortamda işkence gündelik hayatın içinde herkes tarafından hissedilir, yaygın bir pratik hale getirilmiştir.

Çalışma raporuna konu olan dönemde demokratik hayatın ağır tahribatının bir sonucu aynı zamanda bir nedeni olarak işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları iktidarın toplumun çok farklı kesimleri üzerindeki kontrol ve baskısını arttırmak için alenileştirilerek pervasız bir şekilde yaygınlık göstermiştir.

Dahası son dönemdeki olumsuz yasal düzenlemeler ile bu süreçte işkencenin kolluğa her düzeyde öğretilmiş olma hali, işkenceyi sıradanlaştıran zihniyetin ve buna dayalı uygulamaların ve yasal düzenlemelerin OHAL sonrası da ne denli kalıcı ve yıkıcı olabileceğine ilişkin büyük bir risk oluşturmaktadır.

Giriş bölümünde de yer verildiği gibi, insan eliyle gerçekleştiği için önlenabilir olan Türkiye ve dünyadaki bu kötücül sürecin son bulması ve insan haklarına dayalı bir ortak yaşam idealini geliştirmek için çok daha fazla çaba göstereceğimiz aşîkârdır.

1. TEDAVİ ve REHABİLİTASYON ÇALIŞMALARI

1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış

Başvuru Sayıları ve Dağılımı

TİHV 2017 yılında toplam 728 işkence gören ve yakınına tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmuştur. 2017 yılı için toplam 450 yeni başvuruya (işkence gören ve yakını) hizmet sunulması öngörülürken yeni başvuru sayımız 616 olmuştur. 112 başvurumuzun tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri geçtiğimiz yıllarda başlayıp 2017 yılında da devam etmiştir.

Tablo 1. 1999-2017 Yılları Arasında TİHV Başvuru Sayıları

Yıllar	Adana	Ankara	Cizre	Diyarbakır	İstanbul	İzmir	Toplam
1999	163	71		73	207	172	686
2000	207	126		122	430	138	1023
2001	215	131		174	483	226	1229
2002	166	84		188	346	181	965
2003	193	64		195	312	160	924
2004	203	47		155	364	153	922
2005	126	26		125	300	115	692
2006	111	10		61	117	38	337
2007	117	35		36	185	79	452
2008	145	12		40	133	95	425
2009	118	26		51	183	81	459
2010	87	31		101	102	42	363
2011	130	56		116	163	54	519
2012	132	28		114	220	59	553
2013	99	97		171	403	99	869
2014	40	33		321	301	92	787
2015	14	66		130	324	63	597
2016	-	35	16	149	212	75	487
2017	-	81	42	208	221	64	616

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi toplam 616 yeni başvurunun 221'i İstanbul merkezimize, 250'si ise Diyarbakır merkezimize (Cizre referans merkezi dahil) olmak üzere başvurularımızın %76'sının tedavi ve rehabilitasyon süreçleri bu iki ana merkezimiz tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu oran 2016 yılında gerçekleşen oranla (%77) hemen hemen aynıdır.

Toplam 616 yeni başvuru içinde aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 383 (%62) olarak gerçekleşmiştir. 2015(%62) ve 2016 (%64) yıllarında bu oran benzer şekilde iken, önceki yıllar için; 2014 yılında %36, 2013

yılında %58, 2012 yılında %43, 2011 yılında %43, 2010 yılında %45 idi.

Toplam 616 yeni başvurunun %7'si (40) başvuru yakını olup, 576'sı doğrudan işkence ve kötü muameleye maruz kalan kişilerdir.

Başvuruların Sosyal ve Demografik Özellikleri

Aşağıda sunulan tabloda da görüldüğü gibi geçmiş yıllarda olduğu gibi 2016 yılında da başvurularımızın çoğunluğu Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesi doğumludur. Önceki yıllarla karşılaştığımız da devam eden bir artış olduğunu

Tablo 2. 2017 Yılı Başvurularının Demografik Özellikleri

	Doğum Yeri			Yaş ve Cinsiyet					
	Erkek	Kadın	Toplam	2016	2015		Erkek	Kadın	Toplam
Güneydoğu Anadolu	150	93	243 (%40)	202 (%41)	183 (%31)	0-18	21	19	40
Doğu Anadolu	51	49	100 (%16)	68 (%14)	104 (%17)	19-25	79	56	135
Akdeniz	26	19	45 (%7)	33 (%7)	42 (%7)	36-45	109	67	176
Marmara	48	31	79 (%13)	62 (%13)	95 (%16)	46-60	54	48	102
İç Anadolu	21	36	57 (%9)	46 (%9)	63 (%11)	60+	9	11	20
Ege	18	16	34 (%6)	32 (%7)	43 (%7)				
Karadeniz	20	17	37 (%6)	25 (%5)	49 (%8)		350 (%57)	266 (%43)	616
Türkiye dışı	16	5	21 (%3)	19 (%4)	18 (%3)				

Tablo 3. İşkence Yöntemleri ve İşkencenin Yapıldığı Yer

İşkence ve Diğer Kötü Muamelenin Yapıldığı Yer	İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yöntemi	
Emniyet Müdürlükleri	304 (%53)	
Açık alan ve gösteri sırasında	244 (%42)	
Polis aracı	199 (%35)	
Ev ve İş yeri	88 (%52)	
Polis Karakolu	77 (&13)	
	Hakaret	455 (%79)
	Aşağılama	445 (%77)
	Dayak	349 (%60)
	Pozisyonel işkence	207 (%36)
	Diğer tehditler	218 (38%)
	Ölüm tehditleri	131 (%22)
	Temel ihtiyaçlara erişimin engellenmesi	183 (%32)

* Bazı başvurularımız birden fazla kez işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmıştır. Oranlar bu gözle değerlendirilmelidir.

söyleyebiliriz. Bu artışın özellikle 2015'in temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında özel olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da olağanüstü yoğunlaşan işkence ve diğer ağır/ciddi insan hakları ihlallerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Son dönemde ihlallerin artması göz önünde bulundurularak özellikle Diyarbakır tedavi merkezi ve Cizre referans merkezimizdeki bütünlüklü programların daha da geliştirilmesine yönelik çabalarımızı arttırıldı ve 2018 Ocak ayında Van ilinde yeni bir referans merkezimiz açıldı.

Başvurularımıza İlişkin İşkence Süreci

Tablo 3. 'de verildiği üzere 2017 yılında başvurularımız işkence ve diğer kötü muameleyle en fazla emniyet müdürlüklerinde maruz kaldıklarını ifade ettiler. 2016 yılı ile karşılaştırdığımız da emniyet müdürlüklerinde işkencenin arttığını söyleyebiliriz.¹ Bu artışın özellikle askeri darbe girişiminin bastırılması ardından başlayan ve halen de devam eden OHAL sürecinde uygulanan otoriter ve baskıcı uygulama ve yöntemlerle ilişkili

olduğunu söyleyebiliriz. 2017 yılında da işkence ve kötü muamelenin açık alan ve gösteriler sırasında sıklıkla uygulanmaya devam ettiği tablodan anlaşılmaktadır.

2017 yılında başvurularımız hakaret, aşağılama ve dayığa maruz kaldıklarını ifade ettiler. Bu yöntemleri pozisyonel işkence, ölüm tehditleri ve temel ihtiyaçlara erişimin kısıtlanması takip etti. Bir önceki yıllarla karşılaştırdığımız da işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında büyük bir değişimin olmadığını söyleyebiliriz.

Başvurularımıza İlişkin Tıbbi Değerlendirme

Tablo 4 ve Tablo 3 beraber değerlendirildiğinde işkence yöntemleri ve başvurularımızın aldığı tanılar arasında uyum olduğunu söyleyebiliriz. Görüldüğü gibi başvurularımız en fazlan yüzeysel yaralanma, refraksiyon (el, kafa, omuz yaralanmaları) ve travma sonrası stres bozukluğu tanısı almıştır. Ruhsal tanılar arasında majör depresyon bozuklukları, anksiyete bozuklukları, uyum bozukluğu ve duygu durum bozuklukları vardır.

¹ 2016 yılında başvurularımızın %41'i emniyet müdürlüklerinde işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldıklarını ifade etmiştir.

Tablo 4. 2016 Yılı İçin Tıbbi Değerlendirme

Tanımlar		Tedavi süreçlerinin sonuçları	
Yüzeysel Yaralanma	118	Tam/kısmen iyileşme	330 (%54)
Refraksiyon	56	2017 yılında tedavisi sürenler	144 (%23)
TSSB	81	Tedavi süreci yarım kalanlar	142 (%23)
Majör Depresif Bozukluk	49		
Yumuşak doku yaralanmaları	58		
Omuz lezyonları	40		

2017 yılında başvurularımızın %48'de tam/kısmen iyileşme gözlenirken %23'ünün tedavi ve rehabilitasyon süreçleri yarım kalmıştır. Tedaviye yarıda bırakma oranının yüksek olmasının en temel nedenlerinin birçok başvurumuzun tedavi süreci sırasında tutuklanması ve başvurularımızın bir kısmının da başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunmak üzere ülkeyi terk etmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları

2017 yılında bölgede şiddetlenen silahlı çatışmalar nedeniyle TİHV, Cizre Referans Merkezi'nin geliştirilmesine, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da yeni referans merkezlerinin açılmasına ve gezici sağlık ekiplerinin geliştirilmesine odaklandık. Diğer yandan darbe girişimi ve olağanüstü hal'i takip eden dönemde gittikçe yoğunlaşan işkence ve kötü muamele nedeniyle TİHV merkezi bulunmayan yerlerde de çalışmalarımızı yoğunlaştırdık.

Bu kapsamda TİHV tedavi ve rehabilitasyon merkezi bulunmayan bölgelerde toplam 151 işkence görmüş kişiye, seyahat ve konaklama masrafları karşılanarak tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunuldu. 96'sına TİHV'in bölgedeki yerel kuruluşlar ile olan iş birlikleri sayesinde ulaşıldı. 42 işkence gören kişiye TİHV Cizre Referans Merkezi aracılığıyla, 13 kişiye ise gezici sağlık ekipleri aracılığıyla ulaşıldı.

1.2.1. Referans Merkezleri

TİHV 2015-2019 Strateji Planında da yer verilen, uzun yıllardır süren ve son dönemlerde giderek yoğunlaşan insan hakları ihlalleri göz önünde bulundurulduğunda başta Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri olmak üzere temsilciliklerimizin bulunmadığı yerlerdeki işkence görünlere ve yakınlarına ulaşma hedefini gerçekleştirmek için çalışmalarımızı 2017 yılında güçlendirerek devam ettirdik. Bu kapsamda geçtiğimiz yıllarda kurduğumuz Cizre Referans Merkezimiz güçlendirildi ve Van ilinde yeni bir referans merkezi açıldı.

TİHV Cizre Referans Merkezi: Her gün karşılaştığımız baskı ortamına rağmen Cizre Referans Merkezi'nin bölgedeki varlığının silahlı çatışmalardan sonra artan işkence ve kötü muamele koşulları göz önünde bulundurulduğunda çok önemli ve değerli olduğu inancındayız.

Cizre Referans Merkezimizde işkence ve kötü muameleyle maruz kalan 42 kişi rehabilitasyon programına dahil edildi. 12 kişi psikolojik değerlendirme talep/kabul ederken, kalanlar yalnızca fiziksel tedavi gördüler. Ek olarak beş başvuru sosyal hizmet programına dâhil edildi.

İnsan hakları ihlallerine maruz kalmış kişilere daha kolay ulaşabilmek adına merkez çalışanları, ağır insan hakları ihlallerine maruz kalmış ve aralarında rehabilitasyon programına dahil edilmesi gereken kişilerin de bulunduğu 22 aileye ev ziyaretleri yaptı.

Bu dönemde Cizre'deki sokağa çıkma yasağına yönelik hukuki süreçlerle ilgili çalışmalar da yürütüldü Sağlığa erişim engeli nedeniyle dört ölüm, cinsel taciz de dâhil olmak üzere işkenceye bağlı iki ölüm ve üç farklı bodrumda adli tıp araştırması yapılması üzerine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruldu.

2017 yılında merkez aynı zamanda rehabilitasyon hizmeti verebilmesi amacıyla güçlendirildi. Merkezin güçlendirilmesi için İsviçre'de yer alan Travma Vakfı'ndan ek fon sağlandı. Bu fon sayesinde merkezin insan kaynaklarını ve gönüllü ekibini güçlendirme ve Cizre'de bir dayanışma ağı kurma imkânımız doğdu. 2017 yılında Merkez'de tam zamanlı bir hekim işe alındı. Ayrıca içerisinde gönüllülerimizin de yer aldığı Referans Merkezi ekibini güçlendirmek için altta yer verilen eğitim, deneyim paylaşımı ve süpervizyon toplantıları organize edildi.

- Cizre'den iki meslektaşımız deneyimlerini paylaşmak ve Cizre'de gerçekleşecek aktivitelerimizi paylaşmak adına 25-26 Şubat 2017'de gerçekleşen TİHV Merkezleri Olağan Değerlendirme Toplantısı'na davet edildi.
- 12-14 Mart 2017'de ve 23-25 Nisan 2017'de gezici sağlık ekiplerinin saha ziyaretleri ve değerlendirmeleri organize edildi.

- iii. 12-13 Ağustos 2017'de Cizre'de gerçekleştirilecek iş planını hazırlamak üzere Diyarbakır'da iki günlük bir toplantı düzenlendi.
- iv. Cizre'den iki meslektaşımız deneyimlerini paylaşmak ve Cizre'de gerçekleşecek aktivitelerimizi paylaşmak adına 12-13 Ağustos 2017'de gerçekleşen TİHV Merkezleri Değerlendirme Toplantısı'na davet edilmişlerdir.
- v. 30 Eylül-1 Ekim 2017 tarihleri arasında Diyarbakır'da bir İstanbul Protokolü eğitimi organize edildi. Cizre'den bir doktor toplantıya katıldı.
- vi. Cizre Merkezi'nin doktoru 27 Kasım-1 Aralık 2017'de İstanbul Rehabilitasyon Merkezi'nde gerçekleşen rotasyon programına katıldı ve deneyim paylaşımında bulundu.
- vii. Cizre'de beş süpervizyon programı gerçekleştirildi. Programlar süresince vaka sunumları ve tartışmalar gerçekleştirildi.
- viii. Cizre'de iki psikolog için Skype üzerinden süpervizyon programları gerçekleştirildi.

Son olarak, tutuklanan TİHV Cizre Merkezi temsilcisi ve hekimi Dr. Serdar Küni için ulusal ve uluslararası seviyede "İyi hekimlik yargılanamaz" kampanyası düzenlendi. Dr. Serdar Küni'nin 13 Mart'ta gerçekleşen ilk duruşmasına uluslararası organizasyonların temsilcileri de katılım gösterdi. 12 Mart'ta Diyarbakır'da uluslararası kuruluşların temsilcilerinin de katıldığı "İyi Hekimlik ve İnsan Hakları Odaklı Tedavi" Forumu düzenlendi. Forumda tüm dünyadan saygı insan hakları ve tıp kuruluşlarının temsilcilerinin katılımları ve katılmayanların da yazılı beyanları güçlü bir dayanışma ortamı yaratılmasını sağladı.

Van Referans Merkezi: TİHV'in işkence görenlerin rehabilitasyonu için AB'ye sunduğu projenin kabul edilmesi üzerine 1 Aralık 2017'de başlayan bu proje kapsamında Van'da yeni bir referans merkezi açma fırsatı doğmuş oldu. Van Referans Merkezi 13 Ocak 2017'de bir açılış töreniyle çalışmalarına başladı. Deneyim paylaşımı amacıyla Van Merkezi'nde çalışan hekim ve tıbbi sekreter 27 Kasım-1 Aralık 2017'de TİHV İstanbul Temsilciliği'nde gerçekleşen rotasyon programına katıldı. 16 Ekim 2017'de de bir gönüllülük eğitimi düzenlendi.

1.2.2. Gezici Sağlık Ekibi Ziyaretleri

2017 yılında gezici sağlık ekibi TİHV Temsilciliklerinin bulunmadığı yerlere bulunan işkence ve diğer kötü muameleye maruz kalan kişilere ve yakınlarına erişebilmek için toplam dört ziyarette bulundu.

i. Cizre Ziyareti: Bir adli tıp uzmanı, bir hekim, bir sekreter ve bir TİHV temsilcilerinden oluşan ekip, Cizre'yi 12-14 Mart 2017 tarihlerinde ziyaret ederek Cizre Referans Merkezinin tedavi ve rehabilitasyon süreçleri devam eden toplam 3 başvurusunun tıbbi değerlendirmesini yaptı. Bunun yanı sıra bölgedeki ilgili kurum ve kişilerle görüşmeler de yapıldı.

ii. Cizre Ziyareti: Bir hekim, bir psikolog, bir avukat ve bir tıbbi sekreterden oluşan gezici ekip 23-25 Nisan 2017 tarihleri arasında Cizre'yi ziyaret ederek 3 işkence görenin ilk tıbbi değerlendirmesini yaptı ve Cizre Referans Merkezi'mizin başvurularını da değerlendirdi

iii. Şapatan Köyü Ziyareti: Gezici sağlık ekibi Şapatan Köyünde askerlerce işkence yapıldığına dair aldığı duyumlara istinaden 14-16 Ağustos 2017 tarihleri arasında köye bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaret Türk Tabipleri Birliği, Adli Tıp Uzmanları Derneği ve Türkiye Psikiyatri Derneği ile beraber yapıldı. Ekip, 2 kadın 5 erkek toplamda 7 işkence gören kişinin ilk tıbbi değerlendirmelerini yaptı. Yapılan değerlendirmeler sonucu kişiler kapsamlı bir tedavi ve rehabilitasyon hizmeti alabilmeleri için TİHV Diyarbakır ve İstanbul temsilciliklerine yönlendirildi ve tedavileri başlatıldı. Ziyaret sırasında bölgede bulunan diğer ilgili kurum ve kişilerle konuşularak işkence olayının görünür kılınması ve işkence yapanların gerekli cezaları almalarına yönelik çalışmalar da yapıldı.

Bu ziyaretlere ek olarak TİHV tarafından görevlendirilen bir ekip Urfa'da yoğun ve sistematik olarak işkence olayları yaşandığına dair medyada çıkan haberler üzerine Urfa'ya 25 Temmuz 2017 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirildi. Bu ziyaret sırasında öncelikle İnsan Hakları Derneği Urfa Şubesi, Sağlık Emekçileri Sendikası Urfa Şubesi ve Urfa Barosu ile görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşülen kurum ve kişiler son dönemlerde işkence ve diğer insan hakları ihlallerinin arttığını fakat işkence görenlerin yeneden işkence ve diğer kötü muameleye maruz kalmaktan korkmaları sebebiyle sivil kurumlara başvurmaya çekindiklerini ifade ettiler. TİHV burada yaşayan işkence gören kişilere erişebilmek için önümüzdeki dönemlerde düzenli ve kapsamlı ziyaretler gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim

- i. 2017 yılında TİHV'e toplam 266 (%43) kadın işkence gören ve yakını başvurdu. Geçtiğimiz yıllara göre kadın başvuru sayısını arttırdığını söyleyebiliriz². Kadınların tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine erişimlerinin artırılmasına yönelik çabalarımız önümüzdeki dönemlerde de sürdürülecek.

² 2016 yılında 193 (%40) ve 2015 yılında 176 (%30) kadın başvurumuz olmuştur.

- ii. Çocuk başvuru sayımız 2017 yılında 40'dır. Beklenenden daha fazla çocuğa erişebilmemizin son dönemde güçlendirdiğimiz sosyal destek programımızla ilgilidir.
- iii. 2017 yılında 4 LGBTİ+ birey TİHV'e başvurarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerimize erişti. Bu sayısı ne yazık ki planlanan sayının altında kalsa da son yıllarda vakfın LGBTİ+ kişilere ulaşma konusunda çabasının devam ettiğini göstermektedir. 2014 yılında vakfımıza yalnızca bir LGBTİ+ birey başvurusu yapmışken 2015 yılında 10'u İstanbul merkezimize olmak üzere toplam 11, 2016 yılında ise tamamı İstanbul merkezimize olmak üzere 7 LGBTİ+ birey başvurusu yapmıştı.

Daha fazla işkence gören ve görenin yakını olan LGBTİ+ bireylere ulaşmaya yönelik çalışmalarımızın daha da kuvvetlendirilmesi için çabalarımızı 2017 yılında da sürdürdük. 3-4 Mart 2018 tarihinde İşkencenin Önlenmesine yönelik LGBTİ+ Örgütleri ile Deneyim Paylaşımı Programı gerçekleştirdik. Programa katılan 15 kişiyle işkence gören LGBTİ+ bireylerin tedavi ve rehabilitasyonlara erişimleri ve LGBTİ+ bireylerin gördükleri işkencenin daha etkili bir şekilde raporlanması konuşuldu.

- iv. 2017 yılında 17 işkence gören mülteciye tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunduk. Bu başvurularımızın 10'u İran, üçü Afganistan, üçü Suriye ve biri de Irak uyrukludur. 12'si geldikleri ülkede işkence görmüş, üçü Türkiye'de işkence görmüştür. Kalan 2'si de başvuru yakınıdır.

Beklenenden az sayıda mülteciye ulaşmamızın sebebinin vakfa mülteci yönlendiren kurumların daha çok BMMYK'ya kayıtlı olan mültecilerle çalışıyor olması ve kayıtlı mültecilerin "uydu kent" uygulaması nedeniyle çoğunlukla vakfın temsilciliğinin olmadığı şehirlerde yaşıyor olması olduğunu düşünüyoruz.

2017 yılında TİHV, Sınır Tanımayan Hekimler (MSF) ile ilişkilerini güçlendirerek, İstanbul'da başlattıkları işkence gören mültecilerin tedavi ve rehabilitasyonu programının geliştirilmesi için destek verdi. TİHV Tedavi Ekibi ve MSF ekibi birden çok deneyim paylaşımı programı gerçekleştirerek, vakıf bu alandaki deneyimini yeni ekiple paylaştı.

- v. İşkence ve diğer kötü muameleye maruz kalan 438 başvurumuzun sadece altısı (%1) adli sebeplerle işkence gördüğünü ifade etti. Beklenen oranda başvuruya ulaşamamasının en temel sebebinin son dönemlerde yaşanan yoğun devlet baskısı nedeniyle karşıt her görüşün devlet tarafından hedef alınarak siyasileştirilmesi olduğunu söyleyebiliriz. Buna ek

olarak vakfın siyasi olmayan kişilere erişiminin son dönemlerde giderek kısıtlandığını da söylemek doğru olur. Örneğin, ana akım medyaya neredeyse hiç ulaşamadı. Ayrıca son dönemde işkence gören kişileri vakfa yönlendiren avukatların birçoğunun tutuklanması da siyasi olmayan başvurulara erişimimizi etkiledi.

1.4. Sosyal Destek Çalışmaları

2017 yılında toplam 24 başvurumuz sosyal destek çalışmalarımıza dahil edildi. Bu başvuruların 12'si çocuk (5'i Diyarbakır, 5'i İstanbul, 2'si Ankara Temsilciliğinde) ve 12'si genç ve yetişkindir (6'si Diyarbakır, 5'i Cizre ve biri İstanbul Temsilciliğinde).

5 çocuk başvurumuza okul servisi ve kırtasiye ihtiyaçları konusunda destek olunarak eğitimlerine devam etmelerine katkı sağlandı, 3 çocuk başvurumuzun resim, boks, futbol gibi hobi kurslarına devam etmeleri sağlanarak sosyal ve ruhsal iyilik hallerine olumlu katkı yapıldı. Dil kursuna devam etmesi sağlanan bir çocuk başvurumuz kazandığı dil becerisinin de katkısı ile iş buldu. Üniversite sınavına giriş kurslarına devamı sağlanan 2 çocuk başvurumuz testlerde daha iyi puanlar almaya başladı. 6 genç başvurumuzun üniversite ve KPSS için dershaneye devam etmeleri sağlandı. Ehliyet almak isteyen üç yetişkin başvurumuzun ehliyet kursuna kayıtlarının yaptırılması bu başvurularımız iş edinme konusunda olumlu etkiledi.

Yukarıda özetlenen katkılarını yanı sıra, sosyal çalışmacılar vakıf başvurularıyla düzenli görüşmeler yaparak onların sosyal durumlarını takip etmekte ve gerektiğinde çözüm ve öneriler geliştirmektedir. Çoğunlukla başvuruların ihtiyaç ve problemleri belirlendikten sonra ilgili kurum ve örgütlere yönlendirmeler yapılmaktadır. Sosyal çalışmacılar ayda ortalama 15-20 görüşme yaparak başvuruların sosyal durumlarını takip etmektedir.

1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirmesine Yönelik Çalışmalar

1. 2016 yılında başlattığımız ve 2019 yılında sonlandırmayı hedeflediğimiz Ruhsal Tedavinin Değerlendirilmesi ve Ruhsal Tedavide Erken Sonlanım ve Nedenleri çalışmalarının ara dönem çıktıkları 2017 yılında değerlendirildi.
- i. 62 başvuru dahil edilen Ruhsal Tedavinin Değerlendirilmesi çalışmasının ön değerlendirmesine göre TİHV'in genel başvurularının çoğunluğu erkek olmasına karşılık (erkek %70) (Yılmaz ve ark. 2014) çalışmaya alınanların çoğunluğu kadındır (%55). Bu fark kadın başvuruların ruhsal tedaviyi daha sıklıkla

kabul etmeleri ile ilişkili görünmektedir. Çalışmaya alınan başvuruların ilk değerlendirmelerinde yaklaşık %79'unda PTSD, %40'ında Depresif Bozukluk bulunduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya dahil edilen başvuruların %19'u mülteci, geri kalanları Türkiyeli'dir. TİHV'in tüm başvuruları içinde çocukların oranı %5 civarında iken çalışmaya katılan çocuk başvuruların oranı %13'dür. Çocukların doğrudan işkence yerine yaşananların ruhsal etkilerine maruziyetleri nedeniyle başvurularını sonucu ruhsal tedaviye öncelikleri ve ihtiyaçları ön plana geçmektedir.

İlk geri dönüşlerde başvuruların büyük çoğunluğunun tedaviden yararlandıkları gözlenmiştir. Başvuruların çoğunda (%84) CGI-Improvement ölçeğinde düzelmeye izlenmiştir. Ancak tedavi süreçleri devam ettiği, tedavi içinde dalgalanmalar olabileceği için şu an kesin sonuçlar vermek mümkün görünmemektedir. Uygulanan tedavilerin çok büyük oranının psikoterapi olduğu görülmektedir. Bu psikoterapiler temelde psikanalitik yönelimlidir.

Çalışmanın yüzü aşkın başvuru dahil edilmiş olarak 2019 yılı sonunda tamamlanması planlanmaktadır.

- ii. Ruhsal Tedavide Erken sonlanım ve Nedenleri çalışmasına 54 başvurumuz dahil edildi. Fakat bunların sadece 40'nın psikiyatrik değerlendirilmesi yapıldığı için çalışma 40 başvuru üzerinden devam ettirildi. Psikiyatrik değerlendirmesi yapılan 40 başvurudan 11'inde (%27) tedavi süreci tamamlanmadan erken sonlanım olduğu görüldü. Ancak bu erken sonlanımlar illa tedavi gerekirken tedavisiz kalındığı ya da var olduğu kadarıyla tedaviden bir fayda görülmediği anlamına gelmemektedir. Sonuçta bu erken sonlanımlardan; belirgin tedavi gerekliliği bulunmayan ancak takip sırasında düşmüş üç ve tedaviden belli bir fayda elde etmiş ancak erken sonlanmış dört başvuruyu çıkarırsak temelde kırk başvurudan dört başvurunun (%10) belirgin gereklilik varken tedavisinin erken sonlandığı söylenebilir.

Çalışmanın yüzü aşkın başvuru dahil edilmiş olarak 2019 yılı sonunda tamamlanması ve daha ayrıntılı karşılaştırmalı sonuçlara ulaşılması planlanmaktadır.

2. Çalışma raporunun kapsadığı süre zarfında TİHV çalışanları ve gönüllülerin katılımı ile iki TİHV Değerlendirme Toplantısı yapıldı. 25-26 Şubat 2017 tarihinde 26 katılımcı ile Ankara'da yapılan toplantıda 2017 için planlanan çalışmalar değerlendirildi, 28 katılımcı ile 16-17 Eylül 2017 tarihlerinde Ankara'da yapılan toplantı da ise vakfın üç yeni projesi ve bu projelerin vakıf ana çalışmalarının güçlendirerek nasıl yürütüleceği konuşuldu.

1.6. Araştırma Çalışmaları

2017 yılında aşağıda detaylandırdığımız iki araştırma çalışması yürütüldü.

i. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları ve İstanbul Protokolü; Çalışma kapsamında Son 5 yılda AIHM'nin 3. Madde ihlali nedeniyle karar verdiği dosyalar incelendi. AIHM'nin web sayfasında "Madde 3 (işkence yasağı), Türkiye ve (2012-2016)" parametreleri seçilerek tarama yapıldı. Belirlenen kriterler kapsamında 112 kararın yer aldığı görüldü. Çalışmada nitel değerlendirme için; resmî kurumlarca verilen tıbbi belgelerin dışında TİHV tarafından da haklarında belge düzenlenen ve "tüm dosya içeriği yer alan" 10 başvurucuya ait dosyanın incelenmesi hedeflendi. Çalışma yapılan yıllar arasında toplam 12 dosyanın bu özellikleri taşıdığı belirlendi. Yapılan görüşmelerde başvurularının onayı alınan ve hukuki ve tıbbi sürece ilişkin belgeleri eksiksiz olan dosya sayısının hedeflenen sayının altında olması üzerine, çalışma aralığı bir yıl geriye ve bir yıl ileriye doğru genişletildi. Bu sınırlar arasında kriterlere uyan AIHM süreci tamamlanmış, 7 ve AYM süreci tamamlanmış, 1 dosya çalışmaya alındı. Seçilen dosyalar "AIHM'in karar örnekleri" referans alınarak tıbbi ve hukuki boyutta bütüncül olarak bir avukat ve bir uzman tarafından incelendi. Sonuçlar, beş, yıllık tarama sonuçları ile aynı başlıklar altına birlikte paylaşıldı.

ii. İşkence Gören Çocuklar ve İşkence Görenlerin Çocukları: Çalışma kapsamında 1991-2015 yılları arasında TİHV'in başvurusu olan çocukların (işkence gören çocuk veya işkence görenin yakını olan çocuk) verileri değerlendirildi. Çalışma çocuk başvurusu sayısının azlığına ve çocuklar için özel programların geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koydu.

Ek olarak, 2017 Aralık ayında başlatılan ve AB tarafından desteklenen Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü projesi kapsamında enstitünün kurulması için hazırlık çalışmaları başlatıldı. Söz konusu enstitünün kurulması ve de kuruluş çalışmalarının vakfın araştırma çalışmaları yürütmesine olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir.

1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler

1.7.1. Süddeutsche Akademie für Psychotherapie" ile Psikoterapi Eğitimi

TİHV çalışanı ve vakıf çalışmalarına katkı sunan psikiyatrist ve psikologlar için Almanya'daki "Süddeutsche Akademie für Psychotherapie" ile birlikte 2006 yılından

beri oryantasyon semineri ve eğitim programlarını içeren “Psikoterapi Eğitim Programı” sürdürülmektedir. Bu eğitim programı “Gelişimsel Psikoloji, Kişilik Öğretisi, Nevrozlar, Psikodinamik Psikolojisi ve Psikoterapisi, Psikopatoloji, Psikosomatik, Bağımlılıklar, ilk görüşme tekniği; Genel ve Özel Psikodinamik, Aile ve Grup Teorisi; diğer bilimsel yöntemler (Davranışsal Terapi, Sistemik Hipnoz Terapisi); çeşitli psikoterapi yöntemleri açısından endikasyon ve uygulama; Travma Terapisi” başlıklarını içermektedir. Üç yıl içinde yedişer günlük altı ayrı eğitim modülünü içeren ve Alman Tabip Odası’nın Ek Eğitim Örnek Yönergesi doğrultusunda psikoterapist sertifikası alınmasını sağlayan bu eğitimler ile özellikle travma tedavisinde önemli bir model olan dinamik yönelimli terapiler konusunda uygulamaya dönük birikim sağlanmaktadır. 2006 yılında ilki başlatılan “Psikoterapi Eğitim Programı” 2009 yılında, 2011 yılında başlatılan ikincisi ise 2014 yılında tamamlanmış idi.

Çok talep olması nedeniyle 14 psikiyatrist ve psikoloğun katılımı ile üç yıllık gözden geçirilmiş ve üç buçuk günlük altı eğitim bölümünden oluşan toplam 21 günlük yeni program 28-30 Mayıs 2016 tarihinde başlatıldı. Bu program 2017 yılında da sürdürüldü. İlk iki oturumu 2016 yılında yapılan eğitimin üçüncü oturumu 1-4 Haziran 2017 tarihinde İzmir’de gerçekleştirildi. Eylül ayında yapılması planlanan 4. Oturum ne yazık ki Türkiye’de son dönemde yaşanan olumsuz gelişmeler sebebiyle eğitimlerin güvenlik kaygısı duymaları nedeniyle ertelendi.

1.7.2. Oryantasyon Programları

TİHV çalışma ekibine katılan yeni çalışma arkadaşlarının, vakıf çalışmaları, değerleri, prensipleri, çalışma akışı ve özellikle de tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları konusunda bilgilendirilmesi için programlar düzenlendi. 30 Ocak-5 Şubat tarihleri arasında TİHV Diyarbakır Temsilciliğinden bir psikolog, 8-15 Ekim tarihlerinde TİHV Diyarbakır Temsilciliğinde bir hekim, 13-17 Ekim tarihleri arasında TİHV İzmir Temsilciliğinden bir hekim, 27 Kasım- 1 Aralık tarihleri arasında Cizre Referans Merkezi hekimi ve Van Referans Merkezi hekim ve tedavi sekreteri TİHV İstanbul Temsilciliğinde oryantasyon programına alındı.

1.7.3. İsveç İşkence Gören Mülteciler için Kızılhaç’ı (RCC) ile Değişim Programı

1992 yılından itibaren ortak çalışmalar yürüttüğümüz İsveç Kızılhaç Merkezi ile yıllar içerisinde deneyim paylaşımı programları geliştirilmişti. Son yıllarda özel olarak ruh sağlığına yönelik programlar gerçekleştirilmektedir. Bu deneyim paylaşım programına 2015-2019 TİHV Strateji Planında da yer verildi.

2015 yılında başlatılan yeni program 2017 yılında da sürdürüldü. 2017 yılında TİHV ve RCC arasında iki değişim ziyareti gerçekleştirildi. İlki 15-16 Haziran 2017 tarihinde Stockholm’de ikincisi 9-10 Kasım 2017 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirildi. İlk programa TİHV çalışma ekibinden bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı katıldı. Programın ilk günü RCC ikincil travma, bilişsel davranışçı terapi ve mülteciler için sosyal destek konularında bilgi ve deneyimlerini paylaşırken ikinci gün TİHV çalışanları bakım verenlerin bakımı, gezici sağlık ekibi ve birkaç vaka sunumunu paylaştı. İstanbul’da yapılan ikinci program, İstanbul’da mülteci alanında çalışan diğer kurumların temsilcilerinin de katılımı ile gerçekleştirildi. Böylece RCC’nin mülteci çalışmaları alanındaki bilgi ve deneyimleri bu alanda çalışan diğer kurumlara da aktarıldı.

1.7.4. Bakım Verenlerin Bakımı

TİHV İstanbul Temsilciliğine 2017 yılında supervizyon çalışmaları sürdürüldü. Bu çalışmalar ekibin çalışma ilkelerini belirginleştirmek, geliştirmek ve ortaklaştırmak; birlikte çalışma uyumunu ve birliktelik ruhunu desteklemek; çeşitli teorik, pratik ve duygulanımsal zorlukları paylaşmak amacıyla çeşitli değerlendirme ve süpervizyon buluşmaları düzenlendi. Çalışmaların olabildiğince sistemli, yapılandırılmış, sürdürülür olmasına gayret gösterildi. Buluşmalar her ayın belli bir haftasının belli bir gününe sabitlendi ve düzenli katılım beklendi. Bu buluşmalardan biri ayda bir yapılan sadece ruhsal ekip üyelerinin katıldığı süpervizyon toplantıları diğer ise yine ayda bir yapılan ruhsal ekip yanında tüm vakıf çalışanlarının katıldığı toplantılardır.

TİHV İzmir Temsilciliğinde grup supervizyon çalışması 2017 yılında da sürdürüldü ve toplam 5 seans gerçekleştirildi

TİHV Diyarbakır Temsilciliğinde de bakım verenlerin bakımı başlığı altında çalışmalar sürdürüldü. Her ne kadar 2013 yılında başlattığımız Finlandiya Sosyal Sorumluluk için Psikologlar Derneği tarafından desteklenen “İkincil Travmadan Korunmak için Bakımverenlerin Bakımı” projemiz 2016 yılında sonlanmış olsa da ruhsal sağlıkçıları ve sosyal çalışmacılara yönelik supervizyonlar 2017 yılında da devam etti. Bu kapsamda 26 Kasım 2017 tarihinde Işıl Vahap (psikiyatrist) katılımıyla Diyarbakır’da bir grup psikologla supervizyon çalışması yapıldı. 12-13 Ağustos tarihleri arasında Diyarbakır ve Cizre çalışanları ve gönüllülerine yönelik 2 günlük bir toplantı yapıldı.

Son olarak 2016 yılında başlattığımız tüm vakıf çalışanlarını kapsayan Bakım verenlerin Bakımı programı 2017 yılında da sürdürüldü. Bu program kapsamında yıllık öngörülen bütçe büyüklüğünün %1’ine denk gelen bir fon programının amacına uygun şekilde kullanılmak üzere Ba-

kım verenlerin bakımı için tahsis edildi. Bu tutarın çalışan sayısına bölünmesi sureti ile de her bir çalışan için bireysel bütçe, bireysel bütçenin temsilciliklerde çalışan sayısı ile çarpılması sureti ile temsilcilik bütçesi hesap edildi. Gerek bireysel gerekse toplu (temsilcilik olarak) yapılacak çalışmalara her temsilciliğin kendi arasında tartışarak karar vermesi uygun görüldü.

2017 yılında toplam 29 çalışan programdan faydalandı. Program kapsamında çalışanlar, terapi desteği, süpervizyon, hobi ve sanat kursları, eğitim programları, spor ve kültürel etkinlikler gibi vakıf dışında yapabilecekleri programlara, kişilere ayrılan bütçeyi gözeterek katılım gerçekleştirebildi.

2. İŞKENCEDE HESAP VERİLEBİLİRLİĞİN ARTTIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

2.1. Hukuki Destek Çalışmaları

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2017 yılında da beş başvurumuz daha hukuki destek programımıza dahil edildi. Önceki yıllardaki başvurularımızın hukuki süreçlerinin takibi de 2017 yılında devam ettirildi.

2017 hukuk destek programına dahil edilen başvurularımızdan biri çıplak aramaya maruz kalmış, dosyası Anayasa Mahkemesi önünde beklemektedir. Hapishanede gördüğü işkence nedeniyle intihar eden bir diğer dosya da takipsizlik kararından sonra Anayasa Mahkemesine taşınmış, halen devam etmektedir. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra gözü altında işkence ve kötü muameleye maruz kalan iki başvurumuzun takipleri de halen sürmektedir. Son olarak İnsan Hakları Derneği ve TİHV'e yasal destek için başvuran bir diğer başvurumuzun dosyası da Anayasa Mahkemesi önünde beklemektedir.

Bu davalara ek olarak JİTEM Cizre dosyası ve Cizre'de uygulanan sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan ölümler ile ilgili de hukuk desteğimizi 2017 yılında da sürdürdük.

2.2. Alternatif Tıbbi Değerlendirme Çalışmaları

İşkence ve diğer kötü muamelenin raporlanması/tespiti de adalete erişimde önemli rol oynamaktadır. Fakat işkence ve diğer kötü muamelenin varlığının tespiti konusunda yetersiz ve eksik olan adli raporlar işkence ve kötü muameleye maruz kalmış kişileri yasal mücadelelerinde çaresiz bırakmaktadır. Yanlış raporlama bir yandan işkencecilerin cezasızlığına yol açmakta, öte yandan da işkence görenin bu ağır travma ile baş etmesine olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle TİHV, TTB ve ATUD ile birlikte tıp biliminin tüm olanaklarını kullanarak ve etik değerlere hürmet ederek "alternatif tıbbi değerlendirme raporu" hazırlama yöntemini geliştirmiştir.

2017 yılında da alternatif tıbbi değerlendirme çalışmalarımız devam ettirildi. Toplam 80 başvurumuza alternatif raporlar hazırlandı (38'i İstanbul Temsilciliği, 24'ü İzmir, 12'si Ankara ve 6'sı Diyarbakır Temsilciliği tarafından).

Bunlardan 43'üne Türkiye'de sürmekte olan davalarını desteklemek ya da yeni dava açmak istedikleri için (tamamının hukuki süreçleri sürüyor), birine başka bir ülkede mülteci başvurusu için, ikisine sığınma ülkesinde aile birleşiminden faydalanabilmek için, birine engelli raporu alabilmek için, birine de askerlikten muaf olabilmek için alternatif tıbbi değerlendirme/epikriz hazırlandı.

2.3. İstanbul Protokolü Eğitim Çalışmaları

2017 yılında AB tarafından desteklenen "İşkencede Cezasızlıkla Mücadele için İstanbul Protokolü" projesi kapsamında dört İstanbul Protokolü eğitimi düzenlendi.

İlk IP eğitimi, 29-30 Nisan 2017 tarihinde Diyarbakır'da ATUD, Diyarbakır Barosu ve Tabip Odası ile iş birliğinde gerçekleştirildi. Dört eğitmen tarafından verilen eğitime toplam 30 sağlık çalışanı ve hukukçu katıldı.

İkinci eğitim Van'da 27-28 Mayıs 2017 tarihinde 31 sağlıkçı ve hukukçu ile 4 eğitmen tarafından gerçekleştirildi.

Üçüncü IP Eğitimi, 30 Eylül 1 Ekim 2017 tarihleri arasında 34 sağlıkçı ve hukukçu ile birlikte Diyarbakır ilinde yapıldı. ATUD, Diyarbakır Barosu ve Tabip Odası iş birliğinde yapılan eğitim 4 eğitmen tarafından gerçekleştirildi.

Dördüncü eğitim ise yine Van'da yapıldı. Dört eğitmen tarafından verilen eğitime toplam 36 sağlıkçı ve hukukçu katıldı.

Bu eğitimlere ek olarak TİHV, farklı örgütler tarafından organize edilen eğitimlere de destek verdi. TİHV Başkanı, Şebnem Korur Fincancı, Filipinler'de 18-22 Kasım tarihinde organize edilen IP eğitimine eğitmen olarak katıldı. Ayrıca Şebnem Korur Fincancı, Önder Özkalıpçı ve Türkcan Baykal Yunanistan'da 6-8 Ocak 2017 tarihinde organize edilen IP eğitimine eğitmen olarak katılarak destek verdi.

2.4. İstanbul Protokolü'ne İlişkin Çalışmalar

19 yıl önce basılan İstanbul Protokolü'nün, yasal mevzuat ve sağlık alanında gerçekleşen yenilikler ve dünya genelinde

yeni işkence yöntemlerinin ortaya çıkması nedeniyle güncellenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle, İP'nin uygulanması konusunda uzun yıllardır deneyimi olan İnsan Hakları için Hekimler (PHR), Uluslararası İşkence Görenler Konseyi (IRCT), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve REDRESS, durum değerlendirmesi ve risk değerlendirme çalışma hazırlıklarına ilgili BM kurumlara danışarak başladı. İstanbul Protokolü Anketi 20 Şubat-7 Nisan 2017 tarihleri arasında yapıldı. 177 kişi ve 270 kurumla paylaşılan anketi 138 kişi ve 75 kurum yanıtladı. Anketin ilk değerlendirme toplantısı 9-10 Mart 2017 tarihinde yapıldı. Geniş bir paydaşlar ağı tarafından yapılan değerlendirme göz önünde tutularak,

bu çalışmanın öncü kurumları İstanbul Protokolü Eki (Supplement to IP-IPS) çalışması yürütmeye karar verdi. 2-3 Kasım 2017 tarihinde Kopenhag'da yapılan toplantıda IPS'nin nasıl geliştirileceği tanımlandı. IPS geliştirme çalışmasının TİHV, Redress, IRCT ve PHR tarafından BM organlarını da dahil edilerek yapılması kararlaştırıldı. Çalışmanın 2019'un ilk aylarında bitmesi planlandı. IPS çalışmasının 2019 yılında yani İstanbul Protokolü'nün 20. yılında bitmesi planlandığı için bu çalışma çıktısının (İstanbul Protokolü Eki'nin) 20. Yıl dönümünde uluslararası kamuoyu ile birtakım etkinliklerle paylaşılması kararlaştırıldı.

3. İŞKENCENİN ve DİĞER İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınları ve Açıklamaları

3.1.1. Dokümantasyon Çalışmaları

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın kurulmasıyla birlikte çalışmalarına başlayan ve o dönemden bu yana aralıksız olarak faaliyetlerini sürdüren Dokümantasyon Biriminin amacı; belli başlı insan hakları ihlallerini (yaşam hakkı, işkence görmeme hakkı, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, cezaevleri) izleyerek bu ihlalleri düzenli raporlar ile kamuoyuna iletilmek, insan hakları ihlallerinin önlenmesine yönelik bilgilendirme yapmak ve Vakfın güncel hak ihlalleri karşısında alacağı tutumun belirlenmesi için gerekli bilgi altyapısını oluşturmaktır.

TİHV, işkence ve kötü muamelenin belgelenmesine ek olarak Türkiye'de yaşanan insan hakları ihlallerini düzenli olarak izleyerek iki dilde (Türkçe ve İngilizce) günlük ve yıllık insan hakları raporları çıkarmakta, özel ihlal ve olaylara özgülenmiş raporlar yayınlamaktadır. Tüm bu çalışmalarında verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve yayınlanmasında; yalnızca resmî açıklamalarla yetinmeyip, hakikati ortaya çıkarmak için bütüncül bir yaklaşımla hareket etmeye, güvenilir, objektif ve bilimsel kriterler kullanmaya özen göstermektedir.

Bu kapsamda bugüne kadar hazırlanan günlük ve yıllık raporlar 5 temel bir özel başlıktan oluşmaktadır: "Yaşam Hakkı", Kişi Güvenliği", "Cezaevleri ve İnsan Hakları", "Düşünce ve İfade Özgürlüğü", Örgütlenme Özgürlüğü" ve "Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü" ile "Kürt Sorunu."

Türkiye'deki hak ihlallerinin belgelenmesi konusunda uluslararası kurumlar tarafından referans kabul edilen Dokümantasyon Merkezi'nin verileri Türkiye ile ilgili raporlamalarda doğrudan kullanılmaktadır. Yurtiçinde ise hak ihlallerini gündeme getirmek isteyen pek çok kişi ve kurum kaynak belirterek ya da belirtmeyerek günlük, yıllık ve özel raporlarımızı kamuoyuyla paylaşmaktadır.

TİHV Dokümantasyon Merkezi'nde uzun süre emek vererek çok değerli çalışmalar yapan arkadaşımızın (Evren

Özer) 2016 Ağustosunda görevi bırakması nedeniyle oluşan boşluk, 1 Ocak 2017 tarihinde yeni bir arkadaşımızın (Deniz Zarakolu) göreve başlamasıyla kapatılmaya çalışıldı. 1 Şubat 2018 tarihi ile birlikte dil bilen ikinci bir arkadaşımız (Eylem Yıldız) daha dokümantasyon merkezimizde çalışmaya başladı.

2017 ve 2018 yılları içinde gerçekleşen son iki Kurucular Kurulu arasındaki bir yıllık dönem, yeni arkadaşlarımızın işi öğrenmeleri, OHAL koşullarında hak ihlallerinde görülen olağanüstü artış ile birlikte iş yoğunluğunun artması vb nedenlerle daha çok bir geçiş ve reorganizasyon süreci olarak yaşandı.

Dokümantasyon merkezimiz halen bir yandan medya taraması üzerinden günlük insan hakları ihlalleri raporlarını (Türkçe ve İngilizce) hazırlarken diğer yandan bu raporları hak temelli bir yaklaşımla sayısal verilere dönüştürerek analiz yapılabilir bir veri tabanı oluşturma çalışmasını yürütüyor. Bu çerçevede;

- Oluşturulacak yeni veri tabanını online olarak kamusal erişime açılması;
- Sayısallaştırma işleminin geriye dönük olarak da yapılması;
- Dokümantasyon çalışmalarının başladığı ilk günden bu yana biriken tüm yazılı belge ve dokümanların dijital ortama aktarılabilmesi için fizibilite çalışmasının yapılması;
- 2017 yılında ilki gerçekleştirilen, bu alanda çalışma yapan hak temelli diğer kurumlar ile deneyim paylaşımında bulunmak, dokümantasyon çalışmalarını standart hale getirmek, dijital güvenliği geliştirmek vb. amaçlar ile yapılan eğitim çalışmalarına devam etmek dokümantasyon merkezimizin öncelikli hedefleridir.

3.1.2. TİHV Yayınları

i. 2016 yılı Tedavi Merkezleri Türkçe Raporu ve İngilizce Raporu 2017 yılı içinde basıldı. 2017 Tedavi Merkezleri raporlarının ise basım hazırlıkları son aşamasına gelmiştir.

ii. Çocuk ve İşkence ve İstanbul Protokolü ve AIHM kararları adlı araştırma çalışmalarının raporları basılı olarak hazırlandı ve ilgili kurum ve kişilerle paylaşıldı.

ii. 20 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren ve Ulusal Önleme Mekanizması olarak da çalışması planlanan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na ilişkin yıllık değerlendirme raporu hazırlandı.

iii. Sokağa çıkma yasakları sırasında meydana gelen insan hakları ihlallerine yönelik bilgi notları Türkçe ve İngilizce olarak 2017 yılında da hazırlanmaya devam etti.

3.1.3 Basın Açıklamaları

1 Ocak 2017 – 17 Şubat 2018 tarihleri arasında hem işkencenin önlenmesine yönelik hem de insan hakları alanındaki gelişmelere yönelik TİHV Genel Merkezi veya temsilcilikleri olarak ve kimi zaman da diğer kurumlarla birlikte basın açıklamaları yapıldı.

- 2017 yılı da bir katliamla başladı; 1 Ocak 2017 tarihinde Ortaköy'deki bir eğlence merkezine yapılan silahlı saldırıda 39 kişi yaşamını yitirdi. 2 Ocak 2017'de İHD ile ortak bir açıklama yaptık ve şiddete ve katliamlara alışmayacağımızı, nefret söylemleri karşısında sessiz kalmayacağımızı bir kez daha açıkladık.
- Psikososyal Dayanışma Ağı İstanbul, 2 Ocak 2017 günü yaptığı açıklamayla 1 Ocak 2017'de Ortaköy'deki saldırıdan ruhsal olarak etkilenmiş herkese yardıma hazır olduğunu açıkladı.
- 13 Şubat 2017 tarihinde yaptığımız açıklamayla 16 Nisan 2016'da yapılacak olan referanduma ilişkin tutum belgemizi kamuoyuyla paylaştık.
- Diyarbakır Temsilciliğimiz 21 Şubat Dünya Anadil Günü'ne dair Kürtçe ve Türkçe olmak üzere iki dilde ortak açıklama yaptı.
- İHD Genel Başkan Yardımcısı ve Diyarbakır Şube Başkanı M. Raci Bilici'nin 15 Mart 2017 günü Diyarbakır'da gözaltına alınmasına ilişkin tepkimizi 15 Mart 2017 günü İHD ile yaptığımız ortak açıklamada dile getirdik.
- 15 Mart 2017 tarihinde gözaltına alınan ve 21 Mart günü "adli kontrol şartıyla" serbest bırakılan İHD Genel Başkan Yardımcısı ve Diyarbakır Şube Başkanı M. Raci Bilici'ye yöneltilen suçlamaların hukuksuzluğu hakkında 22 Mart 2017 günü İHD ile ortak bir açıklama yaptık.
- 3 Nisan 2017 günü TİHV, İHD, ÖHD ve Zindanlarla Dayanışma İnisyatifi olarak ortak bir açıklamayla Türkiye genelindeki 6 cezaevinde 15 Şubat 2017 tarihinde başlayan açlık grevine ilişkin güncel bilgileri, mahpusların taleplerini ve açlık grevi karşısında

bizlerin Adalet Bakanlığı'ndan taleplerini kamuoyuyla paylaştık.

- 19 Nisan 2017 tarihinde yaptığımız bir açıklamayla Başkanımız Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın İnsan Hakları İçin Hekimler Örgütü (PHR) tarafından her yıl verilen 'İnsan Hakları Ödülü'nü aldığını mutluluk ve onurla duyurduk.
- 20 Nisan 2017'de THİV, İHD, ÖHP ve ÇHD ile sürmekte olan açlık grevleri ve buna neden olan hapisanelerdeki olumsuz koşullar hakkında ortak bir açıklama yaptık.
- TİHV Cizre Referans Merkezi temsilcisi ve Şırnak Tabip Odası eski başkanı Dr. Serdar Küni'nin yargılandığı davanın 24 Nisan 2017 günü ikinci duruşmasında 4 yıl 2 ay hapse mahkum edilmesi üzerine 25 Nisan 2017'de yaptığımız açıklamada iyi hekimliğin yargılanamayacağını ve mahkum edilemeyeceğini bir kez daha seslendirdik.
- Hukuksuz bir şekilde kamudaki görevlerinden "ihraç" edilen Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın "işimizi geri istiyoruz" talebiyle başlatmış oldukları açlık grevinin 50. gününe gelmesi dolayısıyla 28 Nisan 2017 günü düzenlenecek basın toplantısına ortak bir çağrı açıklaması yaptık.
- 4 Mayıs günü, Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın 55. gününe giren açlık grevlerine ilişkin ortak bir açıklama yapıldı.
- 15 Mayıs 2017 tarihinde İstanbul temsilciliğimizin de içinde olduğu ortak bir açıklamayla, Nuriye Gülmen ve Semih Özakça ile çocuğunun kemiklerini alabilmek için açlık grevinde olan 71 yaşındaki Kemal Gün'ün durumlarına dikkat çekildi ve bir kez daha ölüm karşısında yaşamı savunduğumuz vurgulandı.
- TİHV Diyarbakır Temsilciliği, 17-31 Mayıs Uluslararası Gözaltında Kayıplara Karşı Mücadele Haftası dolayısıyla 17 Mayıs 2017 tarihinde yapılan ortak açıklamaya katıldı.
- 22 Mayıs 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği ve Çağdaş Hukukçular ile ortak bir yazılı açıklama yaparak açlık grevlerinin 75. gününde gözaltına alınan Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın derhal serbest bırakılması çağrısında bulunduk.
- Yine 22 Mayıs 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği ve Çağdaş Hukukçular ile ortak bir yazılı açıklama yaparak Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın derhal serbest bırakılması için yapılacak basın açıklamasına katılım çağrısında bulunduk.
- 5 Haziran 2017 tarihinde Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği olarak, başta Veli Saçılık,

Acun Karadağ ve Esra Özakça başta olmak üzere KHK ile ihraç edildikleri işlerini geri almak için eylem yapanların maruz kaldıkları işkence fillerine derhal son verilmesi ve kasten işkence yapan kolluk görevlilerinin yargılanması gerektiğini belirttik. Ayrıca Veli Saçılık ve arkadaşları tarafından yapılan suç duyurusunun takipçisi olacağımızı ve her türlü desteği sunacağımızı açıkladık.

- 4 Haziran 2017 tarihinde gerçekleştirilen 9. Dönem 28. Olağan Genel Kurulu sonrasında Türkiye İnsan Hakları Vakfı Kurucular Kurulu Türkiye’de insan haklarının abluka altında gerçeğini kamuoyu ile paylaştık.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı, İnsan Hakları Derneği, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi’nin de içinde olduğu çok sayıda hak örgütü, 8 Haziran 2017 tarihinde yaptığı ortak yazılı açıklama ile 6 Haziran 2017 tarihinde gözaltına alınan Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı, İnsan Hakları Savunucusu Avukat Taner Kılıç’ın derhal serbest bırakılması çağrısında bulundu.
- 9 Haziran 2017 tarihinde Taner Kılıç’ın tutuklanması üzerine, 12 Haziran 2017 tarihinde yine hak örgütleriyle ortak bir açıklama yaptık ve siyasal iktidarı hak savunucuları konusunda BM İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesine uymaya çağırdık.
- 13 Haziran 2017 tarihinde Adana Barosu, Başak Kültür ve Sanat Vakfı, Çocuk Vakfı, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği/Türkiye Hapishane Çalışmaları Merkezi, İnsan Hakları Derneği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Genel Merkezi, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği, Türk Tabipler Birliği, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak ortak bir açıklama ile çocuk mahpusların başta yaşam hakkı olmak üzere maruz kaldığı hak ihlallerine dikkat çektik ve bu sorunların tartışılabilmesi için Adalet Bakanlığı’nı gerekli diyalog zeminini oluşturmaya çağırdık.
- 26 Haziran’ın Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından tüm dünyada “İşkenceye Karşı Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü” olarak ilan edilmesinin 20. Yılı dolayısıyla İHD ve TİHV olarak yaptığımız ortak açıklama ile işkenceye ortam oluşturan OHAL’in derhal kaldırılması ve işkence yasasına mutlak olarak uyulması çağrısında bulunduk.
- 6 Temmuz 2017 tarihinde Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, Eşit Haklar için İzleme Derneği, Hak İnisyatifi, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kadın Koalisyonu, KAOS-GL Derneği, Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği, Türkiye

İnsan Hakları Vakfı, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği yaptıkları ortak açıklama ile 5 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Büyükkada’da gözaltına alınan insan hakları savunucularının derhal serbest bırakılmasını talep ettik.

- Türkiye İnsan Hakları Vakfı İzmir Temsilciliği 7 Temmuz 2017 tarihinde yaptığı açıklama ile barış imzacısı 12 akademisyenin Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 28 Haziran 2017 tarihinde açığa alınmasını kınadı ve açığa alınan akademisyenlerin derhal göreve iade edilmesi talebini dile getirdi.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı İzmir Temsilciliği, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi ve Özgürlükçü Hukukçular Platformu, 14 Temmuz 2017 tarihinde ortak bir basın açıklaması ile 5 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Büyükkada’da gözaltına alınan insan hakları savunucularının maruz kaldıkları keyfi uygulamalara dikkat çekti ve yetkilileri ve “BM İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesine” uymaya davet etti.
- Nuriye Gülmen ve Semih Özakça’nın açlık grevlerinin 129. günü dolayısıyla Türkiye İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi, Özgürlükçü Hukukçular Platformu ve İstanbul Tabip Odası olarak 15 Temmuz 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaptık ve Nuriye Gülmen ve Semih Özakça’nın haklı taleplerinin bir an önce duyulması ve işlerine geri dönebilmeleri için seslerine ses olalım dedik.
- 19 Temmuz 2017 tarihinde Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği olarak 5 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Büyükkada’da gözaltına alınan on insan hakları savunucusundan altısının 18 Temmuz 2017 tarihinde tutuklanmasının insan hakları mücadelesini engelleme girişimi anlamına geldiğini ifade ettik ve insan hakları savunucularının ortak mücadelesi ile bu hukuksuz uygulamanın en kısa sürede sonlandırılacağına olan inancımızı belirttik.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak, 20 Temmuz 2017 tarihinde yaptığımız açılma ile Diyarbakır’da gözaltına alınan Dr. Selçuk Mızraklı, Dr. Şemsettin Koç ve Dr. Osman Doğan’ın derhal serbest bırakılmalarını talep ettik.
- Nuriye Gülmen ve Semih Özakça’nın “İşimizi Geri İstiyoruz” talebiyle başlattıkları açlık grevinin 146. Günü dolayısıyla, Ankara Tabip Odası, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Ankara Şubesi ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın 1 Ağustos 2017 tarihinde

yaptığı ortak açıklamada açlık grevi karşısında yetkililer duyarlı olmaya çağırıldı.

- Ankara Tabipler Odası, İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Hukukçular ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı 3 Ağustos 2017 tarihinde yaptığı ortak açıklama ile aynı gün içinde Ankara Mülkiyeliler Birliği toplantı salonu Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın açlık grevi ile ilgili düzenlenecek basın toplantısına katılım çağırısı yaptı.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği olarak 3 Ağustos 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaparak tüm insan hakları camiasını insan hakları savunucusu Eren Keskin ile dayanışmaya davet ettik.
- Diyarbakır Barosu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilciliği, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi 9 Ağustos 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaparak, Hakkari'nin Şemdinli ilçesine bağlı Altınsu (Şapatan) köyünde köylülere güvenlik güçleri tarafından işkence edilmesini kınadı.
- Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnisyatifi, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kadın Koalisyonu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği 14 Ağustos 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaparak İstanbul Büyükkada'da gözaltına alındıktan sonra tutuklanan insan hakları savunucularının gözaltına alındıkları 2 Temmuz 2017 tarihinden itibaren maruz kaldıkları sürece ilişkin bir bilgilendirme yaptı.
- Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD) ve Türk Psikiyatri Derneği (TPD) temsilcilerinden oluşan bir heyetin Hakkari'nin Şemdinli ilçesine bağlı Altınsu (Şapatan) köyünde gündeme gelen işkence, kötü muamele ve İstanbul Protokolü'ne aykırı hekimlik uygulamalarına ilişkin iddiaları yerinde incelediği bilgisini 18 Ağustos 2017 tarihinde yaptığımız ortak bir açıklama ile kamuoyu ile paylaştık.
- İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı İzmir Temsilciliği, Özgürlükçü Hukukçular Platformu İzmir ve Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi 22 Ağustos 2017 tarihinde yaptıkları ortak açıklama ile Cumhurbaşkanı tarafından gündeme getirilen "Tek Tip Kıyafet" uygulamasının insanları kimliksizleştiren ve kişisizleştiren bir uygulama olduğunu belirtti.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Türk Tabipleri Birliği olarak 23 Ağustos 2017 tarihinde yaptığımız açıklama ile Antalya E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda

tutuklu olarak bulunan 22 yaşındaki Hamza Kaçmaz'ın ölümü ile ilgili soruşturmada Minnesota Protokolü'ne uyulmasını talep ettik ve bunun için her türlü çabanın içinde olacağımızı ifade ettik.

- Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği olarak 13 Eylül 2017 tarihinde yaptığımız ortak açıklama ile 12 Eylül 2017 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan ve aynı zamanda açlık grevindeki Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın savunmasını üstlenen avukatların derhal serbest bırakılması gerektiğini dile getirdik.
- Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın avukatlarının gözaltına alınmasına ilişkin olarak 13 Eylül 2017 tarihinde ÇHD, İHD; ÖHP ve ÇAG ile ortak ikinci bir açıklama daha yaptık.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı, İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Hukukçular ve Özgürlükçü Hukukçular olarak gündemde olan tek tip elbise dayatmasına ilişkin tutumumuzu 17 Ekim 2017 tarihinde kamuoyu ile paylaştık.
- İstanbul Büyükkada'da gözaltına alındıktan sonra tutuklanan insan hakları savunucularının son durumuna ilişkin olarak yargılandığı davanın 25 Ekim 2017 tarihinde görülecek duruşması öncesinde, 24 Ekim 2017 tarihinde, Eşit Hakları İzleme Derneği, Hak İnisyatifi, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kadın Koalisyonu, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği ile beraber Türkçe ve İngilizce ortak bir açıklama yaptık.
- İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Öztürk Türkoğan ile İnsan Hakları Derneği üye ve yöneticilerinin 9 Kasım 2017 tarihinde Ankara Yüksel Caddesi üzerinde bulunan İnsan Hakları Anıtı önünde gözaltına alınmasına ilişkin olarak aynı gün içinde İnsan Hakları Derneği ile ortak bir açıklama yaptık.
- 9 Kasım 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği ile ortak bir açıklama yaparak 8 Kasım 2017 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan Çağdaş Hukukçular Derneği'nin Genel Başkanı Av. Selçuk Kozağaçlı'nın derhal serbest bırakılması gerektiğini dile getirdik.
- Gündem Çocuk Derneği'nin 22 Kasım 2016 tarihinde 677 sayılı KHK ile kapatılışının yıldönümü dolayısıyla hazırlanan bilgi notunu Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği olarak yayımlaştırdık.
- İnsan hakları savunucuları olarak 22 Kasım 2017 tarihinde bir kez daha Büyükkada'da gözaltına alındıktan sonra gözaltına alınan ve tutuklanan insan hakları savunucularının maruz kaldığı hukuksuzluğa dikkat çektik.

- 9 Aralık 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak 10 Aralık İnsan Hakları Günü dolayısıyla Türkçe ve İngilizce dillerinde ortak bir açıklama yaptık ve insan hakları değerlerinin tasfiye edilmesine izin vermeyeceğimizi bir kez daha vurguladık.
- 10 Aralık İnsan Hakları Günü dolayısıyla Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilciliği de İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Hak İnisyatifi ile ortak bir açıklama yaptı.
- “Gazeteci” Cem Küçük’ün katıldığı bir televizyon programında işkenceyi meşrulaştıran sözler sarf etmesi üzerine, İnsan Hakları Derneği ile 13 Aralık 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaparak işkenceyi savunmanın ve övmenin insanlığa karşı suç olduğunu dile getirdik.
- 27 Aralık 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak 24 Aralık 2017 tarihli KHK’lar ile ilgili değerlendirmelerimizi kamuoyu ile paylaştık.
- Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi Diyarbakır Temsilcisi, İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Diyarbakır Temsilciliği 27 Aralık 2017 tarihinde ortak bir açıklama yaptı ve OHAL’in derhal kaldırılması, KHK’lerin iptal edilmesi, tutuklu siyasetçilerin serbest bırakılması çağrısında bulundu.
- Uyuşturucu ile mücadele konulu bir toplantıda şüphelilerin ayaklarının kırılması gerektiğini, bunu yapmayan polisin görevini yerine getirmeyeceğini söyleyen İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’yu 4 Ocak 2018 tarihinde İnsan Hakları Derneği ile ortak yaptığımız bir açıklama ile istifaya davet ettik.
- Afrin’e yönelik 20 Ocak 2018 tarihinde başlayan Türk Silahlı Kuvvetleri’nin operasyonu karşındaki tutumumuzu 20 Ocak 2018 tarihinde İnsan Hakları Derneği ile ortak yaptığımız açıklama ile Türkçe ve İngilizce dillerinde kamuoyu ile paylaştık ve bir kez daha “Savaş Öldürür, Barış İstiyoruz” dedik.
- Afrin’e yönelik Türk Silahlı Kuvvetleri’nin başlattığı operasyon ile ilgili açıklamaları nedeniyle gözaltına alınan Türk Tabileri Birliği yöneticilerinin derhal serbest bırakılması gerektiğini 30 Ocak 2018 tarihinde yaptığımız açıklama ile dile getirdik.
- Hak İnisyatifi, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kadın Koalisyonu, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği ile 31 Ocak 2018 tarihinde ortak bir açıklama

yaparak İstanbul Büyükşehir’de gözaltına alınan insan hakları savunucularının yargılandığı davayı tek tutuklu sanığı Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Taner Kılıç’ın davanın 31 Ocak 2018 günü görülecek duruşmasında tahliye edilmesini talep ettik.

- N. M. A. isimli bir kişinin 16 Şubat 2018 tarihinde kaçırılarak götürüldüğü yerde işkenceye maruz bırakılması ile ilgili olarak İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak 14 Mart 2018 tarihinde ortak bir açıklama yaptık ve “Kontrgerilla Geri mi Döndü?” diye sorduk.
- İnsan Hakları Derneği Eş Genel Başkanı Eren Keskin hakkında açılan davalar ve bu davalarda verilen yüzbinlerce TL’sını bulan adli para cezaları ile ilgili olarak İnsan Hakları Derneği ile 30 Mart 2018 tarihinde ortak bir açıklama yaptık.
- “İşgalin Katliamın Lokumu Olmaz” dedikleri için gözaltına alınan daha sonra tutuklanan Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ilgili olarak 11 Nisan 2018 tarihinde yaptığımız açıklamada tutuklamaların ifade özgürlüğü ile öğrenim hakkının engellenmesi anlamına geldiğini belirttik ve tutuklu öğrencilerin derhal serbest bırakılmaları gerektiğini belirttik.
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Ankara Tabip Odası, İnsan Hakları Derneği ve Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası olarak 3 Mayıs 2018 tarihinde yaptığımız ortak açıklama ile 1 Mayıs 2018 tarihinde Ankara Yüksel Caddesi üzerinde yapılan “İşimizi Geri İstiyoruz” eyleminde yönelik polis müdahalesi sırasında yaşanan polis şiddetini ve bu şiddet sonucu Perihan Pulat’ın yaralanmasını kınadık ve yaşananların takipçisi olacağımızı ifade ettik.
- Prof. Dr. Onur Hamzaoğlu’nun annesi Saliha Hamzaoğlu’nun 4 Mayıs günü İzmir’de yaşamını yitirmesi üzerine 5 Mayıs 2018 tarihinde bir başsağlığı mesajı yayınladık ve 17 Şubat 2018 tarihinden beri tutuklu olan Onur Hamzaoğlu’nun annesinin cenazesine katılmasının engellenmemesi gerektiğini belirttik.

3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları

i. 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü

2017 yılında olağanüstü halin yarattığı içinde bulunduğumuz ortam sebebiyle 26 Haziran Dayanışma günü için özel etkinlikler düzenlenemedi. Fakat TİHV temsilcilik ve merkezlerinin bulunduğu tüm şehirlerde basın toplantısı yapıldı.

ii. 10 Aralık İnsan Hakları Haftası

Ankara'da İHD ile birlikte bir basın toplantısı düzenlendi. Ayrıca Ankara Tabip Odası İnsan Hakları Komisyonu'nun desteği ile hapisanelerde yaşanan insan hakları ihlallerine yönelik bir panel düzenlendi. **İzmir'de** 8. İnsan Hakları Film Festivali Ege Üniversitesi İletişim Departmanı ve Fransız Kültür İş Birliğinde 7-10 Aralık 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Festival süresince 24 belgesel gösterimi yapıldı ve 7 yönetmen ile söyleşiler düzenlendi. **Diyarbakır'da** Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası ile birlikte 9 Aralık tarihinde bir basın açıklaması ve zorla kaybedilenlerin yakınlarının katılımıyla oturma eylemi düzenlendi. 10 Aralık günü insan hakları sempozyumu, 15 Aralık günü ise Tahir Elçi anması düzenlendi. 16 Aralık günü oturma eylemi tekrarlandı ve Kürt Çocuk kanalı Zarok TV ve Amedspor futbol takımına yönelik ayrımcı yaklaşımların tartışıldığı bir panel düzenlendi. 17 Aralık günü mahpusların sağlık problemlerine ilişkin bir panel düzenlendi. İnsan hakları haftası programının 15-17 Aralık tarihlerinde düzenlenecek film festivali ile sonlandırılması planlanıyordu fakat dokuzuncusu düzenlenecek "Hangi İnsan Hakları Film Festivali Diyarbakır Valiliği tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden yasaklandı. **İstanbul'da** İHD ile ortak düzenlenen İnsan hakları Haftası Programı Sultanahmet Meydanı'nda yapılan bir basın açıklaması ve Cezayir Salonunda yapılan bir resepsiyon ile başladı. Program süresince üç film gösterimi ve eğitim hakkı, işkence ve cezaevi üniformaları ve insan hakları panoramasına ilişkin üç panel düzenlendi. 12 Aralık'ta hasta mahpuslara mektup gönderme eylemi düzenlendi. 13 Aralık günü KESK ziyaret edilerek son dönem KHK'lar ile işlerinden atılan işçilere destek verildi. 16 Aralık günü hasta mahpuslar için bir oturma eylemi düzenlendi. Program 17 Aralık günü düzenlenen "İnsan Zinciri" eylemi ile sonlandırıldı.

iii. Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı

TİHV İstanbul Temsilciliği'nin 2015 yılında başlattığı "Türkiye İnsan Hakları Vakfı Genç Gönüllülerle Çalışma Programı" 2017 yılında "TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı" adıyla sürdürüldü. Program 3 Mart-12 Mayıs 2017 tarihleri arasında sürdürüldü.

Programın temel amacı işkenceye yönelik duyarlılığı arttırmak, işkencenin önlenmesine katkı sağlamak ve belki gelecekte olası ortak çalışma alanları yaratmak üzere özellikle genç meslektaşlarımızla ilişki kurmak ve onların işkence görenlerin değerlendirilmesi ve tedavisinde mesleki birikimlerine olabildiğince katkı sağlamaktır

Program 6 hafta süren bir temel modül ve devamında iki alt modülden oluşmaktadır. Tüm katılımcıların birlikte olabileceği ortak bir çalışma alanı sağlayan

temel modülde; çeşitli (tıp, sosyal bilimler ve ruhsallık) alanlardan gelen uzmanlarla, TİHV'in kuruluşu, misyonu, ilkeleri, işkencenin tıbbi, ruhsal ve sosyal etkileri, adalet ve onarım mekanizmaları, işkencenin belgelenmesi ve İstanbul Protokolü gibi konular ele alınmaktadır. Devamında tıp ve sosyal bilimler alt dalında, tıp ve sosyal bilimler kökenli uzmanlarla; işkence yöntemleri ve yarattığı sağlık sorunları ile gözaltında kaybetmeler ve açlık grevleri gibi daha özgül bazı durum ve sonuçları değerlendirilmektedir. Ruhsallık alt dalında ise, psikoloji/psikiyatri/ sosyal hizmetler alanından gelen uzmanlarla işkencenin ruhsal/sosyal etkileri ve bu etkilere yönelik terapötik çalışma yaklaşımı konuşulmaktadır.

2017 yılındaki programa ruhsallık alanından 17, tıp ve sosyal bilimler alanından 14 olmak üzere toplam 31 kişi katıldı.

iv. İnsan Hakları Hareketi Konferansı

1998 yılından beri düzenli olarak toplanmakta olan Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın 14.'sü "İnsan Haklarını Korumak" ana temasıyla 24-26 Kasım 2017 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleşti.

İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) düzenleyici olarak görev almasına karşın, özerk ve kalıcı bir yapıya sahip olan Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın genel amacı, Türkiye insan hakları savunucularının, insan hakları kavramının ve hareketinin bazı sorunlarını tartışması ve bu tartışmanın temelinde de geleceğe yönelik bazı belirlemeleri yapması için bir platform oluşturmaktır.

Türkiye'de faaliyet yürüten insan hakları kuruluşlarından temsilciler, ilgili akademisyenler, yazılı ve görsel medya mensupları ve parlamenterlerden oluşan 50 katılımcı ile gerçekleşen Konferans, aşağıda yer alan dört ayrı başlık altında oluşturulan çalışma grupları ile sürdürüldü.

- İnsan Haklarının Korunmasında Devletin Yükümlülükleri (Hukuki Koruma) açısından Yapılabilecekler
- İnsan Haklarının Korunmasının Uluslararası Boyutu, Yapılabilecekler ve İmkânlar
- İnsan Haklarının Korunmasında Demokratik Kamunun Rolü ve Etkisi
- İnsan Hakları Savunucularının Korunması

14. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın söz konusu panelinin özeti ve çalışma gruplarının raporlarından oluşan "Nihai Rapor ve Sonuç Bildirgesi" kamuoyu ile paylaşıldı.

15. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'nın 2018 yılı sonuna gerçekleştirilmesi için hazırlıklara başladık.

TİHV İstanbul Temsilciliği
Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı
3 Mart-12 Mayıs

Temel Modül:

3 Mart 2017 İnsan Hakları Mücadelesi / TİHV'in Kuruluşu, Misyonu, İlkeleri, Organizasyonu, Geçmiş ve Güncel Çalışmaları

Şebnem Korur Fincancı/Ümit Efe

10 Mart 2017 Şiddetin Toplumsal Dinamiği

Cem Kaptanoğlu

17 Mart 2017 Hukuksal Bağlamda Hakikat, Adalet ve Onarım Mekanizmaları

Emel Ataktürk Sevimli

24 Mart 2017 İşkencenin Değerlendirilmesi; Tedavinin Organizasyonu/İlkeleri; Tanılama ve Belgeleme Süreçleri-İstanbul Protokol

Ümit Üniüvar

31 Mart 2017 İşkencenin Ruhsal ve Sosyal Etkileri; Sosyal ve Psikiyatrik /Psikolojik; Psikiyatrik Tanılama ve Belgelemenin İlkeleri

Banu Aslantaş Ertekin/Cansu Turan

Tıp ve Sosyal Bilimler Alt Dalı

7 Nisan 2017 İnsancıl Hukuk Felsefesi

Ercan Kanar

14 Nisan 2017 Gözaltında Kaybetmeler ve Cezasızlık

Ümit Biçer/ Senem Doğanoğlu

21 Nisan 2017 İşkence Yöntemleri ve Yarattığı Sağlık Sorunları (Özel İşkence Yöntemleri, Zor Kullanım Araçları, Göz Yaşartıcı Kimyasallar)

Ümit Üniüvar

28 Nisan 2017 Açlık Grevine Etik ve Tıbbi Yaklaşım, WKS Başvuruları İle Çalışma Pratikleri

Hamiyet Yüce

5 Mayıs 2017 Kurgusal Bir Olgunun Değerlendirilmesi ve Belgeleme

Canan Korkmaz / Bilal Yıldız

12 Mayıs 2017 Genel Değerlendirme ve Kapanış

Ruhsallık Alt Dalı

7 Nisan 2017 İşkence Görenlere Yönelik Sosyal Çalışma

Bilal Yıldız/Cansu Turan

14 Nisan 2017 Psikanaliz Bağlamında 'Travma' Kavramsallaştırması, Toplumsal Travmatik Yaşantılar ve İşkence

Baran Gürsel/İlker Özyıldırım

21 Nisan 2017 İşkence Görenlere Yönelik Psikanalitik Psikoterapi; Temel 'Duyuş', 'Duruş' ve 'Tutumlar'

A.Lale Orhon Baykal/ İlker Özyıldırım

28 Nisan 2017 Çeşitli Bağlamlardan Kurgusal Bir Olgunun Değerlendirilmesi

Baran Gürsel/Deniz Akyıl

5 Mayıs 2017 Toplumsal Travma İle Başetme

Banu Aslantaş

12 Mayıs 2017 Genel Değerlendirme ve Kapanış

3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması

Söz konusu çalışma döneminde uluslararası ilişkiler aşağıda belirtilen konu başlıkları özelinde kuvvetlendirilmeye çalışıldı. Bu başlıklara ilişkin acil eylem çağruları, bilgilendirme notları ve iş birliği çağruları yayınlandı.

- i. 2015 Temmuz’unda yeniden başlayan çatışma ortamı, özellikle olağanüstü yıkımlara yol açan ve aylar süren “aralıksız sokağa çıkma yasağı” uygulamaları,
- ii. 2016 Temmuz’undaki askeri darbe girişiminden sonra yaşanan OHAL sürecinde yaşanmakta olan insan hakları ihlalleri,
- iii. TİHV ve arkadaşlarımız dahil insan hakları kurumları ve savunucularına yönelik baskılar,
- iv. Özel olarak işkence görenlerin rehabilitasyonu ve işkencenin belgelenmesine yönelik bilimsel çalışma ve eğitim programları,
- v. Uluslararası düzeyde insan hakları ortamındaki tahribat ile ilgili çabalar, başlıklarında çeşitli düzeylerde çalışmalar gerçekleştirilmiştir

3.3.1. Uluslararası Sivil Ağlar ve Uluslararası Kurumlar ile İlişkiler

TİHV bu dönem içerisinde de insan hakları alanında çalışan ve dünyanın farklı yerlerinde merkezleri olan sivil toplum kuruluşlarının üye olduğu sivil ağlar ve insan haklarının korumasına yönelik çalışma ve faaliyet gösteren insan hakları kurumları ile ilişkilerini sürdürdü.

- i. Uzun yıllardır ilişki içerisinde olduğumuz İşkence Görenler için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (IRCT) ile bu dönemde de ilişkimiz sürdürüldü.

IRCT Konsey üyesi TİHV Genel Sekreteri Metin Bakkalcı tarafından sürdürüldü. Konsey üyesi olarak tüm konsey çalışmalarına etkin katkı sağlandı. Özellikle IRCT’nin Strateji Planının güncellenmesi çalışmalarına önemli katkılar sunuldu.

İlgili konu başlığında yer verildiği üzere yurt dışında organize edilen İstanbul Protokolü eğitimlerine IRCT ile olan ilişkilerimiz aracılığıyla destek verildi.

IRCT’nin son dönemlerde yaşadığı finansal soruna çözüm bulabilmek için IRCT bütçesine ağırlık bir üyesi olarak katkıda bulunmak TİHV gündemine alındı.

Diğer Projeler kısmında detaylı yer verilecek olan IRCT tarafından yürütülen İşkenceye karşı veri tabanı projesinin uygulama partneri olarak yer alındı.

- ii. TİHV gözlemci üyesi olduğu Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) ile 2017 yılı içerisinde de ilişkilerini sürdürdü.

- iii. Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EMHRN) ile olan ilişkilerimiz 2017 yılında da devam etti. Özellikle son dönemde yaşanan hak ihlalleri ve baskılara yönelik olarak EMHRN’nin açıklamalarda bulunulmasına sağlandı.

3.3.2. Dayanışma Komiteleri ve Yurtdışında Bulunan Sivil Kurumlar ile İlişkiler

- i. Yaklaşık 25 yıldır TİHV çalışmalarını pek çok açıdan katkı sağlayan İsveç Dayanışma Komitemizin çalışmaları raporda pek çok kez yinelenmiş olan gündemler nedeniyle de daha yoğunlaştı.
- ii. Yaklaşık 25 yıldır dayanışma içerisinde olduğumuz İsveç Kızılhaç (RCC) ile ortak çalışmalarımız 2017 yılında devam ettirildi. RCC ile ilişkiler özellikle yukarıda detaylı olarak tarif edilen deneyim paylaşımı çalışmaları kapsamında kuvvetlenerek devam etti.
- iii. Norveç Tabipler Birliği uzun yıllardır devam eden iş birliğimiz 2017 yılında da sürdürüldü.

2017 yılında İsviçre dayanışma komitemiz ile ilişkiler sürdürüldü. Bu ilişkiler sonucu Cizre Referans Merkezimizin güçlendirilmesi İsviçre’deki Savaş Travması Vakfı’nın, Van Referans Merkezimizin güçlendirilmesi ise yine İsviçre’deki Basel Van dayanışma derneğinin katkıları ile sağlandı.

- iv. Başta Demokratik Türkiye Forumu ve çeşitli sağlık örgütlerinin katkısı ile Almanya’da çeşitli düzeyde etkin çalışmalara sürdürüldü.
- v. TİHV Finlandiya Sosyal Sorumluluk İçin Psikologlar (FİPSR) ile iş birliğimiz ortak olarak yürüttüğümüz Bakım Verenlerin Bakımı projemiz 2016 yılında sonlandırılmış olsa da proje bütçesinden arta kalan fon ile ilgili kimi çalışmaları yürütüldü. Bu projenin yeniden kapsamlı bir şekilde başlatılması gerekli fon kaynağının sağlanabilmesi için hazırlık çalışmaları sürdürüldü.

Yanısıra Dünya Psikiyatri Kongresi, Alman Tabipleri Birliği genel kurulu başta olma üzere pek çok toplantıya katıldı.

3.3.3. Uluslararası Kurumlarla İlişkiler

- i. 2017 yılında da başta Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler organları ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu olmak üzere ilgili AB kurumları ile olumlu ilişkiler devam ettirildi. İlgili Avrupa Konseyi ve BM komitelerinin ve komiserlerinin Türkiye ziyaretleri

sırasında yapılan toplantılarına TİHV katılım göstermeye devam etti.

- ii. BM İşkenceye Karşı Komitesi'nin 4. Türkiye Periyodik Raporun İzleme Raporuna alternatif rapor hazırlandı. Komite 31 Ağustos 2016 tarihinde Türkiye'ye izleme raporunu 7 Kasım kadar iletmesini talep etmişti. Bunun üzerine TİHV İzlem Raporuna ilişkin bir alternatif rapor hazırlayarak Komite 'ye ilettili.
- ii. TİHV kuruluşundan bu yana Türkiye'de bulunan yerleşik diplomatik ve Konsüler Misyonlar ile dikkatli ve özenli bir ilişki içerisinde olmuştur. TİHV özellikle bazı elçilik ve konsolosluklar ile ilişkilerini savunuculuk kapsamında sürdürmeye 2017 yılında da devam etti. Bu nedenle 2017 yılında da TİHV'in tüm temsilcilikleri büyükelçiliklerden gelen toplantı ve tanışma davetlerine vakıf prensiplerine uygun düşmesi koşulu ile sıklıkla kabul etti. Toplantılar çoğunlukla TİHV'in tanıtılması ve Türkiye'nin başta işkence yasağı olmak üzere insan haklarının korunması çerçevesinde analizlerinin paylaşılmasını içerdi.

3.3.4. Ortadoğu'ya Yönelik Çalışmalar

TİHV 2015-2019 Strateji Planı doğrultusunda Ortadoğu'ya yönelik çalışmalarını bu dönemde de sürdürdü. 2013-2015 yılları arasında yürüttüğümüz ve "Türkiye, Filistin ve İsrail'de İşkence ve Cezasızlıkla Mücadele" projemizi birlikte yürüttüğümüz İsrail'de faaliyet yürüten

İşkenceye Karşı Halk Komitesi (PCATI) ile ilişkilerimizi sürdürdük. Bu iş birliği 2017 Aralık ayında başlattığımız AB tarafından desteklenen "Cezasızlıkla Mücadele" projemiz ile geliştirildi. Özel Projeler başlığı altında da ifade edileceği gibi İsrail ve Filistin'de gerçekleştirmeyi planladığımız birçok çalışma var. Bu çalışmalar İsrail'de PCATI, Filistin'de ise Aile ve Çocuk Danışma Merkezi (GTC) ile birlikte yürütülecek. Tüm bu çalışmaların bölge için kalıcı sonuçlar yaratmasını umut ediyoruz.

3.4. İletişim Çalışmaları

Bu çalışma döneminde başta TİHV web sitesi'nin geliştirilmesi ve sosyal medya hesaplarının etkinleştirilmesi olmak üzere TİHV İletişim çalışmalarının güçlendirilmesine yönelik hazırlık çalışmaları başlattık. Bu kapsamda bir çalışma ekibi kuruldu fakat bu çalışmalardan sorumlu olan kişinin vakıftan ayrılması nedeniyle planlandığı şekilde ilerleyemedik. Yaşanan bu gelişme üzerine 27 Nisan 2018 tarihinde İzmir Temsilciliğinde bir toplantı düzenledik ve bundan sonra nasıl ilerleyeceğimizi belirledi. 2018 yılında TİHV web sitesinin yeniden yapılandırılmasına karar verildi.

2017 yılında 1143 kişi TİHV Türkçe Günlük İnsan Hakları Bültenini 142 kişi İngilizce bülteni takip etti. Sosyal medya hesaplarımız da yüksek oranlarda takip edildi. Ayrıca web sitemizin tıklanma oranı da 4449.897'den 604.989'a yükseldi.

4. ÖZEL PROJELER ve DİĞER ÇALIŞMALAR

TİHV, 2015-2019 Strateji Planında yer verdiği amaç ve hedefleri doğrultusunda ve son dönemde insan hakları alanında yaşanan ağır tahribatları da göz ederek çeşitli proje başvuruları hazırladı. Bu projeler vakfın ana çalışması/amacını destekleyen çalışmalardır. Bu çerçevede hazırladığı ve 2017 yılında sürdürdüğü projelere aşağıda yer almaktadır.

4.1. Cezasızlıkla Mücadelede İstanbul Protokolü Projesi

Özellikle Van ve Diyarbakır ile yakın çevrelerinde cezasızlıkla mücadelede ve dolayısıyla işkencenin önlenmesinde en gerekli mekanizmalardan birisi olan işkence olgularının İstanbul Protokolü'ne uygun tıbbi belgelendirilmesi çalışmalarının etkinleştirilmesi amacıyla yönelik iki yıllık özel bir proje 1 Ocak 2016 ile 31 Aralık 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Bu çalışma bir yandan bölgede ilgili kurum ve kişilerin de katkısı ile bu alandaki ortak çalışmamızı kuvvetlendireceği gibi, öte yandan da 2015-2019 Stratejik Planımızda da yer alan yeni "Referans Merkezleri'nin oluşturulması ve güçlendirilmesi sürecine de katkı sağlaması beklenmekte idi. Proje hazırlanıp iletildikten sonra, ne yazık ki, yeniden başlayan çatışma ortamı ve ağırlaşan işkence ve diğer ağır insan hakları ihlalleri göz önüne alındığında, proje kapsamındaki çalışmaların önemi daha da arttı. Proje kapsamında aşağıdaki çalışmalara gerçekleştirildi.

İstanbul Protokolü Eğitim Programları

Van ve Diyarbakır ile yakın çevredeki sağlık çalışanları ve hukukçular için beş İstanbul Protokolü eğitim programı düzenlendi. Ek olarak, TİHV çalışan ve gönüllülerine yönelik İstanbul Protokolü ile uyumlu daha nitelikli belgelendirme amacı ile bir eğitim düzenlendi.

Bu kapsamda bugüne kadar sağlık çalışanları ve hukukçulara yönelik Diyarbakır'da üç, Van'da iki, TİHV çalışan ve gönüllülerine yönelik ise İstanbul'da bir olmak üzere toplam altı eğitim gerçekleştirildi.

i. 27-28 Şubat 2016 tarihinde Diyarbakır'daki hekim ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitimi düzenlendi. Özellikle yoğunlaşan çatışma ortamı ve "aralıksız sokağa çıkma yasağı" uygulamalarında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri de göz önünde tutularak "işkence görenler ve yaşamını yitirenler ile ilgili süreçlerde etkin tıbbi belgelenmelerin gerçekleştiril-

rilebilmesine yönelik ihtiyaçların belirlenmesi, uygun yöntemlerin geliştirilmesi, bu konuda somut modellerin geliştirilmesi" amacı ile revize edilmiş bir program gerçekleştirildi.

Diyarbakır ve Şırnak illerinden 20 hekim ve 13 avukatın katıldığı programa ayrıca biri adli tıp uzmanı, bir diğeri ruh sağlığı olmak üzere üç hekim ve bir hukukçu kolaylaştırıcı/eğitimci katıldı.

- ii. 29-30 Nisan 2017 tarihinde Diyarbakır'daki hekim ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitimi düzenlendi. İki Şanlıurfa'dan, biri Mardin'den diğerleri ise Diyarbakır'dan olmak üzere 15 sağlıkçı (12 hekim, iki sosyal hizmet uzmanı, bir psikolog) ve 15 hukukçunun katıldığı eğitimde ikisi adli tıp uzmanı, biri ruh sağlığı ve biri hukukçu olmak üzere dört eğitici yer aldı.
- iii. 27-28 Mayıs 2017 tarihinde Van'daki hekim ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitimi düzenlendi. İki Hakkari'den, ikisi Bitlis'ten diğerleri ise Van'dan olmak üzere 9 hekim ve 18 hukukçunun katıldığı eğitimde ikisi adli tıp uzmanı, biri ruh sağlığı ve biri hukukçu olmak üzere dört eğitici yer aldı.
- iv. 30 Eylül- 1 Ekim 2017 tarihinde Diyarbakır'daki hekim ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitimi gerçekleştirildi. Toplam 33 sağlıkçı ve hukukçunun katıldığı eğitimde ikisi adli tıp uzmanı, biri ruh sağlığı ve biri hukukçu olmak üzere dört eğitici yer aldı.
- v. 21-22 Ekim 2017 tarihinde Van'daki hekim ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitim gerçekleştirildi. Toplam 29 sağlıkçı ve hukukçunun katıldığı eğitimde ikisi adli tıp uzmanı, biri ruh sağlığı ve biri hukukçu olmak üzere dört eğitici yer aldı.
- vi. Bu beş eğitimin yanı sıra TİHV çalışan ve gönüllülerine yönelik İstanbul Protokolü ile uyumlu daha nitelikli belgelendirme için 24-25 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da bir eğitim düzenlendi. "İstanbul Protokolü Çerçevesinde İşkencenin Etkili Soruşturulması ve

Belgelendirilmesine İlişkin Eğitim” 21 sağlıkçı, iki hukukçu, dört tıbbi sekreter toplam 27 katılımcı ile gerçekleştirildi. Eğitimde üçü adli tıp uzmanı, bir diğeri ruh sağlıkçı olmak üzere dört hekim ve iki hukukçu eğitici yer aldı.

AİHM Kararlarında Tıbbi Belgelendirmenin İstanbul Protokolü Işığında Analizi

AİHM'nin işkence ve kötü muameleye ilişkin karar alma sürecinde kamu kurumları tarafından verilen adli raporlar ve bağımsız uzmanlar tarafından düzenlenen raporların etkisi üzerine geriye dönük bir çalışma gerçekleştirildi.

Çalışmada İstanbul Protokolünün tıbbi kanıt ve belgelemedeki etkisini belirlemek amacıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 2012-2016 yılları arasında Türkiye hakkında 3. Madde ihlallerini değerlendirdiği kararların “tıbbi kanıt ve belgeleme” ekseninde incelendi. Bu çalışmada hukuk/sağlık çalışanlarına katkı sağlamak “adalet, hakikat ve onarım süreçlerinde bu kılavuzun kullanımını yaygınlaştırmak hedeflenirken, işkencenin varlığı ve sürmesinde önemli etkenlerden biri olan cezasızlık sorunu da vurgulanmaktadır.

AİHM'nin web sayfasında “Madde 3 (işkence yasağı), Türkiye ve (2012-2016)” parametreleri seçilerek tarama yapılmıştır. Belirlenen kriterler kapsamında 112 kararın yer aldığı görüldü. Bu dosyaların 104'ünde (%88,4) 3. Madde yönünden esas ya da usul ihlali olduğu, 8 dosyada (%11,6) ise esas veya usul yönünden ihlal bulunmadığı saptandı.

Çalışmada nitel değerlendirme için ise; resmî kurumlarca verilen tıbbi belgelerin dışında TİHV tarafından da haklarında belge düzenlenen ve “tüm dosya içeriği yer alan” 10 başvurucuya ait dosyanın incelenmesi hedeflendi. Çalışma yapılan yıllar arasında toplam 12 dosyanın bu özellikleri taşıdığı belirlendi. Yapılan görüşmelerde başvurularının onayı alınan ve hukuki ve tıbbi sürece ilişkin belgeleri eksiksiz olan dosya sayısının hedeflenen sayının altında olması üzerine, çalışma aralığı bir yıl geriye ve bir yıl ileriye doğru genişletildi. Bu sınırlar arasında kriterlere uyan AİHM süreci tamamlanmış 7 ve AYM süreci tamamlanmış 1 dosya çalışmaya alındı. Seçilen dosyalar “AİHM'nin karar örnekleri” referans alınarak tıbbi ve hukuki boyutta bütüncül olarak bir avukat ve bir uzman tarafından incelendi. Sonuçlar, beş yıllık tarama sonuçları ile aynı başlıklar altına birlikte paylaşıldı.

Bu çalışma “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları ve İstanbul Protokolü” başlığı ile kitap olarak basıldı.

Türkiye'deki Yasal İşlemlerde İşkence ve Kötü Muamelenin Tıbbi Belgelendirilmesinin İstanbul Protokolü Işığında Analizi

Çalışmada nitel değerlendirme için; resmî kurumlarca verilen tıbbi belgelerin dışında TİHV tarafından da haklarında belge düzenlenen ve “tüm dosya içeriği yer alan” 10 başvurucuya ait dosyanın incelenmesi hedeflendi. Çalışma yapılan yıllar arasında toplam 12 dosyanın bu özellikleri taşıdığı belirlendi. Yapılan görüşmelerde başvurularının onayı alınan ve hukuki ve tıbbi sürece ilişkin belgeleri eksiksiz olan dosya sayısının hedeflenen sayının altında olması üzerine, çalışma aralığı bir yıl geriye ve bir yıl ileriye doğru genişletildi. Bu sınırlar arasında kriterlere uyan AİHM süreci tamamlanmış 7 ve AYM süreci tamamlanmış 1 dosya çalışmaya alındı. Seçilen dosyalar “AİHM'in karar örnekleri” referans alınarak tıbbi ve hukuki boyutta bütüncül olarak bir avukat ve bir uzman tarafından incelendi.

İncelenen dosyalarda çalışmada saptanan bulgulara benzer sonuçlara ulaşıldı. AİHM, hukuksal süreçte dosyalarda etkili soruşturma yapılmadığı, ivedilikle hareket edilmediği ve cezasızlık gerekçeleri ile 3. Maddenin ihlal edildiğini belirlendi.

İncelenen 7 dosyanın tamamında usul yönünden ihlal saptanırken, 4 başvuruda esas yönünden ihlal bulunduğu, bir başvuruda ise esas ihlalinin işkence düzeyinde olduğu kararı verildi.

Dosyalarda değerlendirme süreçlerinde yaşanan eksiklikler ve ihlal gerekçeleri her olgu kapsamında ayrı ayrı saptandı.

Analiz sonuçları çalışma raporunda yer alan değerlendirmelerden farklı bir noktaya işaret etmediğinden ayrı bir araştırma metni hazırlanmadı.

İstanbul Protokolü Eğitimleri İzlem Modeli Geliştirmek

Yasal işlemlerde İstanbul Protokolü'nün uygulanmasını incelemenin yanı sıra eğitim programlarına katılanların İstanbul Protokolü ilkelerini pratikte kullanıp kullanmadıklarını belirlemek için İstanbul Protokolü'nün Türkiye'de uygulanmasının incelenmesi hedeflendi. Bunun için eğitime katılanların uygulamaları için bir izlem modeli geliştirilmesi, böylece İstanbul Protokolü eğitim programlarının pratiğe etkisini belirlemek ve değerlendirmek için standardize edilmiş etkin ve pratik bir model oluşturulması amaçlandı.

Bu proje kapsamındaki çalışmalar İnsan Hakları Derneği, Adil Tıp Uzmanları Derneği, Van ve Diyarbakır Baro ve Tabip Odaları ile yakın iş birliği içinde gerçekleştirildi.

4.2. İşkenceye Karşı Veri Tabanı (GATE) Projesi

TİHV, İşkence Mağdurları için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (IRCT) bünyesinde yürütülmekte olan ve Aralık 2017’de başlayan GATE projesinde Avrupa bölgesi merkezi olarak yer almaktadır. Proje, TİHV’in uygulayıcı merkez statüsünde olduğu “Cezasızlıkla Mücadelede Veri” (Ocak 2016 – Mart 2017) projesinin devamı niteliğinde olup Eylül 2019’da sona erecektir. IRCT üyeleri tarafından tasarlanan ve uygulayıcı merkezlerin katkısıyla geliştirilen veri tabanı, dünyanın farklı bölgelerinde 43 rehabilitasyon merkezinde kullanılmaktadır. GATE projesi kapsamında TİHV, Avrupa bölgesi merkezi olarak Macaristan ve Kosova’da iki merkeze (Cordelia ve KRCT) veri tabanının kullanımı, veri güvenliği ve sorumlu veri yönetimi gibi konularda destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, TİHV İstanbul Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi’yle sınırlı olacak şekilde başvuru bilgileri veri tabanına girilmekte, elde edilen istatistik raporlar periyodik olarak IRCT merkezine gönderilmektedir. Mayıs 2018 itibarıyla bu proje kapsamında yürütülmüş faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Şubat 2018’de Kosova (Priştina) ve Macaristan’da (Budapeşte) iki rehabilitasyon merkezine iki günlük ziyaretler yapıldı.
- Mart 2018’de Danimarka’da (Kopenhag) düzenlenen 5 günlük “Veri Güvenliği ve Sorumlu Veri Yönetimi Eğiticiler Eğitimi”ne TİHV adına proje çalışanı ve TİHV İstanbul temsilciliği hekimi katıldı.
- Mayıs 2018’de İstanbul’da Cordelia ve KRCT çalışanlarına yönelik “Veri Güvenliği ve Sorumlu Veri Yönetimi Eğitimi” düzenlendi.
- İlk üç aylık finansal rapor, faaliyet raporu ve çalışma takviminin IRCT’ye gönderildi.

Önümüzdeki dönemde veri tabanının yüklemesi tamamlanarak veri girişlerine başlanacaktır.

4.3. Türkiye, Filistin ve İsrail’de İşkencede Cezasızlıkla Mücadele Projesi

1 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından, İsrail İşkenceye Karşı Halk Komitesi (PCATI), İnsan Hakları Derneği (İHD), ve Aile ve Çocuk Rehberlik ve Eğitim Merkezi (GTC) ortaklığı ve Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD) iş birliğinde Avrupa Birliği desteği ile uygulanmaya başlanan projemizin ana hedefi projenin faaliyet yeri olan Türkiye, İsrail ve Filistin’de cezasızlıkla çok yönlü bir yaklaşımla mücadele ederek işkence ve kötü muamelenin ortadan kaldırılmasına katkı sunmaktır. Proje faaliyet süresi 24 aydır.

Rehabilitasyon Çalışmaları

İşkence Görenlere Yönelik Tıbbi, Ruhsal ve Sosyal Destek

Projenin faaliyet alanları olan Filistin, İsrail ve Türkiye’de işkence görmüş kişilerin işkencenin etkilerinden kurtulmaları ve bütünüyle fiziksel, psikolojik ve sosyal iyilik hali kazanmaları adına rehabilitasyon hizmeti sunulacaktır.

Proje süresi olan 24 ay boyunca, Diyarbakır ve İstanbul’daki TİHV tedavi ve rehabilitasyon merkezleri ile Cizre ve Van Referans Merkezlerinde işkence görenler ve yakınlarına ücretsiz hizmet sunulacaktır.

TİHV temsilciliği ya da referans merkezi bulunmayan illerde başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere, gezici sağlık ekipleri hizmet verecektir. En az altı ziyaret yapacak gezici ekipler işkence görenler ile ilk görüşme ve tıbbi müdahaleleri gerçekleştirecek tedaviye devam etmek isteyen herkes en yakın/uygun TİHV merkezine yönlendirilecektir. Merkez ve gezici ekip kapsamı dışında kalan illere iş birliği içinde bulunan STK’lar aracılığıyla ulaşılabilecektir.

Rehabilitasyon tedavisi süren 40 kişiye ücretsiz sosyal destek verilecektir.

İşkence gören kişiler için Filistin’de bir pilot program başlatılacaktır. Bu program kapsamında Filistin’deki yerel örgüt *Aile ve Çocuk Rehberlik ve Eğitim Merkezi (GTC)* ile iş birliği yapılacaktır. GTC’nin işkence gören kişilere gerekli tıbbi, psikolojik ve sosyal hizmetleri sağlayabilmesi hedefiyle, TİHV tarafından bilgi ve deneyim aktarımı yapılacak ve GTC çalışanları için İstanbul merkezinde eğitimler düzenlenecektir.

İşkence Araçları Üzerine Eğitim

TİHV tarafından yeni işkence yöntemlerinin tanısı, rehabilitasyonu ve dokümantasyonu için yeni bir eğitim modülü geliştirilecektir. İki günlük eğitim programında yaklaşık 20 sağlık profesyonelinin katılımı hedeflenmektedir.

Bakım Verenlerin Bakımı

Türkiye’de yılda bir kere gerçekleşecek iki günlük toplantıda, tüm çalışanların katılımıyla, işkence gören kişilerle çalışmanın zorlukları ve ikincil travmayı azaltmaya yönelik yöntemler tartışılacaktır.

İsrail’de, tüm PCATI çalışanları ve gönüllüleri bir uzman psikolog ile birebir görüşme yapacak, yılda bir kez düzenlenen toplantıda takım çalışması ve yansımaları aktiviteleri gerçekleştirilecektir.

Bilimsel Çalışma

Kalitatif ve kantitatif araştırma yöntemleri kullanılarak

rehabilitasyon süreci ve TIHV rehabilitasyon merkezlerinin etkinliğine ilişkin veri toplanacak ve 2019 yılı sonunda veriler raporlandırılacaktır.

İşkencede Hesap Verilebilirlik Çalışmaları

Filistin, İsrail ve Türkiye’de, etkili soruşturma ve dokümantasyon ile işkencede hesap verilebilirliğin artırılması için aktiviteler gerçekleştirilecektir.

Hukuki Destek

TIHV’e başvurmuş on işkence gören kişiye ulusal ve uluslararası mahkemelere başvurular da dâhil olmak üzere hukuki destek sağlanacaktır.

İsrail’de, İsrail Yüksek Mahkemesi’ne sunmak üzere iki farklı dava için dilekçe hazırlanacaktır. Ayrıca PCATI tarafından, gözaltında bulunan 30 kişiye hukuki destek verilecektir.

Alternatif Tıbbi Değerlendirme Raporu

Türkiye’de, Türk Tabipler Birliği ve Adli Tıp Uzmanları Derneği ile iş birliği içinde 40 işkence görmüş kişi için alternatif rapor hazırlanacaktır.

İsrail’de, tutukluluk öyküsü bulunan dokuz başvuru için alternatif rapor hazırlanacaktır.

İşkencenin Etkin Raporlanma ve Soruşturulması için Eğitimler

İstanbul Protokolü’nün etkin uygulanması üzerine hem sağlık hem hukuk çalışanlarına eğitimler düzenlenecektir.

Türkiye’de biri sadece sağlık çalışanlarına, biri sadece hukukçulara ve ikisi hem sağlık çalışanı hem de hukukçulara yönelik olmak üzere toplamda dört İstanbul Protokolü eğitimi düzenlenecektir.

TIHV danışmanlığında, İsrail’de en az 15 sağlık profesyoneli için, Filistin’de en az 20 sağlık profesyoneli için İstanbul Protokolü eğitimi düzenlenecektir.

İsrail’de 20 hukuk çalışanına yönelik işkencenin etkin soruşturulması adına İstanbul Protokolü eğitimi düzenlenecektir.

İşkenceyi Önleme Mekanizmalarının Kurulması/Güçlendirilmesi Çalışmaları

İzleme Çalışmaları

Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) rolünü de üstlenen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, TIHV tarafından düzenli olarak izlenecek ve operasyonları hakkında güncel raporlar hazırlanacaktır. Yıllık olarak hazırlanan rapor devlet yetkilileri, milletvekilleri, mevcut izleme organları ve STK’lar ile paylaşılacaktır.

Kampanyalar ve Savunuculuk Çalışmaları

Türkiye’de bağımsız ve etkin bir UÖM kurulması hedefiyle bir konferans düzenlenecektir. UÖM için İşkenceye Karşı İhtiyari Protokol’de belirlenen kriterler tartışılacak, etkin bir UÖM için tartışma yürütülecektir.

Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme’nin Türkiye tarafından imzalanması ve onaylanması için farkındalık kampanyası yürütülecek ve Uluslararası Zorla Kaybedilme Mağdurları Günü (17-31 Mayıs), Uluslararası İşkence Görenleri Destekleme Günü (26 Haziran) ve İnsan Hakları Haftası (5 Aralık)’na özel etkinlikler düzenlenecektir. İstanbul Protokolü’nün kabulünün 20. yıldönümünde protokolün hazırlanışı ile ilgili bir belgesel hazırlanacaktır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’nin Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizmasının 3. Periyodik Raporu için alternatif rapor hazırlanacak ve ulusal/uluslararası düzeyde savunuculuk çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Eğitim Programları

3-4 Mart 2018 tarihinde İşkencenin Önlenmesine yönelik LGBTİ+ Örgütleri ile Deneyim Paylaşımı Programı gerçekleştirdik. Programa katılan 15 kişiyle işkence gören LGBTİ+ bireylerin tedavi ve rehabilitasyonlara erişimleri ve LGBTİ+ bireylerin gördükleri işkencenin daha etkili bir şekilde raporlanması konuşuldu.

TIHV, Adli Tıp Uzmanları Derneği ve Türk Tabipler Birliği tarafından Türkiye’de cezaevlerinde işkence ve kötü muamelenin engellenmesi amacıyla bir eğitim modülü geliştirilecek ve eğitim, hukuk ve sağlık çalışanlarına uygulanacaktır.

Türkiye’de farklı illerde çalışan insan hakları savunucularına fiziksel ve dijital güvenlikleri için eğitim verilecektir.

4.4 Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü Projesi³

İnsan hakları alanında faaliyet sürdüren sivil aktörler (sivil kurumlar, akademisyenler, hukuk ve sağlık çalışanları, vb) arasında ortak çalışmanın kolaylaştırılması; süregiden ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin belgeleme ve raporlama yoluyla ortaya çıkarılması; insan hakları ve insan eliyle gerçekleştirilen travma alanında bilimsel bilgi üretimi, yaygınlaştırılması ve uygulanması ve ağır/ciddi insan hakları ihlalleri mağdurlarının onarım ve tazminat hakkının güçlendirilmesini hedefleyen iki yıllık

3 1 Aralık 2017 tarihinde başlayan proje 30 Kasım 2019’da sona erecektir.

bu projenin Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmesi sonucu 1 Aralık 2017 tarihinde proje başladı.

İHD ve ATUD'un da katkıları ile gerçekleştirilecek bu projede ülke içinde başta Gündem Çocuk Derneği ve Diyarbakır'da TUHAD-FED olmak üzere özellikle son dönemde "kapatılmış" insan hakları örgütlerinin ortamları ile, yurtdışında ise bu konuda birlikte çalışma arzularını paylaşan Hollanda'da travma alanında en etkin ağ olan Arq Psychotrauma Expert Groep içindeki Foundation Centrum'45, Avusturya'da Viyana Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik ve Hukuk Enstitüsü, İngiltere'de SOAS Üniversitesi İnsan Hakları ve Hukuk Merkezi ve merkezi ABD'de bulunan Fen Bilimleri, Mühendislik ve Tıp Ulusal Akademileri'nin uluslararası İnsan Hakları Ağı sekreteryası ile ortak çalışmalar formüle edildi.

Bu projenin aynı zamanda özellikle ağır baskı ortamlarında akademik derinliğe dayalı gündelik hayata etkin müdahil olma konusunda örnek olabilecek "Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü" nün kuruluş sürecine de önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu proje, (1) Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü'nün (TİHE) kurulması için hazırlık çalışmaları ve (2) TİHE'nin bir sivil toplum ağı olarak hayata geçmesinin ilk aşamasını olacak bir pilot program olmak üzere iki ana faaliyet alanından oluşuyor.

TİHE'nin Kurulması İçin Hazırlık Çalışmaları

Bu aktiviteler ile, baskı koşullarında etkin biçimde faaliyet gösterebilecek bir sivil toplum ağı olarak TİHE'nin kurulması için ortak stratejiler üretmeyi ve bir model oluşturmayı hedeflenmektedir. Projeye katılacak sivil toplum aktörlerinin bilgi birikimleri ve deneyimleri TİHE'nin şekillendirilmesine katkı sağlayacak ve bu birikim ve deneyimler kurumsallaşmış bir yapı içerisinde yaygınlaştırılacaktır.

Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Toplantıları

İnsan hakları ve travma alanındaki ihtiyaç ve taleplere etkili bir şekilde cevap vermek üzere gelecekte TİHE'de kurumsallaşacak bir ağın ne şekilde kurulabileceğini belirlemek amacı ile başta İstanbul ve Diyarbakır olmak üzere insan hakları savunucuları, akademisyenler, insan hakları örgütleri ve hak temelli örgütlerden temsilcilerin katılımı ile ortak çalışmalar hedeflenmektedir. Bu kapsamda, İstanbul ve Diyarbakır'da (her bir ilde üçer toplantı) toplamda 6 toplantı gerçekleştirilecektir. Özellikle, Türkiye'deki mevcut baskı ortamında insan hakları örgütlerinin ve bunların arasındaki iş birliğinin nasıl güçlendirilebileceği tartışılacaktır. Bu toplantılar vesilesi ile, TİHE için uygun bir kuruluş ve örgütlenme modeli için fikir geliştirilecek ve mevcut ihtiyaçlara cevap vermek üzere iş birliği güçlendirilecektir.

En az iki AB ülkesindeki travma ve / veya insan hakları enstitüleriyle ve ilgili üniversite bölümleriyle toplantılar

AB ülkelerinde TİHE'ye benzer işlevi olan kurumların desteği sağlanacak ve bu kurumlar ile iş birliği yolları aranacaktır. Bu amaç doğrultusunda, Hollanda'da Foundation Centrum'45 ve Avusturya Viyana Üniversitesi bünyesindeki Etik ve Tıpta Hukuk Enstitüsü ile Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü ile kuruluş çalışmalarının birçok aşamasında (analiz aşaması ve bir model geliştirilmesi için rapor hazırlama süreçleri de dahil olmak üzere) iş birliği yapılacaktır. Ayrıca, Uluslararası Akademiler ve Akademik Dernekleri İnsan Hakları Ağı Sekreteryasından (küresel düzlemde bilim ve insan haklarına ilişkin kaygıları ele alan akademisyenlerin oluşturduğu uluslararası bir konsorsiyum) konuyla ilgili bilim insanlarının ve sağlık çalışanlarının belirlenmesi noktasında destek almayı planlıyoruz. Bunun yanı sıra, İnsan Hakları Hukuku Merkezi, SOAS ve Londra Üniversitesi de Enstitünün temelleri için yardımda bulunmaya istekli olduklarını belirtmişlerdir.

TİHE'nin Kurulması İçin Analiz Raporu

TİHE'nin kurulması için kapsamlı bir analiz yapılacaktır. Analiz, önceki süreçte yapılmış ilgili çalışmaların değerlendirilmesi, yurtiçinde ve yurtdışında bu alandaki lisansüstü programlar; eğitim programı ve eğitim etkinliği, eğitim programı modeli; eğitim ve araştırma programı için gerekli daimî kadrolar, araştırma ve uygulama merkezleri, gerekli teknik altyapı; iş birliği olasılıkları, bir enstitü kurmak için gerekli yasal çerçeve; finansal gereklilikler ve sürdürülebilirlik gibi konuları içerecektir.

TİHE İçin Pilot Program Kapsamında Yürütülen Faaliyetler

Aktivite 2 altında TİHV'in önceki plan ve hazırlıklarına dayanılarak bir pilot çalışma uygulanacaktır. Bu faaliyet alanı kapsamında, insan hakları örgütleri ve hak temelli örgütler, akademisyenler ve insan hakları savunucuları arasında iş birliği ve deneyim paylaşımı yapılacak ve bu aktörlerin gelecekte TİHE'nin çalışma alanlarını oluşturacak olan dokümantasyon ve izleme, araştırma, eğitim ve rehabilitasyon alanlarında kapasitelerin gelişmesine de katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Belgeleme ve İzleme

HRFT Dokümantasyon Merkezinin Güçlendirilmesi

İçinde bulunulan dönemde insan hakları ihlallerinin belgelendirilmesinde yaşanan kısıtlamalar ve zorluklar göz önüne alarak, güvenilir raporlar üretmek ve bunları ulusal ve uluslararası düzeyde kamuoyuyla paylaşabilmek için, TİHV'in belgeleme ve izleme kapasitesini güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Ülkedeki son gelişmeler, yeni güvenilir bilgi kaynaklarına erişme ve yeni tarama teknikleri geliştirme ihtiyacı doğurmuştur. Ayrıca, güncel bilgiye erişim açısından bir boşluk söz konusudur. TİHV Dokümantasyon Merkezinde, yabancı dil bilen ve yeni güvenilir kaynaklara erişebilen ve tarama tekniklerini kullanabilecek ek bir çalışan da bu proje kapsamında çalışmalara başlamıştır.

Ayrıca, teknik altyapı, edinilen veri ve bilgilerin korunması ve son dönemde artan ve çeşitlenen insan hakları ihlalleri hakkında bilgiye erişimin kolaylaştırılması için (örneğin donanım / yazılım sistemlerinin yükseltilmesi yoluyla) güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, TİHV'in önceki çalışmaları sırasında edinilen önemli miktardaki materyalin dijitalleştirilmesi için ve daha önce başka STK'lar tarafından yürütülen dokümantasyon çalışmalarını bir araya getiren ortak bir veri havuzunun oluşturulması için fizibilite çalışmaları yapılacaktır.

Ağır/Ciddi İnsan Hakları İhlallerinin İzlenmesi ve Raporlanması

Proje kapsamında, ağır ve ciddi insan hakları ihlallerine ilişkin iki önemli raporlama ve dokümantasyon faaliyeti, yakın zamanda kapatılmış en az iki yerel insan hakları örgütü ile birlikte gerçekleştirilecektir.

İlk belgeleme faaliyeti, özellikle son yıllarda (silahlı çatışma ve sokağa çıkma yasakları sırasında) gerçekleşen çocuklara yönelik insan hakları ihlallerine odaklanacaktır. Bu rapor, olağanüstü hâl süresince kapatılan Gündem Çocuk Derneği ekipleriyle birlikte hazırlanacaktır. Rapor, Çocuklar ve Silahlı Çatışma için BM Özel Temsilciliği Ofisi tarafından yayınlanan "1 No'lu Ön Rapor"un 2013 yılındaki güncellemesinde ana hatlarıyla açıklanan ve altı kategoride ele alınan, silahlı çatışma koşullarında çocuklara karşı ağır hak ihlallerine yer verecektir. Bu 6 kategori şöyledir: (1) Çocukların askere alınması ve kullanılması- çocuklardan asker olarak faydalanılmasıyla sınırlı olmayıp, aynı zamanda gözaltına alınma, tutuklanma veya hapsedilme ve topluma yeniden entegrasyonu da içerir; (2) çocukların öldürülmesi ve yaralanması; (3) Çocuklara karşı cinsel şiddet; (4) Okullara ve hastanelere yapılan saldırılar; (5) Çocuk kaçırma; (6) İnsan yardımı erişimin engellenmesi. Bu rapor, bu ihlalleri kamuoyunun görüşüne sunmak ve tekrar yaşanmalarını önlemek için politikalar öneriler üretmek amacıyla hazırlanacaktır. Raporlama dört aşamadan oluşacaktır.

Hazırlanan rapor, Türkçe ve İngilizce yayınlanacaktır. Bu rapora dayanarak bir video hazırlanacaktır.

Ayrıca, bu raporun hazırlanma sürecinde edindiğimiz bilgi, deneyim ve kaynaklara dayanarak, silahlı çatışma sırasında çocuklara karşı gerçekleşen hak ihlallerin belgelendirilmesi için bir kılavuz hazırlanacaktır. Bu rapor ve

kılavuzun yanında, Çocuk Hakları Sözleşmesine Ek Silahlı Çatışmaya Çocukların Katılımı Üzerine İhtiyari Protokolü (OPAC) için alternatif bir STK raporu hazırlanacaktır.

İkinci belgeleme faaliyeti, Diyarbakır ve silahlı çatışmalar, sokağa çıkma yasağı ve askeri operasyonlardan etkilenen komşu şehirlerde tutuklular ve hükümlülerin maruz kaldığı ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin raporlanmasını içermektedir. Raporlar, Diyarbakır'daki yerel örgütler ile birlikte ve OHAL kapsamında kapatılmış olan Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuk Dayanışma Dernekleri Yasal Federasyonu (TUHAD-FED) ekibinin koordinasyonunda hazırlanacaktır.

Bu çalışma da göz önünde tutularak Diyarbakır'da iki dairesel yeni bir mekâna taşınılmıştır.

İnsan Hakları İhlallerinin Belgenmesi için Araştırma Ziyaretleri

Çatışmalardan etkilenen bölgelerde insan hakları ihlallerinin belgenmesi için 3 araştırma ziyareti yapılacaktır. Bu ziyaretler, veri toplayarak raporlar hazırlamak suretiyle insan hakları ihlallerini tespit edip ileride failleri adalete teslim edilmelerine katkı sağlamak ve bu ihlallere ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde kamuoyunun duyarlılığını arttırmak amacıyla hizmet edecektir.

Araştırma ve Eğitim Programı

Akademisyenlerle Ağır / Ciddi İnsan Hakları İhlalleri ve Travma Alanında Ortak Çalışma

TİHV'in araştırma ve eğitim programlarının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların planlanmasına katkı amacı ile özellikle KHK'lar ile görevlerinden uzaklaştırılan ve insan hakları ihlalleri ve travma alanlarında çalışan akademisyenlerden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma çalışmaları yürütebilmek için insan hakları savunucuları ve insan hakları örgütlerinin bilimsel araştırma yapma kapasitesinin geliştirilmesi ve akademisyenler ile insan hakları savunucuları arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesine yönelik bir model üretilmeye çalışılacaktır.

Araştırma Çalışması

Her bir grubun özel ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla farklı sosyal grupların travma deneyimindeki benzerlikler ve farklılıklar üzerine bir araştırma çalışması yapılacaktır.

Bu araştırma, Türkiye'de sosyal travmanın, devlet tarafından uygulanan baskı ve siyasal şiddet süreçlerindeki değişimler sonucu yeni bir boyut kazanmış olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Bu araştırma küçük çaplı bir pilot çalışma olarak tasarlanmıştır. Sosyal travma deneyimi ve farklı gruplar tarafından ihtiyaçlarının algılanması hakkında bir fikir vermek için niceliksel veriler yerine nitel verilerin

üretmesini amaçlamaktadır. Bu araştırma çalışması kapsamında, kartopu tekniği kullanılarak dört farklı gruptan (her biri 30 kişi) 120 kişiyle görüşme yapılacaktır. Gruplar (1) silahlı çatışmalardan, sokağa çıkma yasağı ve askeri operasyonlardan etkilenen bölgeleri yaşayan sivil halk; (2) OHAL kapsamında ihlallere maruz kalan aktivistler ve muhalif gruplar; (3) OHAL kapsamında ihlallere maruz kalan dini / muhafazakâr gruplar; (4) Kentlerde yaşayan insan hakları ihlallerine maruz kalmamakla birlikte, bombalı saldırılardan etkilenen kesimler. Araştırma, bu gruplar hakkında üç bulguya ulaşmayı amaçlamaktadır; (1) yaşanan travma türü; (2) sosyal çevrenin sosyal travma ile mücadelede nasıl bir rol oynadığı (örneğin destekleyici olup olmadıklarını); ve (3) bu grupların ihtiyaçlarının neler olduğu.

Etkinlik sonunda bir araştırma çalışması raporu hazırlanarak Türkçe olarak yayınlanacaktır.

Eğitim Programları

İlk eğitim programı, insan hakları savunucularının ağır / ciddi insan hakları ihlalleri ve travma ile ilişkili konularda araştırma yapmalarına olanak sağlamak amacıyla araştırma etiği ve yöntemleri konusunda bilgilerinin artırılmasını hedeflemektedir. Eğitim programı, bilimsel araştırma yöntemleri, araştırma etiği, veri toplama ve istatistiksel değerlendirmeler ile nitel araştırma üzerine oturumlardan oluşacaktır. Eğitimin, insan hakları örgütlerinin veya ilgili sivil aktörlerin ortak araştırma programları yürütme kapasitelerini ve yeteneklerini arttırması beklenmektedir.

İkinci eğitim programı, ilgili kişilerin insan hakları ihlallerini izleme ve belgeleme kapasitelerini arttırmayı hedeflemektedir. Eğitim programı, insan hakları alanında izleme ve belgeleme yapan sivil aktörler arasında veri toplama süreçlerinin standartlaştırılması, bu aktörlerin belgeleme ve izleme sırasında karşılaştığı sorunlar ve güçlükler için ortak çözümler üretilmesi ve veri depolama için yeni yöntemler geliştirilmesini içermektedir.

Eğiticiler Eğitimi Programı

Proje kapsamında, çatışmadan etkilenen bölgelerde çocuklar gibi özel ihtiyaçları olan grupların güçlendirilmesi konusunda bir eğitimci eğitimi verilecektir. Bu eğitim programı ile patlayıcı madde ve mayınlar konusunda çocuklar da dahil olmak üzere bölge halkının bilgilendirilmesine yönelik eğitim programı verebilen, böylece mayın ve patlayıcı madde nedeniyle ölüm ve yaralanmaların önlenmesine katkıda bulunabilecek insanlar yetiştirmeyi amaçlamaktayız. Eğiticiler eğitimi programı, sosyal hizmet uzmanları, çocuk gelişimi

uzmanları, çocuk psikologları, danışmanlar, okul öncesi öğretmenlerine yönelik gerçekleştirilecektir.

Rehabilitasyon ve Psikososyal Programları

Bu faaliyet alanı kapsamında, ağır ve ciddi insan hakları ihlallerinden etkilenenlere tıbbi ve psikolojik destek sunulacaktır.

Operasyonel İş Birliği

Yakın dönemdeki darbe girişimi sonrasında, doğu ve güney doğu bölgelerinde yaşayanlar ve OHAL kapsamında ağır ve ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalanlar da dahil olmak üzere çeşitli gruplar travma yaşamaktadırlar. Bugüne kadar birçok uzman ve sivil kurum, travmatik deneyimleri olanlara yönelik rehabilitasyon ve psikososyal destek süreçlerine katılmıştır. Bu proje kapsamında, bu örgütlerin ve kişilerin son dönemde faaliyetlerini sürdürmek ve travma yaşayan kişilere ulaşmakta yaşadıkları güçlükler göz önünde bulundurularak, söz konusu örgütler ve yerel ağlar ile iş birliği güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda klinisyenler (psikanalistler, psikoterapistler, psikologlar, psikiyatrlar, sosyal hizmet uzmanları) ve ilgili sivil kurum temsilcilerinin yer alacağı toplantılar da düzenlenecektir. Bu toplantıların, uygulama, eğitim ve bilimsel çalışmaya ilişkin ilişkin deneyimler paylaşılacağı ve gelecek için yeni bir programın üretileceği ortak bir çalışma platformu yaratılmasına yardımcı olması beklenmektedir.

Tıbbi ve Psikolojik Destek

Ağır / ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalmış 50 kişiye (çatışma bölgelerindeki bireyler ve bombalı saldırılardan etkilenenler başta olmak üzere) tıbbi ve psikolojik destek sağlanacaktır. Bu destek TİHV İstanbul ve Diyarbakır Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi ve Cizre ve Van Referans Merkezi'ndeki ekipleri tarafından verilecektir.

4.5. İnsan Hakları Savunucu olan Akademisyenleri Destekleme Projesi⁴

Özellikle İzmir'de son dönemde üniversiteden "ihraç edilen" akademisyen arkadaşlarımız ile birlikte hazırlanan ve Avrupa Komisyonu'na iletilen iki yıllık proje başvurusunun kabul edilmesi üzerine 1 Aralık 2017 tarihinde proje başladı.

Proje ile Türkiye'de hak ihlaline uğrayan akademisyenleri ve sivil toplum aktörlerini desteklemeyi ve güçlendirmeyi amaçlanmaktadır. Proje kapsamında insan hakları

⁴ 1 Aralık 2017 tarihinde başlayan proje 30 Kasım 2019'da sona erecektir.

alanındaki çalışmaları ve söylemleri nedeniyle siyasi, idari ve hukuki baskılara maruz kalan akademisyenlerin (hem psiko-sosyal hem de akademik faaliyetleri açısından) desteklenmesi, sivil toplumla bağlarının kuvvetlendirilmesi ve bu yolla insan hakları aktörlerinin kapasitelerinin artırılması hedeflenmektedir. Projenin nihai hedefi, insan hakları alanında disiplinler-arası ve bütünsel bir yaklaşımın olanaklarını yaratarak yenilikçi bir çalışma modeli geliştirmektir.

Proje, TİHV bünyesinde İzmir’de ikamet eden ve “Bu suça ortak olmayacağız!” bildirisine imza attığı için KHK’larla ihraç edilmiş olan bir grup akademisyen tarafından yürütülmektedir.

Bu projenin de aynı zamanda “Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü” nün kuruluş sürecine de önemli katkı sağlaması beklenmektedir.

Akademisyenlerin Korunması ve Güçlendirilmesi

Haklar Kılavuzu: Hak ihlaline uğramış akademisyenler için hukuki ve psiko-sosyal destek kanallarını sunan “Haklar Kılavuzu” nun hazırlık çalışmaları başlamıştır. Bunun için İzmir’deki gönüllü avukatlardan ve uzman psikologlardan grup kurulmuş olup kılavuzun içerik ve tasarım aşaması devam etmektedir.

Kılavuz, hedef kitlenin Aktivite 3.1 kapsamında yapılacak mülakatlar yoluyla belirlenecek ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde proje süresince belirli aralıklarla güncellenecektir.

Kılavuz, KESK gibi Barış için Akademisyenlere destek sağlayan sivil toplum örgütlerinden hukuk uzmanlarını da içeren profesyonellerle iş birliği içinde hazırlanacaktır. Proje sonunda, kılavuz Türkçe olarak ve 1500 kopya halinde basılacak ve çeşitli bölgelerdeki sivil toplum örgütleri, sendikalar ve dayanışma ağları kanalıyla dağıtılacaktır.

Uluslararası Dayanışma Kampanyası: Bu faaliyet şu eylemleri içerecektir: (1) Hızlı bilgi akışı ve daha etkin dayanışma faaliyetlerinin mümkün kılınması için farklı aktörleri içeren bir iletişim ağı kurmak. Bu ağ, dokümantasyon ve raporlama faaliyetleri yürüten insan hakları örgütlerini, akademik alandaki ulusal ve uluslararası mesleki organizasyonlarını, AB’deki yükseköğrenim kurumları ve insan hakları alanlarında faaliyet sürdüren kurumları ve ihraç edilen akademisyenlere destek sağlayan programları içerecektir. (2) TİHV’den 2 temsilciden oluşan bir heyet, proje sürecinde iki AB ülkesine iki ziyaret düzenleyecek; üniversiteler ve akademik kurumlar, akademisyenler ve öğrenci birlikleri, hak örgütleri, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vb. ilgili kurumlarla görüşerek brifing sunacak ve

akademisyenlerin maruz kaldığı insan hakları ihlallerine ilişkin güncel bilgileri aktaracaktır. (3) Barış için Akademisyenler ve Türkiye’deki akademik ortama ilişkin yeni gelişmeler hakkında güncel bilgiler periyodik olarak yayımlanacaktır.

Bu kapsamda, Barış İçin Akademisyenler grubuna açıklamaları ile destek vermiş olan kurum ve kuruluşların listesi oluşturulmuştur. Türkiye’deki akademik ortama ilişkin yeni gelişmeler hakkında güncel bilgileri paylaşmak amacıyla periyodik olarak yayımlanacak olan Türkçe ve İngilizce bültenin ilk sayısı tamamlanmıştır. Bültenin ilk sayısında barış bildirisinin ardından akademide yaşanan hak ihlallerinin bir panoraması sunulmakta ve projeye dair bilgi verilmektedir. Proje faaliyetlerini ve kapsamını tanıtan web sitesi www.tihvakademi.org yayın hayatına geçmiş olup proje bültenleri ve tanıtım broşürüne web sitesinden ulaşmak mümkündür. Ayrıca proje tanıtımını yapan 2000 adet broşür basılmıştır.

İnteraktif workshop: Bir ruh sağlığı uzmanının desteğiyle 15 kişiden oluşan 3 farklı grup için yıllık 5’er seans düzenlenecektir. Bu üç gruptan ikisi (biri İzmir diğeri İstanbul’da) akademik alanın tahribatından etkilenen kişilerden oluşacaktır. Başlangıç seansında grup bazında sorunlar ve ihtiyaçlar belirlenecek, sonraki seanslar bu doğrultuda şekillenecektir. Üçüncü grup İzmir’de OHAL kapsamındaki insan hakları ihlallerinden kaynaklanan süregiden sosyal travmadan etkilenen bireylerle çalışan profesyonellerden (psikiyatrist, psikolog, sosyal çalışmacı) oluşacaktır. Bu workshop serisi akran-görüşü/ değerlendirmesi ve bilgi ve deneyim paylaşımı yoluyla söz konusu profesyonellerin kapasitesinin artırılmasını hedefleyecektir. Proje süresince toplamda 15 profesyonel ve akademik tahribattan etkilenmiş 30 kişiye yönelik 30 workshop seansı düzenlenecektir.

Bu kapsamda, İzmir’de ikamet eden ve hak ihlaline uğramış bir grup akademisyen (12 kişi) ile uzman danışmanlığında başlayan psikososyal destek çalışmaları devam etmektedir.

İnsan Haklarını Korumak ve Desteklemek için Akademisyenlerin Çalışmalarının Kolaylaştırılması

Eğitimler: Proje kapsamında iki farklı eğitim çalışması yapılacaktır: “Kamusal dersler” ve “İnsan Hakları Eğitim Programı”. Kamusal derslerde KHK ile ihraç edilmiş akademisyenler tarafından insan hakları temalı bir program oluşturuldu. “Haklarla Düşünmek” adlı bu seminer dizisi için öncelikle Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın 2008-2017 yılları arasında gerçekleştirdiği daha önceki eğitim programları incelenmiş hem kamusal dersler hem de İnsan Hakları Eğitim Programı’na yönelik gereksinimler içerik analiziyle tespit edildi. Haklarla Düşünmek seminerleri 4 modül olarak tasarlanmıştır ve

ilk modülün konularıyla konuşmacıları belirlenmiştir. Kamusal derslerin yapılacağı mekân ücretsiz olarak temin edildi. Programın tanıtımı için afiş ve broşürler basıldı.

Haklarla Düşünmek-1 programı

14 Mart 2018- Proje ve Eğitim Programının Tanıtımı (Feride Aksu Tanık) ve İnsan Haklarının Felsefi Temelleri (Nilgün Toker)

20 Nisan 2018- İnsan Hakları Tartışmaları ve Pratiğinin Tarihsel Gelişimi (Kasım Akbaş)

18 Mayıs 2018- Demokrasi ve İnsan Hakları Arasında Zorunlu Bir İlişki Var mı? (Serdar Tekin)

8 Haziran 2018- İşkencenin Değişen Yüzü (Ümit Biçer) ve Travmaya Neden Olanlar ve Uğrayanlar (Melek Göregenli)

Kamusal derslerden ilk ikisi gerçekleştirildi. Ders öncesinde imza föyleri ve değerlendirme anketleri dağıtılmaktadır, geri bildirimlerle programın ihtiyaçları ve beklentiler değerlendirilmektedir. İlk ders İzmir Sanat Oditoryum Salonu'nda gerçekleşmiştir, ancak yoğun ilgiden dolayı 80 kişilik salon yetersiz kalmış ve mekân değişimine gidildi. Derslerin yapılacağı yeni mekân – yine ücretsiz şekilde temin edilmiş olup- Fuar Gençlik Tiyatrosu'dur. Her iki dersin toplam katılımcısı yaklaşık 170 kişidir.

Diğer eğitim çalışması ise TİHV ve diğer STK çalışan ve gönüllüleri için bir "İnsan Hakları Eğitim Programı'nın gerçekleştirilmesidir.

Bu etkinlik kapsamında beşeri bilimler, sosyal bilimler ve yaşam bilimleri alanlarında farklı oturumlardan oluşan İnsan Hakları Eğitimi Programı düzenlenecektir.

Eğitim Programı, barış ve güvenlik içinde yaşam hakkı, ifade özgürlüğü, iletişim hakkı, toplantı, adil yargılanma, örgütlenme hakları, akademik özgürlük ve ciddi / ağır insan hakları ihlalleri gibi insan haklarına ilişkin konuları ele alacaktır. Programın, kadınlar, çocuklar, LGBTİ bireyler, dini ve / veya etnik azınlıklar gibi toplumda dezavantajlı grupların haklarını vurgulaması ve insan hakları ihlallerini önleme yönünde öneriler getirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Eğitim Programı, görevinden ihraç edilen akademisyenler tarafından düzenlenecek ve TİHV çalışanları, gönüllüleri ve bu alanda çalışan diğer profesyoneller ve gönüllüleri hedefleyecektir. Program, toplamda 20 saatlik 10 oturumdan oluşacaktır. Her yıl 20 personel ve gönüllünün katılması beklenmektedir. İlk eğitim programı İzmir'de haftalık olarak yapılacak ve İzmir bölgesinde bulunan TİHV ve diğer sivil toplum örgütlerinin çalışanlarını ve gönüllülerinin katılımıyla gerçekleştirilecektir. Program, 10 hafta boyunca 2 saatlik birer oturumdan oluşacaktır.

İkinci yıl program, TİHV ve diğer sivil toplum aktörleri ve gönüllüleri için Diyarbakır'da uygulanacaktır. Pratik sebeplerden dolayı, program 2 hafta sonunu kapsamak üzere yeniden organize edilecektir (ikişer günlük iki eğitim atölyesi şeklinde).

İş birliği Mekânı: Projenin yürütüleceği ve aynı zamanda TİHV İzmir Temsilciliği ile beraber çalışmaya imkân veren koşullardaki bir ofis, İş birliği Mekânı olarak Aralık 2017'de kiralanmıştır. Ofis için gerekli olan büro malzemeleri, gerekli ekipman ve demirbaş alımları, AB projelerinin öngördüğü satın alma kuralları çerçevesinde ve projede taahhüt edildiği tarih aralığı göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. 20.02.2018 tarihinde ofisin açılışı gerçekleştirilmiştir. Şu anda iş birliği mekânındaki kütüphanenin oluşturulması için çalışmalar sürmektedir.

Uzaktan Eğitim Sisteminin Kurulması: Bu aktivite gelecekte (özellikle Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü bünyesindeki) insan hakları eğitimlerinde etkin bir şekilde kullanılmak üzere bir uzaktan eğitim sistemi oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Uzaktan eğitim sisteminin uygulamaya konulması için gerekli teknik araç gereç ve insan kaynakları tespit edilecek, geniş kitlelere ulaşılmasını sağlayacak stratejiler belirlenecek, bu alandaki örnek uygulamalar incelenecektir. Projenin sonunda sistemin uygulamaya konulması yolunda hazırlık aşamasının tamamlanması öngörülmektedir.

Akademik Özgürlüğe Yönelik İhlalleri ve Kısıtlamaları Belgelemek

Akademisyenlerin Maruz Kaldığı İnsan Hakları İhlalleri ve Akademik ortamdaki Baskılar Üzerine Araştırma Çalışması: Proje, ihraç edilen akademisyenler tarafından, kuruluşundan bu yana hak ihlallerinin belgelenmesi için çalışmalar yürüten TİHV ile iş birliği içinde yürütülecek iki araştırma çalışmasını (Aktivite 3.1 ve 3.3) içermektedir.

İlk araştırma çalışması (Aktivite 3.1), OHAL kapsamında hak ihlallerine maruz kalmış ve görevlerinden ihraç edilmiş 5.000'den fazla akademisyene odaklanacaktır. Saha çalışması temelli bu araştırma şu sorular etrafında yapılandırılacaktır: (1) Son dönemde akademisyenlerin yaşadıkları insan hakları ihlallerinin kapsamı ve türleri nelerdir? (2) Bu ihlallerin travmatik etkileri nelerdir? (3) Akademisyenler hak ihlalleri, baskılar ve tehditlerin yol açtığı travmatik etkilerle nasıl başa çıkmaktadırlar?

Araştırma ekibi, ihraç edilen akademisyenlerle bire bir anketler ve derinlemesine yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirerek nicel ve nitel veri toplayacaktır. Toplamda 358 kişi ile anket yapılacak ve yarı yapılandırılmış 100 görüşme gerçekleştirilecektir.

Akademisyenlerin uğradıkları hak ihlalleri ve yaşadıkları travmatik etkileri belgelemek için yapılacak saha çalışması nitel ve nicel görüşmeleri içermektedir. Bu amaçla öncelikle araştırma koordinasyon ekibi kurulmuştur. Nicel ve nitel araştırmanın evrenini oluşturan ihraç edilmiş akademisyenlerin üniversite, disiplin vb.' den oluşan bilgilerini içeren veri seti, SPSS' te işlemeye hazır hale getirilmiştir. Saha çalışmasının kavramsal çerçevesi kurulmuş olup nicel görüşmede kullanılacak anket formları hazırlanmıştır. Proje kapsamındaki nitel araştırma için gerekli olan "MAXQda Plus Single User" data analiz programının satın alımı gerçekleştirilmiştir. Anket formlarının ele alınacağı uzman paneli için hazırlıklar devam etmekte olup Mayıs 2018 içinde yapılması öngörülmektedir.

Belgesel Film: Bu aktivite kapsamında Türkiye'deki sürdürülen insan hakları mücadelesi bağlamında Barış için Akademisyenleri konu alan uzun metrajlı bir belgesel film çekilecektir (yaklaşık 80 dakikalık). Belgesel, İzmir bölgesinde devlet üniversitelerindeki görevlerinden ihraç edilen 14 Barış İçin Akademisyene odaklanacaktır. Türkiye'de yürüttükleri insan hakları mücadelesi, kişisel hikayeleri, karşılaştıkları güçlükler, çeşitli baskı mekanizmalarına karşı direnme çabaları bu belgeselin merkezinde olacaktır.

Karanlıkta Şarkı Söylemek adını taşıyan belgesel filmin yapım öncesi çalışmaları tamamlandı. İstanbul ve Kocaeli'nde belgesel film için ön görüşme ve ön çekimler gerçekleştirilmiştir. Çağlayan Adliyesi'nde görülen Barış İçin Akademisyenler davasının basın açıklaması çekildi. Teknik ekip oluşturulmuş ve filmin prodüksiyon planı tamamlandı. Filmin yapım aşamasının ilk etabı olan İzmir çekimleri Nisan ayının son haftasında tamamlanmış durumdadır.

Akademik Ortamın Tahribatı Araştırması: Bu etkinlik, Türkiye'de mevcut kurumsal akademik ortamın kapsamlı bir resmini ortaya koymayı ve son dönemdeki tahribatı özellikle akademik özgürlük perspektifinden ele almayı amaçlamaktadır. Dört bölümden oluşacak bir araştırma çalışmasından ve bu çalışmanın bulgularını sunan bir rapordan oluşacaktır. İlk olarak, son gelişmeleri tarihsel bağlama yerleştirmek için, 1930'lardan bu yana siyasi baskı dönemlerinin Türk akademisine etkisi incelenecektir. İkinci olarak, resmi süreçler ve kısıtlamaları ortaya koymak için kurumsal / hukuki analiz yapılacaktır. Üçüncü aşamada, son gelişmelerden etkilenen farklı taraflarla örnek görüşmeler yapılacaktır. Son olarak, Türk akademisinin mevcut durumu akademik özgürlük perspektifinden değerlendirilecek ve akademik özgürlük ihlalleri olabildiğince kapsamlı biçimde belgelenecektir.

Bu çalışma kapsamında ilgili literatür incelenecek, görüşmeler yapılacak, akademik kurum ve akademik personele yönelik son hukuki düzenlemeler analiz edilecek ve basın taraması yapılacaktır.

OHAL sürecinde çıkarılan 31 KHK incelenmiştir. Yükseköğretimle ilgili olarak yapılan düzenlemeler tespit edilmiş ve sınıflandırılmıştır. Türkiye akademisinde yaşanan tahribatı anlama ve analiz etme amacı taşıyan bu araştırmanın, aynı zamanda farklı ülke deneyimlerini de içeren (ve ilgili örneklerin Türkiye'deki mevcut durumla benzerlik ve farklılıklarını soruşturan) "karşılaştırmalı" bir yöntemle geliştirilmesi fikri benimsenmiştir. Buna uygun olarak, farklı ülkelerde üniversitelerin ve bilimsel araştırmanın siyasal baskı süreçlerinden nasıl etkilendiği konusunda literatür taraması devam etmektedir.

Sivil Toplum Aktörleriyle Dört Bölgede Atölye Çalışmaları: Araştırma çalışmalarının bulguları ve sonuçları (Aktiviteler 3.1 ve 3.3), projenin son iki ayında dört ilde (İstanbul, İzmir, Ankara ve Diyarbakır) düzenlenecek bir günlük atölyeler vasıtasıyla yerel sivil toplum aktörleri ile paylaşılacaktır. Atölyelerde yerel sivil toplum aktörlerinin geribildirimleri alınacak ve taslak raporlar buna göre revize edilecektir.

Proje Değerlendirme Raporunun Hazırlanması: Projenin yeniliklerinden biri, akademisyenler, TİHV ve diğer insan hakları aktörleri arasında mevcut baskı ortamında deneysel bir ortaklık modeli gerçekleştirme girişimidir. Projenin sonunda, uygulanan ortaklık çerçevesini ve katılımcıların deneyimlerini değerlendiren bir raporun hazırlanması öngörülmektedir. İlgili raporda, ortaklaşa yürütülen çalışmalardan elde edilen deneyim ve bu projenin akademisyenlerin risk altındaki insan hakları savunucuları olarak güçlenmesine nasıl katkıda bulunduğu ele alınacaktır. Bu deneyim, sivil toplum ağı olarak faaliyet gösterecek Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü kapsamında, akademisyenler ile sivil toplum aktörleri arasında ortak çalışma, üretim ve eylemleri mümkün kılacak sürdürülebilir, esnek, açık ve bağımsız bir modelin oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

4.6. Risk Komitesi

Ekim 2016 tarihinde kurulan Risk Komitesi'nin çalışma şekli ve prensipleri de Ekim ayında onaylandı. Komite Ağustos 2017'de Risk Yönetimi Kılavuzu hazırladı. Tüm temsilcilikler kendi yürütme toplantılarında olası risk başlıklarını tartıştılar ve komiteyi bilgilendirdiler. Temsilciliklerin ilettikleri üzerine hazırlanan Risk Değerlendirme Formaları temsilciliklerle paylaşıldı ve temsilcilikler değerlendirmelerini yazılı olarak Kasım 2017'de komite ile paylaştı. Risk Komitesi Risk Analiz Raporunu 2018 yılının sonunda paylaşmayı planlıyor.

4.7. TİHV Temsilcilik ve Merkezlerinin Çalışmaları

4.7.1. TİHV Diyarbakır Temsilciliği

- 02 Mart 2017 tarihinde heykeltıraş Seiwan Sediyan ile görüşme yapıldı.
- 06 Mart 2017 tarihinde Diyarbakır Barosu, İHD, Mazlum-Der ve TİHV Diyarbakır Temsilciliği'nden oluşan izleme heyeti raporlama için Mardin İli Nusaybin ilçesine bağlı Köprüköy'de incelemelerde bulundu.,
- 22 Mart 2017 tarihinde Hayata Destek Derneği ile görüşme gerçekleştirildi.
- 25 Mart 2017 tarihinde Mazlum-Der Diyarbakır şubesinin düzenlediği basın açıklamasına Barış Yavuz katıldı.
- 25 Mart 2017 tarihinde CHP Genel Başkanı ve beraberindeki milletvekillerinin Diyarbakır'da sivil toplum örgütü temsilcilerine yönelik bilgilendirme toplantısına Barış Yavuz katıldı.
- 10 Nisan 2017 tarihinde Diyarbakır'a gelen Alsharq grubu ile DİTAM'da görüşme gerçekleştirildi.
- 12 Nisan 2017 tarihinde Özgürlükçü Hukukçular Platformu (ÇHP) ile görüşme gerçekleştirildi.
- 24 Nisan 2017 tarihinde Serdar Küni'nin duruşması için Şırnak'a gidildi.
- 26 Nisan 2017 tarihinde ZAN enstitüsü ile görüşme gerçekleştirildi.
- 29-30 Nisan 2017 tarihlerinde Diyarbakır'da İstanbul Protokolü eğitimi verildi.
- 04 Mayıs 2017 tarihinde Diyarbakır tabip Odası ziyaret edildi.
- 08 Mayıs 2017 tarihinde Diyarbakır Tabip Odasının düzenlediği basın açıklamasına Murat Aba katıldı.
- 17 Mayıs 2017 tarihinde Uluslararası Gözaltında Kayıplara Karşı Mücadele haftası nedeniyle hak temelli sivil toplum örgütleri ile birlikte basın açıklaması yapıldı.
- 23 Mayıs 2017 tarihinde gazeteci olan Tessa ile görüşme gerçekleştirildi.
- 08 Haziran 2017 tarihinde Sur Yıkılmasının Platformu ile görüşme gerçekleştirildi.
- 12 Haziran 2017 tarihinde Umut Işığı Kadın Kooperatifi ile görüşme gerçekleştirildi.
- 21 Haziran 2017 tarihinde Barış Yavuz Gazete karınca ile röportaj yaptı.
- 20 Temmuz 2017 tarihinde Diyarbakır Tabip Odası ziyaret edildi.
- 25 Temmuz 2017 tarihinde Gezici sağlık ekibi olarak Şanlıurfa'ya gidildi.
- 25 Temmuz 2017 tarihinde Tabip Odası ziyaret edildi.
- 12-13 Ağustos 2017 tarihinde Cizre'de buluna gönüllülerimiz ve Diyarbakır temsilciliği çalışanları olarak Cizre'nin tahkim edilmesi için toplantı yapıldı.
- 30 Eylül 1 Ekim tarihlerinde Diyarbakır'da İstanbul Protokolü eğitimi verildi.
- 10 Ekim 2017 tarihinde Eğitim-Sen de 10 Ekim anması ile ilgili olarak yapılan basın açıklamasına Serkan Delidere katıldı.
- 17 Ekim 2017 tarihinde Sohram-Der ile görüşme yapıldı.
- 19 Kasım 2017 tarihinde Disa'nın sürdürdüğü Sur ilçesindeki çatışmalardan etkilenen çocuklara yönelik psiko-sosyal destek çalışmasının sonuçlarının sunulduğu etkinliğe Murat Aba katıldı.
- 28 Kasım 2017 tarihinde Tahir Elçi'yi anma etkinlikleri kapsamında yapılan basın açıklamasına katıldık.
- 28 Kasım 2017 tarihinde Tahir Elçi'yi anma etkinlikleri kapsamında galası yapılan Kırık Saat gösterimine katıldık.
- 9 Aralık 2017 tarihinde İnsan Hakları Haftası etkinlikleri kapsamında basın açıklaması yapıldı.
- 9 Aralık 2017 tarihinde Kayıp Yakınları Oturma eylemine Murat Aba katıldı.
- 10 Aralık 2017 tarihinde İnsan Hakları Haftası etkinlikleri kapsamında sempozyum düzenlendi.
- 15 Aralık 2017 tarihinde Tahir Elçi anma etkinliği düzenlendi.
- 11 Ocak 2018 tarihinde Adana Amerika Konsoloslugu ile Diyarbakır temsilciliğinde görüşme gerçekleştirildi.
- 15 Ocak 2018 tarihinde Dr. Şemsettin Koç ve Dr. Selçuk Mızraklı'nın duruşmasına destek olmak amacıyla katıldık.
- 16 Ocak 2018 tarihinde Evrensel gazetesi köşe yazarı Yusuf Karataş'a destek olmak amacıyla yapılan duruşmasına SHU Serkan Delidere katıldı.
- 18 Ocak 2018 tarihinde Zan Enstitüsü vakfımızı ziyaret etti.
- 22 Ocak 2018 tarihinde Diyarbakır Kent Konseyi Kadın Meclisi üyeleri vakfımızı ziyaret etti.
- 22 Ocak 2018 tarihinde Diyarbakır Eğitim-Sen vakfımızı ziyaret etti.

- 13 Şubat 2018 tarihinde Diyarbakır Göç Vakfı ziyaret edildi.
- 13 Şubat 2018 tarihinde Diyarbakır Emeğin Partisi (EMEP) ziyaret edildi.
- 14 Şubat 2018 tarihinde Lotus Genç Alan Derneği ziyaret edildi.
- 15 Şubat 2018 tarihinde Toplum Gönüllüleri Vakfı ziyaret edildi.
- 19 Şubat 2018 tarihinde Zan Enstitüsü ziyaret edildi.
- 22 Şubat 2018 tarihinde Diyarbakır'da kurulan psikologlar inisiyatifi Der-Mez ziyaret edildi.
- 23 Şubat 2018 tarihinde KHK ile kapatılan Umut Işığı yerine kurulan Rengarenk Umutlar Derneği ziyaret edildi.
- 24 Şubat 2018 tarihinde toplumsal barış süreçlerinde STÖ'lerin rolü genişletilmiş bölge çalıştayına Barış Yavuz ve Murat Aba katıldı.
- 26 Şubat 2018 tarihinde Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası ziyaret edildi.
- 15 Mart 2018 tarihinde Almanya, Belçika, Hollanda, İngiltere Büyükelçilikleri Siyasi İşler sorumluları ile TİHV Diyarbakır Temsilciliğinde görüşme yapıldı.
- 17 Mart 2018 tarihinde Diyarbakır Tabip Odasının düzenlediği Barış, Dostluk, Demokrasi ödül törenine katıldık.
- 23 Mart 2018 tarihinde Diyarbakır Tabip Odası Eş Başkanı Dr. Mehmet Şerif Demir'in gözaltına alınmasını protesto etmek için Tabip Odasının yaptığı basın açıklamasına katıldık.
- 07 Nisan 2018 tarihinde Zan Enstitüsünün gerçekleştirdiği "Hafıza Mekanları" paneline başvuru hekimimiz Elif Turan katıldı.
- 14 Nisan 2018 tarihinde Diyarbakır Tabip Odası Genel Kuruluna katıldık.
- 21 Nisan 2018 tarihinde Mardin Tabip Odası'nın Genel Kuruluna başvuru hekimimiz Elif Turan katıldı.
- 25 Nisan 2018 tarihinde Cizre Referans Merkezi başvuru hekimimiz Serdar Küni'nin Şırnak Adliyesi'nde görülen duruşmasına Barış Yavuz, Gulan Kaleli, Elif Turan ve Murat Aba katıldı.

4.7.2. TİHV İstanbul Temsilciliği

- İstanbul Temsilciliğimiz 2017 yılında ve 2018 yılının ilk yarısında da İHD, Tabip Odası, başta olmak üzere diğer örgütlerle yakın ilişkilerini sürdürdü. Vakfın tanıtımı, etki alanının genişletilmesi ve değişik hak

ihlallerine uğrayan kesimlere ulaşılması amacıyla periyodik kurum toplantıları düzenlendi.

- Temsilcilik çalışanları ile haftada bir gün işleyişe dair yürütme toplantıları yapıldı. Ayrıca ayda bir genel değerlendirme amaçlı yürütme toplantıları, yine ayda bir kez vaka değerlendirme toplantısı toplantıları yapıldı.

- Her ay 'ruhsal ekip değerlendirme/süpervizyon toplantısı yapıldı.

Her ay ruhsal ekibin katılımıyla 'psikoterapötik bakışla tıbbi değerlendirme görüşmeleri ve toplantıları yapıldı.

Her ay ruhsallık alanından gönüllülerle değerlendirme/süpervizyon toplantıları düzenli olarak yapıldı.

Ruh sağlığı çalışan ve gönüllülerinin katıldığı her biri ayda bir defa olan üç farklı süpervizyon ve okuma grubu çalışması düzenli olarak gerçekleştirildi.

- Vakıf çalışmaları, işkencenin değişen yüzü ve yaygın uygulamalar, hapisanelerde yaşanan insan hakları ihlalleri, sokağa çıkma yasakları, OHAL uygulamaları, KHK ile kapatılan çok sayıda kurum ve tutuklamalar ile ilgili çok sayıda gazete röportajları verildi, radyo ve televizyon programlarına katıldı.

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMMYK) yürütücülüğünde ayda 1 kez gerçekleştirilen sığınmacılarla çalışan sivil toplum örgütlerinin toplantılarına katıldı.

- Lisans, yüksek lisans öğrencileri ile staj ve gönüllü çalışma başvurularına yönelik görüşmeler yapıldı. Üniversitelerde Vakfın tanıtımı amaçlı sunumlar yapıldı.

- 13 Mart 2017 tarihinde İyi hekimlik yaptığı gerekçesiyle tutuklu yargılanan Cizre Referans Merkezi temsilcimiz Dr. Serdar Küni'nin mahkemesine Ümit Efe, Ümit Biçer, Canan Korkmaz katıldı.

- 14 Mart 2017 tarihide Danimarkalı Parlamenterler ile yapılan toplantıya Türkiye İnsan Hakları Vakfı adına Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldılar.

- 21 Mart 2017 tarihinde Basın ve ifade özgürlüğünü savundukları, Özgür Gündem Gazetesi ile dayanıştıkları için 20 Haziran 2016 tarihinde tutuklanan Türkiye İnsan Hakları Vakfı Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu ve Gazeteci-Yazar Ahmet Nesin'in duruşmasına Alman Tabipleri Birliği adına Prof. Dr. med. Christian Pross, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Örgütü Avrupa Bölgesi Başkan Yardımcısı Angelika Claussen, Uluslar

- arası İnsan Hakları Federasyonu adına, Safya Akorri, Berlin Tedavi merkezinde uzun yıllar çalışmış Britta Jenkins, Irak Kürdistan Bölgesel Yönetim’indeki Jiyan Vakfı adına Leif Hinrichsen, Uluslararası Af Örgütü Almanya seksiyonu adına Barbara Neppert, Uluslararası Af Örgütü Almanya hekim grubundan Sara Kokemüller, ve Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Örgütü Almanya’dan Alper Öktem’in de aralarında bulunduğu uluslararası insan hakları örgütlerinden temsilciler katıldı. Mahkeme sonrası basın bilgilendirildi.
- 25 Mart 2017 tarihinde Adana Tabip Odası tarafından düzenlenen “Olağanüstü Koşullarda hekimlik ve İstanbul Protokolü Eğitime” Ümit Biçer eğitimci olarak katıldı.
  - 29 Mart 2017 tarihinde SPOD (LGBTİ Hakları) derneği ile Ümit Efe ve Elçin Türkoğan görüşme yaptı.
  - 18-31 Mart 2017 tarihleri arasında MFS (Sınır tanımayan hekimler örgütü) ‘nün İstanbul bürosu için eğitim programı düzenlendi. Programda Ümit Biçer, Enver Baran Gürsel, Deniz Akyl Sokullu, Cansu Turan tarafından TİHV çalışmalarına ilişkin tanıtım ve eğitim sunumları yapıldı.
  - 2 Nisan 2017 tarihinde Şırnak Barosu ve Hakikat Adalet ve Hafıza Merkezi tarafından “Sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan ölümlerle ilgili inceleme ve Minnesota Protokolü Eğitimi” ne Ümit Biçer eğitimci olarak katıldı.
  - 5 Nisan 2017 tarihinde Toraks Derneğinin Adana’da düzenlenen Kongresine Ümit Biçer ve Şebnem Korur Fincancı katıldı.
  - 6 Nisan 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesinde Hapishanelerde süren Açlık Grevleri ile ilgili yapılan toplantıya Ümit Efe katıldı.
  - 7 Nisan 2017 tarihinde İstanbul Tabip Odasında Hapishanelerde süren Açlık Grevleri ile ilgili düzenlenen basın toplantısına Şebnem Korur Fincancı katıldı.
  - 18 Nisan 2017 tarihinde Dİ – Haber ile Hapishanelerde devam eden Açlık Grevleri hakkında Ümit Efe ve Ümit Biçer röportaj yaptı.
  - 20 Nisan 2017 tarihinde Suruç’ta yaşanan patlama ile ilgili başlayan duruşma hakkında Kadıköy Halitağa’ da düzenlenen basın açıklamasına Ümit Biçer katıldı.
  - 24 Nisan 2017 tarihinde İyi hekimlik yaptığı gerekçeyle tutuklu yargılanan Cizre Referans Merkezi Temsilcimiz Dr.Serdar Küni’nin mahkemesine İstanbul temsilciliğinden Ümit Efe , Ümit Biçer , Canan Korkmaz katıldı.
  - 28 Nisan 2017 tarihinde İstanbul Temsilciliğine, University College UCC, Department of Social Education Bölümü ile İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü işbirliğinde bir ziyaret yapıldı. Sosyal Hizmet alanında çalışan öğretim üyeleri ile görüşüldü Britta Dumstrei, Caroline Jacobsen, Üzeyir Tireli ile yapılan görüşmeye Ümit Biçer, Ümit Efe, Bilal Yıldız katıldılar.
  - 01 Mayıs 2017 tarihinde Bakırköy’ de düzenlenen mitinge İnsan Hakları Derneği ile katıldık.
  - 02 Mayıs 2017 tarihinde Bianet’in 20.yıl kutlaması ve işsiz gazeteciler ile ilgili projenin tanıtımına Şebnem Korur Fincancı ve Cansu Turan katıldılar.
  - 05 Mayıs 2017 tarihinde gazeteci Aleksandra ile Ümit Biçer ve Ümit Efe görüştü.
  - 06 Mayıs 2017 tarihinde Filistinli savaş esirleri tarafından yürütülen Açlık grevi ile dayanışma etkinliği kapsamında Galatasaray’da bir basın açıklaması yapıldı.
  - 15 Mayıs 2017 tarihinde İşlerinden atılan ve bu nedenle Ankara’da açlık grevi yapan Nuriye Gülmen, Semih Gökçe ve çocuğunun kemikleri için Dersim Seyit Rıza Parkında açlık grevi yapan Kemal Gün ile ilgili ÇHD – İHD – TİHV – İTO ortak bir basın açıklaması yaptı.
  - 17 Mayıs 2017 tarihinde Abar Mammadi, Election Monitoring And Democracy Studies Center temsilcisi ile Ümit Efe görüştü.
  - 17 Mayıs 2017 tarihinde Kayıplar Haftası nedeniyle İHD İst.Şubesi Kayıplara Karşı Komisyon tarafından Galatasaray’da düzenlenen açılış etkinliğine Ümit Efe katıldı.
  - 20 Mayıs 2017 tarihinde Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Galatasaray’da bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İstanbul Temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 23 Mayıs 2017- KHK lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Beşiktaş küçük kartal meydanında bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İstanbul Temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 27 Mayıs 2017 tarihinde KHK lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Beşiktaş küçük kartal meydanında bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İstanbul Temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 21 Mayıs 2017 tarihinde Kayıplar haftası nedeniyle Diyarbakır’da 5 kurum tarafından düzenlenen panelde

- Ümit Biçer “Kayıplar tıbbi belgeleme ve Cezasızlık konulu” sunum yaptı.
- 30 Mayıs 2017 tarihinde Kayıplar Haftası nedeniyle 12 Eylül döneminde gözaltında kaybedilen Kenan Bilgin dosyasındaki takipsizlik nedeniyle kayıp yakınları ve ailesinin katılımıyla Ankara’ya gidildi. Adliye önünde basın açıklaması yapıldı. Kayıp aileleriyle birlikte Yüksel Caddesine gidilerek İnsan Hakları anıtına çiçek bırakıldı.
  - 6 Haziran 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Kadıköy Süreyya Operası önünde buluşularak Kalkedon Meydanına yüründü. Yürüyüşe Ümit Efe katıldı.
  - 9 Haziran 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Beşiktaş’ta basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya İstanbul Temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 16 Haziran 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Kadıköy Süreyya Operası önünde buluşularak Kalkedon Meydanına yüründü. Yürüyüşe İstanbul Temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 17-18 Haziran 2017 tarihler arasında SPOD’un düzenlediği “Sosyal Hizmet Uzmanlarına Yönelik LGTİ Başvuruların Ele Alınması” konulu çalışmaya 2 gün boyunca İstanbul Temsilciliği’nden sosyal hizmet uzmanı Bilal Yıldız katıldı.
  - 26 Haziran 2017 tarihinde işkence görenlerle Dayanışma günü nedeniyle İnsan Hakları Derneğinde bir basın toplantısı yapıldı. İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından hazırlanan basın açıklaması bülteni kamuoyu ile paylaşıldı.
  - 1 Temmuz 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak Örgütleri ile birlikte Beşiktaş’ta basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 17 Temmuz 2017 tarihinde Büyükaada’da gözaltına alınan 11 insan hakları savunucusunun mahkemeye sevkisi nedeniyle Adliyeye gidildi ve süreçlerine dayanışma gösterildi.
  - 17 Temmuz 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneğinin 31. Kuruluş Yıldönümü için Sultanahmet Meydanında düzenlenen basın açıklamasına ve kuruluş kokteyline TİHV İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 17 Temmuz 2017 tarihinde Surla Dayanışma Platformunun toplantısına TİHV adına Bilal Yıldız katıldı. Bu tarihte yapılan toplantıda Surla Dayanışma Platformu adına bir platform oluşturdu. TİHV Platformda gözlemci kurum olarak yer aldı. Düzenli yapılan etkinlik ve toplantıları Bilal Yıldız takip etmektedir.
  - 22 Temmuz 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın Açlık Grevi ile ilgili İnsan Hakları ve hak örgütleri ile birlikte taleplerini dillendirmek amacıyla Ankara’ya gidilmesi için yola çıkıldı. Otobüsler polis tarafından bağlandı ve polis ablukası altında bir saatlik bir oturma etkinliği gerçekleştirildi.
  - 24 Temmuz 2017 tarihinde Galatasaray meydanında KESK tarafından düzenlenen Ankara’da Nuriye ve Semih’in sesi olmak isteyenlere uygulanan işkence ve kötü muameleyi kınayan ve gözaltına alınanların serbest bırakılmasını isteyen bir basın açıklaması Galatasaray’da yapıldı. Açıklamaya İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 27 Temmuz 2017 tarihinde Ümit Efe Gazete Sujin’in muhabiri ile tutuklanan insan hakları savunucuları ile ilgili bir röportaj yaptı.
  - 27 Temmuz 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği tarafından İmralı hapishanesinde tecrit altında tutulan Abdullah Öcalan’a 6 yıldır tecrit uygulanması ve avukatlarının hiçbir şekilde bilgi alamaması ile ilgili yapılan basın açıklamasına İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 29 Temmuz 2017 tarihinde Surla Dayanışma Platformunun olağan toplantısına TİHV adına Bilal Yıldız katıldı.
  - 30 Temmuz 2017 tarihinde KHK’lar ile işten atılan Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın tutuklu buldukları cezaevi hücrelerinden alınarak kampus hastanesine işkence edilerek getirilmesi üzerine Galatasaray’da bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
  - 2 Ağustos 2017 tarihinde Kadıköy’de düzenlenen Diyarbakır Sur’ daki yıkımına karşı oluşturulan Platformun imza ve tanıtım kampanyasına Sosyal Hizmet Uzmanı Bilal Yıldız katıldı.
  - 3 Ağustos 2017 tarihinde İstanbul Yoğurtçu parkında HDP tarafından düzenlenen Adalet Nöbetini Yönetim Kurulu üyesi Ümit Biçer ziyaret etti.
  - 4 Ağustos 2017 tarihinde Kadıköy Süreyya Operası önünde KHK’lar ile işten çıkartılan Eğitim emekçileri Nuriye Gülmen ve Semih Özkaça’nın taleplerini duyurmak amacıyla her Cuma düzenlenen yürüyüşe

polis saldırdı ve içlerinde Vakıf Temsilcimiz Ümit Efe'nin de bulunduğu 31 kişi şiddet uygulanarak gözaltına alındı.

- 7 Ağustos 2017 tarihinde gözaltına alınan İHD İst. Şube Başkanı Gülseren Yoleri için dernek binasında bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıya TİHV İstanbul temsilcisi Ümit Efe katıldı.
- 10 Ağustos 2017 tarihinde Gazete News, Tek Tip Elbise konusunda Ümit Efe ile röportaj yaptı.
- 14 Ağustos 2017 tarihinde Gazete Susin, Tek Tip Elbise konusunda Ümit Efe ile röportaj yaptı.
- 1 Eylül 2017 tarihinde Didar Şensoy mezarı başında anıldı ve İnsan Hakları Derneği tarafından düzenlenen barış zincirine katılım sağlandı.
- 12 Eylül 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği'nde 12 Eylül ile ilgili basın açıklaması yapıldı.
- 22 Eylül 2017 tarihinde Musa Anter Ödül törenine Bilal Yıldız katıldı.
- 22 Eylül 2017 tarihinde İHD kurucu üyelerinden ve Cumartesi Anneleri'nden Güzel Şahin yaşamını yitirdi. Kartal Cemevinde düzenlenen cenazeye TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 3 Ekim 2017 tarihinde Gözaltında işkence gören Mustafa Koçak ile ilgili İHD'de bir basın açıklaması gerçekleştirildi, Gülseren Yoleri ile TİHV İstanbul temsilciliği adına Şebnem Korur ve Ümit Efe katıldı.
- 5 Ekim 2017 tarihinde Artı Gerçek ile 'Tek Tip Elbise' konusunda röportaj yapıldı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe ve Ümit Biçer katıldılar.
- 10 Ekim 2017 tarihinde Ankara Gar patlamasının yıldönümü nedeniyle Kadıköy Beşiktaş İskele meydanında düzenlenen anmaya katılım sağlandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 17 Ekim 2017 tarihinde Sosyal Hizmet alanında uzmanlar ve akademisyenlerle bir toplantı yapıldı. Bu toplantı sonucunda alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları ve akademisyenlerden bir ağ oluşturuldu. "Sosyal Hizmet Bilimsel Çalışma Grubu" adıyla TİHV bünyesinde çalışmalarını sürdürmektedirler. Koordinasyonu TİHV İstanbul temsilciliği sosyal hizmet uzmanı Bilal Yıldız yürütmektedir.
- 21 Ekim 2017 tarihinde Hafıza Merkezi tarafından Nippon Otelde düzenlenen Kadın Mahkemeleri deneyimi toplantısına katılım sağlandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 25 Ekim 2017 tarihinde İnsan Hakları Savunucusu 10 kişinin Büyükada'da gözaltına alınıp tutuklanması sonrası gerçekleşecek ilk mahkemeye katılım sağlandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe ve Ümit Biçer katıldı.
- 28 Ekim 2017 tarihinde BİA-NET tarafından Nippon Otelde düzenlenen toplantıya TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe ve Bilal Yıldız katıldı.
- 29 Ekim 2017 tarihinde Sosyal Hizmet Bilimsel Çalışma Grubu Toplantısı düzenlendi.
- 9-10 Kasım 2017 tarihinde Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve Red Cross Center (RCC) (İsveç) arasında Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı Etkinliği (2017) yapıldı. Katılım 25 kişi ile sınırlı tutulmuştur; TİHV gönüllülerine ve program içeriğiyle ilişkili alanlarda çalışan klinisyenlere katılımı öncelik verilmiştir. İkinci gün Ümit Efe ve Ümit Biçer Türkiye'de OHAL süreci ve "İşkencenin Etkin Belgelenmesinde TİHV Deneyimi"ne dair sunumlar yapmış ve MSF ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- 18 Kasım 2017 tarihinde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Çocuk Hakları Komisyonu tarafından düzenlenen "Bir varmış, Hiç Yokmuş" Başlıklı Sempozyuma TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 19 Kasım 2017 tarihinde Sosyal Hizmet Bilimsel Çalışma Grubu toplantısı yapıldı.
- 05 Aralık 2017 tarihinde Haklarında dava açılan Barış için Akademisyenlerin mahkemesine katılım sağlandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Şebnem Korur ve Ümit Efe katıldı.
- 7 Aralık 2017 tarihinde Haklarında dava açılan Barış için Akademisyenlerin mahkemesine katılım sağlandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Şebnem Korur ve Ümit Biçer katıldı.
- 7 Aralık 2017 tarihinde Olof Palme Vakfından, Annika Torstensson ile TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe görüştü.
- 9 Aralık 2017 tarihinde -İnsan Hakları Haftası için Di-Haber ile TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe görüştü.
- 10-17 Aralık tarihinde İnsan Hakları Haftası Etkinlikleri İnsan Hakları Derneği ile Ortak düzenlendi.
- 10 Aralık 2017 tarihinde İHH etkinlikleri basın açıklaması ile Sultanahmet Meydanı'nda başladı. Akşam açılış ile ilgili bir kokteyl İHD İstanbul şubesi toplantı salonunda düzenlendi.
- 11 Aralık 2017 tarihinde İHD toplantı salonunda "400 darbe" (Yönetmen: François Truffaut) isimli filmin gösterimi yapıldı.

- 12 Aralık 2017 tarihinde Hasta Mahpuslara Galatasaray Postanesinden bir basın açıklaması sonrası kart gönderildi. Aynı gün akşamı “Kuşlar Bile Göçtü” belgesel film gösterimi ve söyleşi yapıldı.
- 13 Aralık 2017 tarihinde Bakırköy Özgürlük Meydanında, OHAL sürecinde ihraç edildikleri için oturma eylemi yaparak direnen KESK’li emekçiler ziyaret edildi.
- 14 Aralık 2017 tarihinde “12 Eylül Anneleri” belgesel film gösterimi ve söyleşisi İHD İstanbul şubesi toplantı Salonunda yapıldı.
- 15 Aralık 2017 tarihinde “Eğitim Sistemi, OHAL ve KHK’lar Nuriye ve Semih Direnişi ” başlıklı bir panel, İHD İstanbul şubesi toplantı salonunda gerçekleşti. Bu panele; Veli Saçılık (KHK’ler ve Yüksel Direniş), Adnan Vural (KHK direnişlerinde Hak İhlalleri), Mesut Mike (Demokrasi ve Eğitim), Dilek Çankaya (Son dönemde Eğitim ile ilgili Düzenlemeler) başlıkları altında sunumlar yaptılar.
- 16 Aralık 2017 tarihinde Cumartesi Anneleri Galatasaray Meydanında saat 12.00’de oturma eylemi yapıldı. Saat 13:30da Hasta Mahpuslar için F Oturumu yapıldı ve saat 14.00 de Tütün Deposunda “İşkencenin Değişen Yüzü ve Tek Tip Elbise” paneli düzenlendi. Bu Panele TİHV Genel Sekreteri Dr. Metin Bakkalcı (İşkencenin Değişen Yüzü), TİHV Başkanı Şebnem Korur Fincancı (İşkencenin etkin Belgelemesi ve TİHV Deneyimi), Av. Gülizar Tuncer (Hapishanelerde İşkence ve Tek Tip Elbise Uygulaması) başlıklı konular ile ilgili sunumlar yaptı.
- 17 Aralık 2017 tarihinde Cezayir toplantı Salonunda İnsan Hakları Panoraması düzenlendi.
- Bu Panorama etkinliğinde; “OHAL ve İnsan Haklarına etkisi “İHD İst. Şube Başkanı Av. Gülseren Yoleri “Kadın Mücadelesi ve İnsan Haklarına Etkisi” Feminist Yazar Handan Koç , Savaş ve Çocuk “TİHV -Psikolog Deniz Akyl Sokullu, “Nefret Cinayetleri ve LGBTİ + Deneyimi” İstanbul LGBTİ Derneği Başkanı Kıvılcım Arat, “Barış İçin Hakikat ve Adalet İhtiyacı” Gazeteci, Hafıza Merkezi Koordinatörü Murat Çelikkan, “Düşünce ve İfade Özgürlüğü Önündeki Engelleri Aşmak İçin Medya Deneyimi” Gazeteci Candan Yıldız ; “Mültecilere Yönelik Irkçılık ve Ayrımcılık Sorunu” TOHAV Av. Cemil Adıyaman ; “OHAL’de İşçi Hakları ve İş Davalarında Zorunlu Arabuluculuk” DİSK Hukuk Dairesi Başkanı Av. Necdet Okcan “Ceza İnfazında Karşılaşılan Sorunlar ve Türkiye’de Hapishane Pratiği “Av. İdil Aydınoglu ilgili başlıklarda sunumlar yaptılar. Akşam saat 18,00 de Tünelde “İnsan Hakları İçin Elele” İnsan Zinciri etkinliği ile kapanış yapıldı. Kapanış Programında Yöntem Yurtsever ateş topları ile dans performansı sergiledi. İHD İstanbul Şubesi adına şube Başkanı Av. Gülseren Yoleri ve TİHV İstanbul Temsilcisi Ümit Efe kapanış konuşmaları yaptı.
- 19 Aralık 2017 tarihinde Ümraniye Hapishanesi’nin önünde İHD tarafından düzenlenen, Hayata Dönüş Operasyonu olarak anılan hapishane katliamları ile ilgili basın açıklamasına destek sunuldu. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 4 Ocak 2018 tarihinde İHD çağrısıyla yapılan TTE Koordinasyonunun ilk toplantısına katılım sağlandı. Ayrıca Bitlis Garzan Mezarlığı ile ilgili bir toplantı daha İHD’nin çağrısıyla yapıldı, TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 7 Ocak tarihinde Taksim Hill Otelde düzenlenen HDP İl Konferansına TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 11 Ocak 2018 tarihinde Ümit Biçer Hollandalı gazeteci ile görüştü.
- 13-14 Ocak tarihinde Van Temsilciliği açılışına TİHV İstanbul temsilciliği adına Şebnem Korur, Ümit Biçer, Ümit Efe katıldı.
- 16 Ocak 2018 tarihinde İstanbul Barosu Konferans Salonunda TTE’ye karşı koordinasyon ve basın deklarasyonu açıklandı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 17 Ocak 2018 tarihinde İHD toplantı salonunda Nuriye ve Semih’in ilerleyen açlık grevinin bitirilmesi ve taleplerinin duyurulması amacıyla Süreyya Operası Önünde yapılan basın açıklaması sonrası yaşanan gözaltılar ile ilgili 19 Ocakta yapılacak ilk duruşma için basın toplantısı yapıldı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 19 Ocak 2018 tarihinde Süreyya Operası önündeki gözaltılar ile ilgili mahkemeye katılım sağlandı. Ümit Efe bu mahkemede yargılanmaktaydı. Metin Bakkalcı, Senem Doğan oğlu, Canan Korkmaz, Pınar Ceylan, Cansu Turan, Ümit Biçer destek amaçlı katıldılar
- 27 Ocak 2018 tarihinde Eşit Haklar Derneği tarafında Cezayir Toplantı Salonunda düzenlenen “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü hakkı “ Panel-Konferansına TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 30 Ocak 2018 tarihinde Mülteci Hakları Derneği ile tanışma toplantısı yapıldı. Tedavi ekibinden Ayşe Çetintaş Yüksel, Canan Korkmaz, temsilcilik adına Ümit Efe katıldı.
- 15 Şubat 2018 tarihinde İHD kurucusu Sacide Çekmeci yaşamını yitirdi. Taziye ziyaretine TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.

- 21 Şubat 2018 tarihinde Sevinç Özgüner Ödülü ile ilgili İstanbul Tabip Odasının çağrısı ile jüri toplantısına TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 2 Mart 2018 tarihinde her yıl düzenlenen Deneyim Paylaşım Programı başlatıldı. Program 25 Mayıs'ta sona ermektedir.
- 14 Mart 2018 tarihinde İHD ile birlikte önce kaçırılarak kayıt dışı işkenceye tabi tutulan ve sonrada resmi olarak gözaltına alınan Nur Muhammed Abay ile ilgili basın toplantısı yapıldı. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 2 Nisan 2018 tarihinde TİHV ve İHD Kurucusu Leman Fırtına için İHD Toplantı Salonunda bir anma düzenlenmiştir. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe ve Şebnem Korur katıldı.
- 3 Nisan 2018 tarihinde İHD toplantı salonunda "Eren Keskin Yalnız Değildir" başlıklı bir basın açıklaması düzenlendi. TİHV İstanbul temsilciliği adına Ümit Efe katıldı.
- 6 Nisan 2018 tarihinde TİHV olarak Av. Eren Keskin Ziyaret edildi. Bu ziyarete Şebnem Korur, Metin Bakkalcı, Ümit Biçer, İdil Karşıt, Ümit Efe katıldı
- 18 Nisan 2018 tarihinde TİHV Başkanı Şebnem Korur Fincancı'nın Çağlayan Adliyesinde devam eden duruşmasına TİHV İstanbul temsilciliği adına Metin Bakkalcı, Ümit Biçer, Ümit Efe katılmıştır.
- 26 Nisan 2018 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Şişli İlçe Yöneticileri TİHV ziyaretine Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldı.

4.7.3. TİHV İzmir Temsilciliği

- 7 Haziran 2017 tarihinde Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Avukat Taner Kılıç'ın tutuklanmasını protesto için TİHV, İHD, Mülteci Der, ÇHD, ÖHP tarafından ortaklaşa basın açıklaması yapıldı.
- 9 Haziran 2017 tarihinde sürdürdükleri açlık grevi kritik aşamaya gelen Nuriye Gülmen ve Semih Özakça ile dayanışma amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan kitlesel basın açıklamasına tüm Vakıf çalışanları katılım sağladı.
- 14 Haziran 2017 tarihinde KHK ile ihraç edilen üyelerinin işlerine geri alınması talebiyle KESK İzmir Şubeler Platformu tarafından Karşıyaka Çarşı Girişi'nde gerçekleştirilen oturma eylemine tüm vakıf çalışanları katılım sağladı. Yıl boyunca her hafta çarşamba günleri gerçekleştirilen bu etkinliğe düzenli bir şekilde katılım sağlandı.
- 16 Haziran 2017 tarihinde sürdürdükleri açlık grevi kritik aşamaya gelen Nuriye Gülmen ve Semih Özakça ile dayanışma amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan kitlesel basın açıklamasına tüm Vakıf çalışanları katılım sağladı.
- 23 Haziran 2017 tarihinde sürdürdükleri açlık grevi kritik aşamaya gelen Nuriye Gülmen ve Semih Özakça ile dayanışma amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan kitlesel basın açıklamasına tüm Vakıf çalışanları katılım sağladı.
- 29 Haziran 2017 tarihinde aynı zamanda TİHV gönüllüsü de olan Dokuz Eylül Üniversitesinden farklı bilim dallarından 12 akademisyenin rektörlük kararıyla açığa alınmasını protesto için Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi önünde yapılan protesto eylemine TİHV Kurucular Kurulu Üyeleri, temsilcilik çalışanları ve gönüllüleri olarak katılım sağlandı.
- 29 Haziran 2017 tarihinde, "BM 26 Haziran İşkence Görenler ile Dayanışma Günü" nedeniyle TİHV, İHD, ÇHD, ÖHP, Halkların Köprüsü Derneği ve Hak İnisyatifi ile Kıbrıs Şehitleri Caddesi Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde ortak basın açıklaması yapıldı.
- 30 Haziran 2017 tarihinde, aynı zamanda TİHV gönüllüsü de olan Dokuz Eylül Üniversitesinden farklı bilim dallarından 12 akademisyenin rektörlük kararıyla açığa alınmasını protesto için Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü önünde yapılan protesto amaçlı basın açıklamasına tüm Vakıf çalışanları katılım sağladı.
- 29 Haziran - 7 Temmuz 2017 tarihleri arasında İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından Kıbrıs Şehitleri Caddesi, Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde gerçekleştirilen "Herkes İçin Adalet" başlıklı nöbet etkinliklerine katılım sağlandı.
- 7 Temmuz 2017 tarihinde aynı zamanda TİHV gönüllüsü de olan Dokuz Eylül Üniversitesinden farklı bilim dallarından 12 akademisyenin rektörlük kararıyla açığa alınmalarını protesto etmek amacıyla Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü girişine TİHV adına siyah çelenk bırakıldı ve basın açıklaması yapıldı. TİHV Kurucular Kurulu Üyeleri, temsilcilik çalışanları ve gönüllüleri etkinliğe katılım sağladı.
- 14 Temmuz 2017 Tarihinde İHD, ÖHP ve ÇHD ile ortaklaşa 5 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Büyükkada'da eğitim çalışması için toplandıkları bir otele gözaltına alınan hak savunucularının gözaltı süresinin ikinci kez uzatılmasını eleştirmek amacıyla bir basın toplantısı yapıldı.
- 22 Ağustos 2017 Tarihinde İHD, ÇHD ve ÖHP ile ortaklaşa hükümetin cezaevlerinde tek tip elbise uygulamak istemesini protesto etmek üzere bir basın açıklaması etkinliği yapıldı.

- 26 Ağustos 2017 tarihinde YK Üyesi Coşkun Üsterci ile Kurucular Kurulu Üyesi Nilgün Toker, CHP tarafından düzenlenen Adalet Kurultayına katılarak insan hakları atölyesinde yer aldılar.
- 13 Eylül 2017 tarihinde İHD, ÇHD, ÖHP, ÇAG ile ortaklaşa Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi üyesi 25 avukatın adliye önünde basın açıklaması yaparken gözaltına alınmalarını protesto etmek amacıyla Kıbrıs Şehitleri Caddesi, Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde bir basın açıklaması yapıldı.
- 10 Ekim 2017 tarihinde Ankara Garı Katliamında yaşamını yitirenleri anmak amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından gerçekleştirilen etkinliğe tüm vakıf çalışanları katılım sağladı ve anmaya katılan katliamdan sağ kurtulanlara destek verildi.
- 25 Ekim 2017 tarihinde ABD Büyük Elçiliği siyasi işler memuru Homeyra Mokhtarzada ile siyasi işler danışmanı Filiz Conway Vakfı ziyaret ettiler. Görüşmeye Coşkun Üsterci, Mediha Özenmiş ve Aytül Uçar katıldılar.
- 25 - 26 Kasım 2017 tarihlerinde İzmir Pamucak' ta gerçekleştirilen "14.Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı"nın organizasyonunda Coşkun Üsterci, Nilgün Toker ve Aytül Uçar aktif olarak görev aldılar.
- 30 Kasım 2017 tarihinde aynı zamanda Vakıf gönüllüsü olan ÇHD üyesi altı avukatın gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla İzmir Adliyesi önünde İHD, ÇHD, ÖHP ve ÇAG ile ortaklaşa basın açıklaması yapıldı.
- 7 - 10 Aralık 2017 tarihleri arasında, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Çalışmaları Topluluğu ve Fransız Kültür Merkezi ile ortaklaşa "TİHV 8. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri" gerçekleştirildi. Dört gün boyunca gösterilen 24 belgesel filmi toplam 1.960 izleyici izledi. Ayrıca 6 yönetmen ile söyleşiler gerçekleştirildi. 8. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri'nin sosyal medya üzerinden yaygın bir şekilde duyurusu yapıldı. Bu kapsamda aralarında Bianet, Cumhuriyet, Evrensel, Gazete Duvar, Artı Haber, Gazete Karınca, Agos, Siyasi Haber, İz Gazete, 9 Eylül gibi internet haber siteleri olmak üzere toplam 25 aktif sitede haber oldu.
- 10 Aralık 2017 tarihinde "BM 10 Aralık İnsan Hakları Günü" nedeniyle İHD, ÇHG, ÖHP ile ortaklaşa basın toplantısı gerçekleştirildi.
- 13 Aralık 2017 tarihinde KHK ile ihraç edilen üyelerinin işlerine geri alınması talebiyle KESK İzmir Şubeler Platformu tarafından Karşıyaka Çarşı Girişinde gerçekleştirilen oturma eylemine "BM İnsan Hakları Haftası" kapsamında yapılan kurumsal davet üzerine katılım sağlandı ve yapılan konuşmada OHAL'in yol açtığı hak ihlalleri anlatılarak kaldırılması talep edildi.
- 16 Ocak 2018 tarihinde 9 Eylül Üniversitesi'nden uzaklaştırılan barış imzacısı 12 akademisyene yönelik soruşturmalar hakkında Eğitim Sen İzmir 3 No'lu Şube ile Sağlık Emekçileri Sendikası (SES) İzmir Şubesi'nin ortak basın açıklamasına tüm TİHV çalışanları olarak katılım sağlandı.
- 16 Ocak 2018 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından İsmet İnönü Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen "OHAL Değil Acil Demokrasi" başlıklı toplantıda TİHV'yi temsilen konuşmacı olan Coşkun Üsterci, OHAL koşullarında yaşanan hak ihlallerini ve neden OHAL'in kalkması gerektiğini anlattı.
- 19 Ocak 2018 tarihinde gerçekleştirilen Hrant Dink anmasına tüm TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 25 Ocak 2018 tarihinde TİHV İzmir Temsilciliği binasında, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) İzmir Şubesi, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar (TODAP), İnsan Hakları İçin Sağlık Çalışanları Grubu ile ortaklaşa "Savaş Bir Halk Sağlığı Sorunudur" başlıklı bir basın toplantısı gerçekleştirildi. Basın açıklamasını Dr. Türkcan Baykal okudu.
- 30 Ocak 2018 tarihinde, İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından TTB Merkez Konseyi Üyeleri'nin gözaltına alınmasını protesto için yapılan basın açıklamasına tüm TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 20 Şubat 2018 tarihinde Akademi Projesinin başlamasını ve TİHV İzmir Temsilciliği'nin yeni binasına taşınmasını kutlamak amacıyla TİHV Başkanı Şebnem Korur Fincancı, TİHV Sekreteri Metin Bakkalçı, TİHV İzmir Temsilcisi Veli Lök, Kurucular Kurulu ve Yönetim Kurulu üyelerinin de aralarında olduğu yaklaşık 200 kişinin katılımı ile bir kokteyli gerçekleştirildi.
- 14 Mart 2018 tarihinde TİHV Akademi İnsan Hakları Seminerleri kapsamında "Haklarla Düşünmek-I" başlığı altında ilk seminer gerçekleştirildi. Seminerde Feride Aksu Tanık proje ve eğitim programını tanıtırken, Nilgün Toker insan haklarının felsefi temellerini anlattı. Seminere yaklaşık 130 kişi katıldı.
- 16 Mart 2018 tarihinde ÇHD üyesi avukatlar ile TİHV İzmir temsilciliğinde bir buluşma gerçekleştirildi. İş-kenceye karşı mücadelenin güçlendirilmesi amacıyla işbirliği ve ortak çalışma konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.
- 23 Mart 2018 tarihinde ÖHP üyesi avukatlar ile TİHV İzmir temsilciliğinde bir buluşma gerçekleştirildi.

İşkenceye karşı mücadelenin güçlendirilmesi amacıyla iş birliği ve ortak çalışma konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.

- 26 Mart 2018 tarihinde İHD İzmir Şubesi YK üyeleri ile TİHV İzmir temsilciliğinde bir buluşma gerçekleştirildi. İzmir’de başta işkenceye karşı mücadele olmak üzere insan hakları mücadelesinin güçlendirilmesi amacıyla iş birliği ve ortak çalışma konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.
- 7 Nisan 2018 tarihinde ÖHP üyesi avukatların gerçekleştirdiği CMK eğitimine Habibe Güneş ve Türkcan Baykal katılım ve katkı sağladı.
- 20 Nisan 2018 tarihinde TİHV Akademi İnsan Hakları Seminerleri kapsamında “Haklarla Düşünmek-I” başlığı altında ikinci seminer gerçekleştirildi. Seminerde Kasım Akbaş, insan hakları tartışmaları ve pratiğinin tarihsel gelişimini anlattı. Seminere yaklaşık 100 kişi katıldı.
- 28-29 Nisan 2018 tarihlerinde ÇHD üyesi avukatlara İstanbul Protokolü ve işkenceyi önleme çalışmaları konusunda TİHV İzmir Temsilciliği binasında eğitim verildi. Eğitimde Dr. Türkcan Baykal ve Dr. Habibe Güneş eğitici olarak yer aldılar.
- 10 Mayıs 2018 tarihinde TİHV Kurucular Kurulu üyesi Dr. Zeki Gül’ün emekli olması vesilesiyle verilen yemeğe TİHV Başkanı Şebnem Korur Fincancı ve TİHV İzmir Temsilcisi Veli Lök’ün de aralarında olduğu Kurucular Kurulu üyeleri, çalışanlar ve gönüllülerden oluşan 50 kişi katıldı.
- 18 Mayıs 2018 tarihinde TİHV Akademi İnsan Hakları Seminerleri kapsamında “Haklarla Düşünmek-I” başlığı altında üçüncü seminer gerçekleştirildi. Seminerde Serdar Tekin, demokrasi ve insan hakları arasındaki ilişkiyi anlattı. Seminere yaklaşık 100 kişi katıldı.
- 24 Nisan 2017 tarihinde TİHV Cizre temsilcisi Dr. Serdar Küni’nin Şırnak’taki duruşmasına katılım sağlandı.
- İnsan Hakları için Hekimler Örgütü adına Cizre’ye gelen Christine Mehta’ya eşlik edildi.
- 20 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak Tabip Odası 5. Genel Kuruluna katılım sağlandı.
- Temmuz 2017 tarihinde Nejdet Hoca Diyarbakır’da gözüaltından mahkemeye çıkarıldığında Serdar Küni katılım sağladı.
- 12-13 Ağustos 2017 tarihinde Diyarbakır Cizre TİHV ekibinin çalışmasına Cizre’den 5 arkadaş katıldı.
- 27 Ağustos 2017 tarihinde Cizre devlet hastanesinde çocuğuyla beraber yaşamın yitiren Feyruz Pulat’ın ailesi ziyaret edildi.
- 16-17 Eylül 2017 tarihinde Ankara’da gerçekleşen TİHV tedavi merkezleri toplantısına toplantısına Cizre’den 5 arkadaş katıldı.
- Ekim ayında 2 defa gönüllü arkadaşlarla toplantı yapıldı.
- Aralık ayında 2 psikolog arkadaş ziyaret edilip TİHV’in çalışmaları hakkında bilgi verildi.
- Sosyal destek kapsamında eğitim desteği sunulan başvurularımızla ilgili kurs merkezleri düzenli aralıklarla ziyaret edildi.
- 23 Ocak 2018 tarihinde HDP Cizre ilçe örgütünde ‘Tek Tip Elbise’ konulu panele katılım sağlandı.
- Şubat ayında TTB merkez konsey üyelerinin gözüaltına alınıp Ankara mahkemeye çıkarıldığında Cizre’den Serdar Küni katıldı.
- 10-11 Mart 2018 tarihinde Diyarbakır’da organize edilen EMDR eğitimine Cizre’den 2 psikolog arkadaşımız katılım sağlamıştır.
- 25 Nisan 2018 tarihindeki Serdar hocanın duruşmasına katılım sağlandı.
- 29 Nisan 2018 tarihinde Şırnak Tabip Odası 6.genel kuruluna katılım sağlandı.
- Mart 2017 Nisan 2018 tarihleri arasında aile ziyaretleri, Gözüaltına alınıp serbest bırakılan ve Hapishanelerden tahliye olanlar ziyaret edilmişlerdir.
- Cizre ve Silopi deki ASM’lerde çalışan hekimler ziyaret edilmiştir.
- Cizre de bulunan STK ve HDP ilçe örgütü düzenli aralıklarla ziyaret edilmiştir.

4.7.4. TİHV Cizre Referans Merkezi

- 13 Mart 2017 tarihinde TTB merkez konseyi İHD Mardin İstanbul Şırnak Diyarbakır tabip odalarından uluslararası insan hakları örgütlerinden oluşan bir heyetle TİHV Cizre referans merkezi temsilcisi Dr. Serdar Küni’nin Şırnak’taki duruşmasına katılım sağlandı.
- 16 Mart 2017 tarihinde TİHV İstanbul Temsilciliğinde gerçekleşen çocuk başvurularla ilgili eğitim çalışmasına Cizre’den 2 arkadaş katıldı.
- 25 26 Mart 2017’de Ankara’da gerçekleşen PSDA toplantısına Cizre Referans Merkezi ekibinden 2 arkadaş katılım sağladı.

5. GELECEK ÇALIŞMA DÖNEMİNE DAİR

i. 2015-2019 Strateji Planında yer alan hedeflere yönelik gelecek çalışma döneminde;

İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (Sida) ile 2015 yılında imzaladığımız ve “çalışmalarımızın esasının desteklenmesi” amaçlayan 5 yıllık “Core Funding” anlaşmamız devam edecektir. Bu anlaşma ile bütçemizin önemli bir kısmı karşılanmış olacak.

Norveç Büyükelçiliği ve Norveç Tabipler Birliği ile sürdürdüğümüz iş birliği ve Norveç Büyükelçiliğın TİHV’in ana çalışmalarını sürdürebilmesi için yaptığı katkı 2018 yılında da devam edecektir. Bilindiği gibi “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi” 1998 yılından itibaren Norveç’teki çeşitli kurumlar, 2009 yılından itibaren ise Norveç Tabipleri Birliği tarafından proje bazında anlamlı ölçüde desteklenmekteydi. 2012 yılında imzalanan üç yıllık bir anlaşma 2015 yılında tamamlandıktan sonra Norveç’te kimi değişiklikler söz konusu oldu. Bu nedenle 2016 yılından sonra doğrudan Ankara’da sürdürülen müzakerelere dayalı olarak yıllık anlaşmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılı ile ilgili müzakereler olumlu sonuçlanmıştır. Bu müzakereler gelecek yıllar için de sürdürülecektir.

Birleşmiş Milletler İşkence Görenler için Gönüllüler Fonu’na 2018 yılı için iletilen “İşkence görenlere yönelik tedavi ve rehabilitasyon projesi” başvurusuna olumlu yanıt alınmıştır. 2019 yılı için de başvuru yapılmıştır.

İsviçre’deki Savaş Travması Vakfı bir süredir TİHV’in tedavi çalışmalarına katkı sağlanmaktadır. 2015 yıldan sonra ise bu katkı özellikle 17 Ekim 2015 tarihinde çalışmalarını başlattığımız Cizre “referans merkezi” için kullanılmaya başlandı.

İsviçre’deki Savaş Travması Vakfı ile sürdürülen görüşmeler sonucu Cizre referans merkezi çalışmalarımızı biraz

daha geliştirme imkânı veren üç yıllık (2017-2019) projemiz devam edecektir.

İsviçre’deki Basel Van Dayanışma Derneği 2018 yılında Van Referans Merkezi ile sürdürmekte olduğu dayanışma ilişkisini 2019 yılı ve sonrası için sürdürmesi için görüşmeler yapılmaktadır.

İkincil Travmadan Korunmak için Bakım Verenlerin Bakımı Projesi, Diyarbakır ve çevre bölgesinde “Türkiye’de Sürmekte olan Toplumsal Travmalar ile Baş etmeye yönelik bütünlüklü program” kapsamında birlikte çalıştığımız Finlandiya’daki Sosyal Sorumluluk için Psikologlar Derneği’nin katkıları ile Diyarbakır ve çevresine yönelik 2013 yılında başlayıp 2016 yılı sonunda tamamlandı. Bu projenin daha da güçlendirilerek sürdürülebilmesi amacı ile 2019- 2021 dönemini kapsayan ve eğitim, supervizyon, bireysel danışmanlık, Finlandiya’da deneyim paylaşımı programları içeren yeni bir proje, yine de Finlandiya’daki “Sosyal Sorumluluk için Psikologlar Derneği” ile birlikte hazırlanarak 14 Mayıs 2018 tarihinde başvurusu yapıldı. Başvurunu yanıtının 2018 sonbaharında alınması beklenmektedir.

Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve 2017 Aralık ayında başlayıp 30 Kasım 2019 tarihinde tamamlanacak olan yukarıda tarif edilen “Türkiye, Filistin ve İsrail’de İşkencede Cezasızlıkla Mücadele Projesi”, “Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü Projesi”, “Akademisyenleri Destekleme Projelerinin daha sonra da sürdürülebilmesine yönelik hazırlıklar önümüzdeki çalışma döneminde başlatılacaktır.

ii. Önümüzdeki çalışma döneminde tüm vakıf ortamının katılımı ile TİHV 2020-2024 Strateji Planı hazırlık çalışmaları başlatılacaktır. Bu plan sonrasında başta Sida ile yapılması planlanan yeni 5 yıllık anlaşma için de çalışmalar ve müzakereler başlatılacaktır.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 31.12.2017 TARİHLİ GELİR TABLOSU (TL)

	(Önceki Dönem)	(Cari Dönem)
A-BRÜT SATIŞLAR	2.977.756,44	4.209.459,10
1-Yurt İçi Satışlar	0,00	0,00
2-Yurt Dışı Satışlar	0,00	0,00
3-Bağış ve Yardımlar	2.890.804,46	4.114.985,19
4-Diğer Gelirler	86.951,98	94.473,91
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	0,00	0,00
1-Satıştan İadeler (-)	0,00	0,00
2-Satıştan İskontolar (-)	0,00	0,00
3-Diğer İndirimler (-)	0,00	0,00
C-NET SATIŞLAR	2.977.756,44	4.209.459,10
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	0,00	0,00
1-Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0,00	0,00
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0,00	0,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00	0,00
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	2.977.756,44	4.209.459,10
E-FAALİYET GİDERLERİ	-2.913.007,46	-3.692.716,78
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00	0,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	0,00	0,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	-36.140,56	-140.811,24
3-Amaca Yönelik Giderler (-)	-2.876.866,90	-3.551.905,54
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	64.748,98	516.742,32
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR	131.057,36	201.952,99
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00	0,00
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00	0,00
3-Faiz Gelirleri	127.898,69	40.906,32
4-Komisyon Gelirleri	0,00	0,00
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	0,00	0,00
6-Menkul Kıymet Satış Kârları	0,00	0,00
7-Kambiyo Kârları	3.158,67	161.046,67
8-Reeskont Faiz Gelirleri	0,00	0,00
9-Enflasyon Düzeltme Kârları	0,00	0,00
10-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kârlar	0,00	0,00

G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	-68.734,69	-77.071,02
1-Komisyon Giderleri (-)	0,00	0,00
2-Karşılık Giderleri (-)	0,00	0,00
3-Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	0,00	0,00
4-Kambiyo Zararları (-)	-68.734,69	-77.071,02
5-Reeskont Faiz Giderleri (-)	0,00	0,00
6-Enflasyon Düzeltme Zararları (-)	0,00	0,00
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	0,00	0,00
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	0,00	0,00
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00	0,00
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00	0,00
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	127.071,65	641.624,29
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR	2.965,00	29.256,46
1-Önceki Dönem Gelir ve Kârları	0,00	1.164,72
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar	2.965,00	28.091,74
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	-49.955,13	-4.406,45
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları(-)	0,00	0,00
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00	0,00
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-49.955,13	-4.406,45
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	80.081,52	666.474,30
K-DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI (-)	0,00	0,00
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	80.081,52	666.474,30

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 31.12.2017 TARİHLİ BİLANÇOSU (TL)

AKTİF(VARLIKLAR)		
	(Önceki Dönem)	(Cari Dönem)
I-DÖNEN VARLIKLAR	1.176.602,67	5.979.915,72
A-Hazır Değerler	979.191,41	5.834.321,35
1-Kasa	1.280,32	336,66
3-Bankalar	977.911,09	5.833.984,69
B-Menkul Kıymetler	0,00	0,00
C-Ticari Alacaklar	271,26	9.474,37
5-Verilen Depozito ve Teminatlar	271,26	9.474,37
D-Diğer Alacaklar	0,00	0,00
E-Stoklar	0,00	0,00
F-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	0,00	0,00
G-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	0,00	10.500,00
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	0,00	10.500,00
H-Diğer Dönen Varlıklar	197.140,00	125.620,00
5-İş Avansları	10.000,00	17.139,00
6-Personel Avansları	187.140,00	108.481,00
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.176.602,67	5.979.915,72
II-DURAN VARLIKLAR	1.308.643,78	1.324.337,76
A-Ticari Alacaklar	6.391,71	5.891,71
5-Verilen Depozito ve Teminatlar	6.391,71	5.891,71
B-Diğer Alacaklar	0,00	0,00
C-Mali Duran Varlıklar	0,00	0,00
D-Maddi Duran Varlıklar	1.297.219,37	1.310.788,35
3-Binalar	1.097.694,85	1.097.694,85
6-Demirbaşlar	199.524,52	213.093,50
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	5.032,70	5.032,70
5-Özel Maliyetler	5.032,70	5.032,70
F-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	0,00	0,00
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	0,00	0,00
H-Diğer Duran varlıklar	0,00	0,00
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	1.308.643,78	1.324.337,76
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	2.485.246,45	7.304.253,48

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 31.12.2017 TARİHLİ BİLANÇOSU (TL)

PASİF(KAYNAKLAR)		
	(Önceki Dönem)	(Cari Dönem)
I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	90.425,81	132.590,36
A-Mali Borçlar	0,00	0,00
B-Ticari Borçlar	322,15	456,63
1-Satıcılar	322,15	456,63
C-Diğer Borçlar	0,00	0,00
4-Personele Borçlar	0,00	0,00
D-Alınan Avanslar	0,00	0,00
E-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hak ediş Bedelleri	0,00	0,00
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	90.103,66	132.133,73
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	40.016,22	54.634,96
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	50.087,44	77.498,77
G-Borç ve Gider Karşılıkları	0,00	0,00
H-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	0,00	0,00
I-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00	0,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	90.425,81	132.590,36
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	0,00	0,00
A-Mali Borçlar	0,00	0,00
B-Ticari Borçlar	0,00	0,00
C-Diğer Borçlar	0,00	0,00
D-Alınan Avanslar	0,00	0,00
E-Borç ve Gider Karşılıkları	0,00	0,00
F-Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları	0,00	0,00
G-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00	0,00
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	0,00	0,00
III-ÖZ KAYNAKLAR	2.394.820,64	7.171.663,12
A-Ödenmiş Sermaye	679,43	679,43
1-Sermaye	679,43	679,43
B-Sermaye Yedekleri	0,00	0,00
C-Kâr Yedekleri	574.643,20	4.685.011,38
5-Özel Fonlar	574.643,20	4.685.011,38
D-Geçmiş Yıllar Kârları	3.327.099,91	3.407.181,43
1-Geçmiş Yıllar Kârları	3.327.099,91	3.407.181,43
E-Geçmiş Yıllar Zararları(-)	-1.587.683,42	-1.587.683,42
1-Geçmiş Yıllar Zararları(-)	-1.587.683,42	-1.587.683,42
F-Dönem Net Kârı(Zararı)	80.081,52	666.474,30
1-Dönem Net Kârı	80.081,52	666.474,30
2-Dönem Net Zararı(-)	0,00	0,00
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	2.394.820,64	7.171.663,12
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	2.485.246,45	7.304.253,48

TİHV Ankara Genel Merkez

Mithatpaşa Caddesi No: 49/11 6. Kat 06420
Kızılay/ANKARA
Telefon: +90 (0 312) 310 66 36
Faks: +90 (0 312) 310 64 63
E-posta: tihv@tihv.org.tr

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartmanı No: 11/12
Yenişehir, DİYARBAKIR
Telefon: +90 (412) 228 26 61
Faks: +90 (412) 228 24 76
E-posta: diyarbakir@tihv.org.tr

TİHV İstanbul Temsilciliği

Bozkurt Mah. Türkbeyi Sokak Ferah Apt. No:113/6
Kurtuluş-Şişli İSTANBUL
Telefon: +90 (212) 249 30 92
Faks: +90 (212) 293 43 33
E-posta: istanbul@tihv.org.tr

TİHV İzmir Temsilciliği

1432. Sokak Eser Apartmanı No: 5/10
Alsancak, İZMİR
Telefon: +90 (0232) 463 46 46
Faks: +90 (0232) 463 91 47
E-posta: izmir@tihv.org.tr

TİHV Cizre Referans Merkezi

Dicle Mahallesi, Nurullah Caddesi No 63 / 1
Cizre, ŞIRNAK
Telefon: +90 (486) 616 86 07
Faks: +90 (486) 616 86 10
E-posta: cizre@tihv.org.tr

TİHV Van Referans Merkezi

Şerefiye Mahallesi, Santral 6. Sokak Haydaroğlu İş Merkezi
B – Blok No:13 İpekyolu/VAN
Telefon: +90 432 214 11 37
Faks: +90 432 215 12 61
E-posta: van@tihv.org.tr